This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

+ *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
+ *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
+ *Laat de eigendomsverklaring staan* Het "watermerk" van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
+ *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via `http://books.google.com`

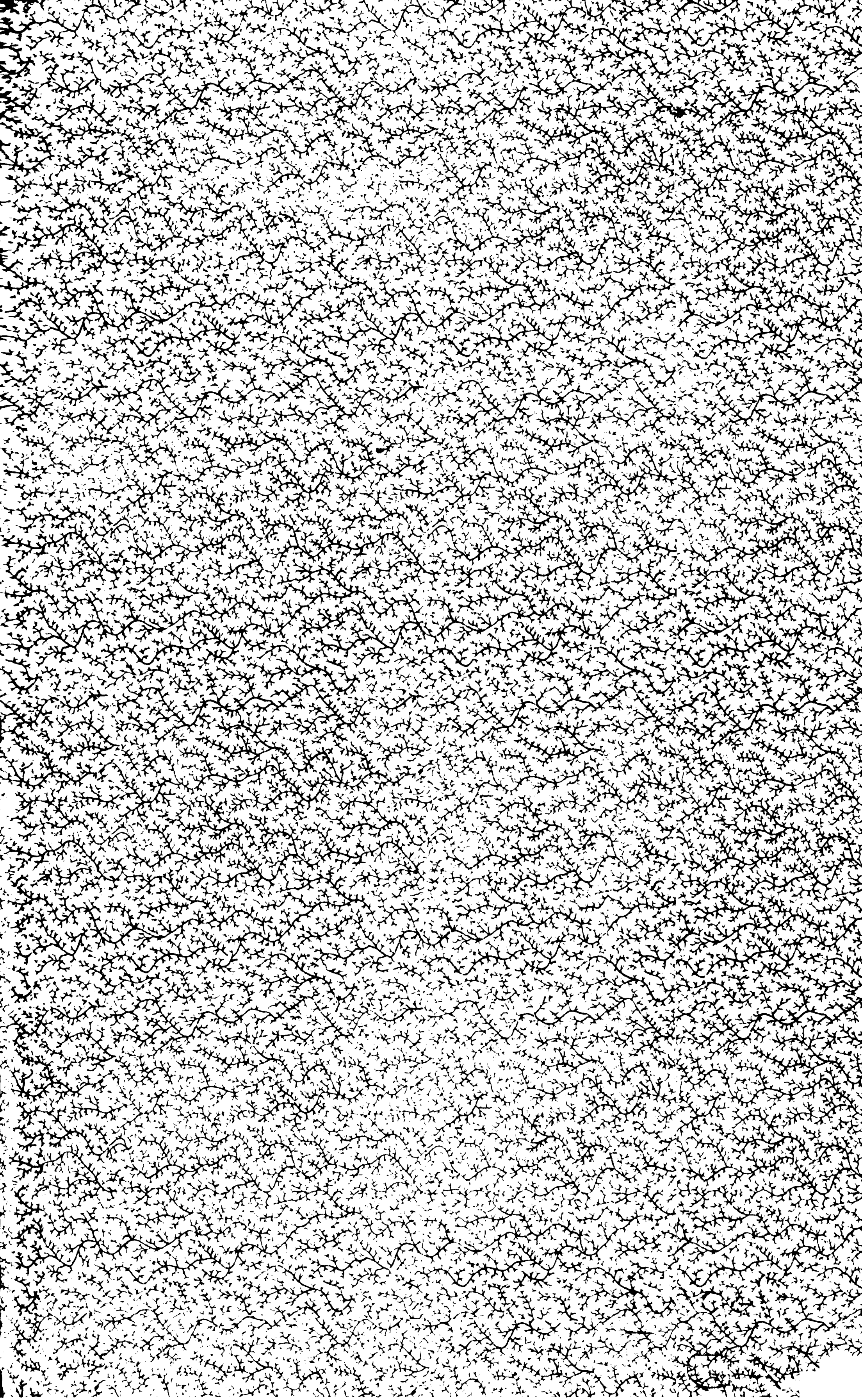

DE GESCHIEDENIS

DER

GRONDWETS-HERZIENING

IN 1848.

MET EENE

VERGELIJKENDE BESCHOUWING

DER

GRONDWETTEN VAN 1815, 1840 EN 1848,

DOOR

Mr. P. H. ENGELS,

ADVOCAAT.

ROTTERDAM,

H. A. KRAMERS.

1849.

nstitutions, Nether-
ld. - History.
E.D

Van den Schrijver.
313
W. VAN DER HOEVEN JR

DE GESCHIEDENIS

DER

GRONDWETS-HERZIENING

IN 1848.

Engels
GAG

Boekdrukkerij GEBROEDERS BELINFANTE,
's Gravenhage.

DE GESCHIEDENIS

DER

GRONDWETS-HERZIENING

IN 1848.

MET EENE

VERGELIJKENDE BESCHOUWING

DER

GRONDWETTEN VAN 1815–1840–1848,

DOOR

Mr. P. H. ENGELS,
ADVOCAAT.

ROTTERDAM,
H. A. KRAMERS.

1849.

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY
680267
ASTOR, LENOX AND
TILDEN FOUNDATIONS.
R. 1914 L

VOORREDE.

Les gouvernemens ne doivent donc jamais perdre de vue la marche du temps, car leur devoir est de la favoriser, et de faire, avec le secours du temps, à propros, ce que le temps seul et abandonné à lui-même, ne ferait pas aussi bien,

F. Ancillon, *Essais de Philosophie, de Politique et de Littérature*, tom. 3. *De l'esprit du temps et des reformes politiques.*

Gelijk vroeger de geldelijke aangelegenheden van den Staat mij aanleiding gaven de geschiedenis der belastingen in Nederland na te gaan, zoo doet mij zulks thans deszelfs maatschappelijke en staatkundige gesteldheid.

Ik doe zulks, afkeerig van al wat tot onrust en onwil kan leiden, overtuigd dat het groote doel der maatschappelijke zamenleving slechts in vrede en eendragt moet worden bereikt.

Dat daartoe alleen overeenstemming wordt gevorderd, tusschen het staatkundige idée en de onderscheidene deelen van het staatsligchaam, van welk laatste het eerste de vrucht moet zijn, zal de maatschappij zonder schokken en omwentelingen zich ontwikkelen en veredelen.

Daar toch elke omwenteling van niets anders het gevolg is, dan van het te loor gaan der overeenstemming tusschen het staatkundige idée van het staatsligchaam en een pogen, om die overeenstemming te herstellen.

Uit dien hoofde, kwam het mij bij deze gelegenheid niet ongepast voor, kortelijk over het staatkundige idée te spreken en zulks te meer, ten einde eenige ontwikkeling te geven aan sommige gezegden, voorkomende in mijne inleiding op de Geschiedenis der belastingen enz.

Aangenaam nu zal het mij zijn, zoo ik hierop tevens eenige oogenblikken uwe aandacht met genoegen gevestigd mag hebben.

ROTTERDAM,
30 *December* 1848.

MR. ENGELS.

INHOUD.

Blz.

OVER HET STAATKUNDIGE IDÉE. . . . . 1.

OVER DEN MAATSCHAPPELIJKEN EN STAATKUNDIGEN TOESTAND VAN NEDERLAND EN DER NABURIGE STATEN. . 7.

Frankrijk . . . . 9.

Duitschland . . . . 14.

Engeland . . . . 18.

België . . . . 22.

Nederland. . . . . 23.

GRONDWET VAN 1815, VAN 1840 EN 1848. . . . . 59.

Ie HOOFDSTUK, VAN HET RIJK EN ZIJN INWONERS. . . 59.

IIe HOOFDSTUK, VAN DEN KONING . . . . . . 63.

Ie AFD. *Van de Troonopvolging* . . . . . . 63.

IIe — *Van het Inkomen der Kroon* . . . . 66.

IIIe — *Van de Voogdij des Konings* . . . 68.

IVe — *Van het Regentschap* . . . . . . 69.

Ve — *Van de Inhuldiging des Konings* . . 72.

VIe — *Van de magt des Konings* . . . . 74.

VIIe — *Van den Raad van State en de Ministeriële Departementen* . . . . . 78.

IIIe HOOFDSTUK, VAN DE STATEN-GENERAAL . . . 80.

Ie AFD. *Van de zamenstelling der Staten-Generaal* . 80.

IIe — *Van de Tweede Kamer der Staten-Generaal* . . . . 82.

IIIe — *Van de Eerste Kamer der Staten-Generaal* . 84.

IVe — *Beschikkingen, aan beide kamers gemeen* . 85.

Ve — *Van de Wetgevende Magt* . . . . . 88.

VIe — *Van de Begrooting* . . . . 93.

Blz.

IVe HOOFDSTUK, VAN DE PROVINCIALE STATEN EN DE GEMEENTE-BESTUREN . . . . . 96.
I^e AFD. *Van de zamenstelling der Provinciale Staten* . . . . 96.
IIe — *Van de magt der Provinciale Staten* . . 100.
IIIe — *Van de Gemeente-besturen* . . . . . 102.
Ve HOOFDSTUK, VAN DE JUSTITIE. . . . . . . 105.
I^e AFD. *Algemeene beschikkingen.* . . . . . . 105.
IIe — *Van den Hoogen Raad en de Regterlijke Collegiën.* . . . . 107.
VIe HOOFDSTUK, VAN DE GODSDIENST. . . . . 110.
VIIe HOOFDSTUK, VAN DE FINANTIËN. . . . . . 112.
VIIIe HOOFDSTUK, VAN DE DEFENSIE. . . . . . 113.
IXe HOOFDSTUK, VAN DEN WATERSTAAT. . . . 116.
Xe HOOFDSTUK, VAN HET ONDERWIJS EN ARMBESTUUR . . . . 120.
XIe HOOFDSTUK, VAN VERANDERINGEN. . . . . 121.
ADDITIONNELE ARTIKELEN. . . . . 122.
VOORLOOPIG KIESREGLEMENT. . . . . 123.

OVER HET STAATKUNDIGE IDÉE.

Bij eene staatkundige beschouwing kwam het mij niet ongepast voor in eene korte ontwikkeling der Idéen te moeten treden, ten einde te doen kennen, wat het Staatkundige Idée is en waaruit het bestaat.

Bij eene inwendige beschouwing ontwaart de mensch in zich eene *geest bezittende rede*, en het is dat innige verband van *rede* en *geest*, hetwelk den mensch tot mensch verheft, als bezitter van eenen *Redegeest*.

Wij mogen bij het pasgeboren kind wel geene werkzaamheid van den *Redegeest* bespeuren, dit is echter niet het gevolg van gebrek aan eenen *Redegeest*, maar de oorzaak hiervan moet toegeschreven worden aan de nog zoo *onvolledige ontwikkeling* van het *zelfbewustzijn*, hetwelk de *ontwikkeling* van den *Redegeest* moet vooraf gaan, wanneer, naarmate het *zelfbewustzijn* zich ontwikkelt, langzamerhand de *Redegeest* zich ontwikkelen en eindelijk op *zich zelven terugwerken* kan. Want, het is *het zinnelijke*, vervat in de *buitenwereld*

het welk op den jeugdigen toestand van den *bewusten Redegeest* het meest werkt, en het is de dien ten gevolge ontstaande *groote terugwerking* der *bewustheid* (van het zinnelijke), welke op dat oogenblik hinderlijk is aan de *terugwerking* van den *Redegeest* (van het onzinnelijke), *welke*, ja zelfs dikwerf, den *Redegeest* in meer gevorderden leeftijd blijft onderdrukken, en de ontwikkeling van denzelven als het ware verbiedt; bijaldien *hij* niet bij tijds zich hiertegen verzet.

Dit is dan ook de oorzaak, dat van zulk een aantal *bewuste Redegeesten*, er zich eenige zoo *onvolledig*, ja dikwerf bijna in het geheel niet *ontwikkelen*.

Maar echter ook omgekeerd, zonder genoegzame *ontwikkeling* van het *zinnelijke*, kan zich wederkeerig het *onzinnelijke* niet volledig ontwikkelen; want te zamen, eenen *bewusten Redegeest* daarstellende, zoo vereischt de volmaking van den *Redegeest* eene *geëvenredigde* (harmonische) *medewerking* van het *bewustzijn*. Vandaar, dat er veel tijd vereischt wordt, eer de *bewuste Redegeest*, zich niet slechts meer bindt aan de *zinnelijke indrukken*, maar ook tot *afgetrokkene beschouwingen* zich kan verheffen en *Idéen* vormt.

Idéen nu zijn *waarheden* voor dien *bewusten Redegeest* waarin zij opkomen, welke *waarheden* derhalve in overeenstemming met *de Rede*, ten grondslag dienen voor volgende *waarheden*, welke dan gezamenlijk den *bewusten Redegeest*, beschouwd, ontvouwd en uitgebreid, uitmaken.

Een der eerste *idéen*, en zulks wordt door de ondervinding bevestigd, welke in den *Redegeest* opkomen en zich ontwikkelen, is het Gods-idée (het Theophische idée), uit hoofde de *Redegeest* (het onzinnelijke), vertegenwoordigd door het zinnelijke (den menschelijken vorm), overtuigd van het bestaan van een *Opperwezen*, dat *Opperwezen* erkent, als den Schepper van den *Redegeest*, en zich derhalve, voor een *verwezenlijkt idée* der Godheid.

Want even toch als een *verwezenlijkt idée* het kenmerk met zich rond draagt van *hem*, die *het* ontwierp, zoodat men aan *hetzelve* den maker kan kennen, zoo ook ontwaart de *Redegeest*, herkent aan zich en erkent in zich, dat de Godheid *hem* ontwierp en verwezenlijkte, dat hij *een verwezentlijkt idée* der Godheid is, omdat de Godheid zich in *hetzelve* openbaart.

Dit gezegde zal ik dus trachten op te helderen:

De beschaafde mensch erkent een *beeld* voor een *verwezenlijkt idée* van eenen *beeldhouwer*, eene *schilderij*, voor een *verwezenlijkt idée* van eenen *schilder*; de kundige echter bovendien, *erkent* hen niet slechts voor het *werk* (verwezenlijkt idée) van eenen *beeldhouwer*, of van eenen schilder, maar *herkent* er bovendien *bepaald den maker in*, zoodat hij zal zeggen, dit *beeld* is het *werk* (verwezenlijkt idée) van Canova of Thornwaldsen, *dit* is eene schilderij van Raphaël, dat is er eene van Angelo, en zulks uit hoofde die meesters zich in hun *werk* als de *makers openbaren*.

Schenken wij, voor een oogenblik in onze gedachte,

aan een ***beeld*** van CANOVA of THORNWALDSEN eenen ***Redegeest***, dan zal dat ***beeld***, ***bewust*** en zich ***ontwikkelende***, zich ***erkennen*** voor één ***beeld***, het zal in zich eenen ***maker*** (schepper, formeerder) erkennen, en wel, eenen ***beeldhouwer;*** bij meerdere kennis zal het ***beeld***, zich eindelijk erkennen, bepaald voor ***het werk*** (verwezenlijkt idée) van CANOVA of wel van THORNWALDSEN.

Aan deze openbaring en daaruit voortvloeijende overtuiging van het bestaan van een Opperwezen, welke de Redegeest bezit, moet worden toegeschreven, dat ten allen tijde en onder alle ***volken***, welke niet anders zijn, ***dan versamelingen van bewuste Redegeesten***, het idée van eene Godheid, een Gods-idée (Theophisch idée) onder hen aanwezig was en bleef, en Godsdienst eene behoefte was, en is, en blijven zal.

Met de ontwikkeling nu van het *Gods-idée* (Theophisch idée) gaat tevens de ontwikkeling van het ***zedelijke idée*** (Etisch idée) gepaard. Het zedelijke idée is dan ook onafscheidbaar van het Gods-idée (het Theophische idée) als zijnde de *Godheid* het ***idéaal der volmaaktste zedelijkheid.*** Vandaar dan ook dat, naarmate het *Theophische idée* zich ontwikkelt, het *Etische idée* zich veredelt [1]).

Dat het *Gods-zedelijke-idée* (Theoetische idée), zich nu ontwikkelt met het ***redenerings-idée*** (logisch idée), of liever gezegd, dat het ***logische idée*** zich ontwikkelt met het *Theoetische idée*, (daar het ***logische idée***, ten

---

[1]) Een onwraakbaar bewijs hiervan levert de Christelijke leer.

gevolge van het werkzaam zijn van den *Redegeest*, zich *eerst* kon *ontwikkelen*, en om zich te *kunnen ontwikkelen*, eerst een *onderwerp* hebben moest), lijdt dan ook wel geene tegenspraak.

Geen *idée* kan zich dan ook ontwikkelen zonder medewerking van het *logische idée*, als *regelende* hetzelve de *idéen*, welke de *Redegeest* volgens de wetten van het *logische idée* (redenerings-idée) ontwikkelt, welk *logisch-idée* door deze medewerking wederkeerig zich *ontwikkelt.*

Vandaar dat men de *ontwikkeling* van den *mensch* steeds in *overeenstemming* (harmonie) ziet met de ontwikkeling van deszelfs *redenerings-idée* (logisch-idée).

Het *Gods-*, het *zedelijke*, het *redenerings-idée*, zijn dan ten innigste met *elkander verbonden*, en zich in *overeenstemming gezamenlijk ontwikkelende*, zoo *ontwikkelt*, ten gevolge van de *ontwikkeling* van het *bewustzijn* van den *Redegeest*, zich het *Theoëthologische idée* (het Gods-zedelijke-redenerings-idée).

De menschen (bewuste Redegeesten) nu, in Maatschappijen levende, welke verschillende Staten of Rijken daarstellen, en de Staat alzoo uit bewuste Redegeesten (menschen) bestaande; zoo is een Staat een *groote bewuste Redegeest*, wiens ontwikkeling alzoo in overeenstemming (Harmonie) is met die der *individuële bewuste Redegeesten* (de ingezetenen).

De *ontwikkeling* der individuële bewuste Redegeesten, leidende tot het *Theoethologische idée*, zoo leidt nu dit

Theoethologische idée, toegepast op den ***Staat*** tot het ***Staatkundige idée*** (Politische idée).

Het is nu eindelijk dit ***Politische idée***, hetwelk met de idéen van ***nuttigheid*** en ***welbegrepen eigenbelang*** verrijkt, de middelen aan de hand geeft, om het welzijn der ***individuële bewuste redegeesten***, dat is, dat der ***burgers***, en dat van ***alle gezamenlijk***, dat is, dat van den ***Staat*** of ***van den Grooten bewusten Redegeest*** duurzaam te bevorderen.

OVER DEN MAATSCHAPPELIJKEN EN STAATKUNDIGEN TOESTAND VAN NEDERLAND EN DER NABURIGE STATEN.

> Ce qu'il y a de plus important dans la vie des sociétés, comme dans celle des individus, c'est d'un côté de rechercher, et de connaître, ce que la nécessité commande impérieusement, et de l'autre, de saisir l'étendue véritable et les bornes de la liberté.
>
> F. ANCILLON, *Essais de Philosophie, de Politique et de Littérature*, tom. 2. *De l'esprit du temps et des reformes politiques.*

Als men den maatschappelijken en staatkundigen toestand in verschillende Europesche Staten gadeslaat, dan ontwaart men in het eene land, het is waar, meer dan in het andere, echter nogtans over het algemeen, dat bij eene gebrekkige en niet overeenstemmende ontwikkeling van het *Gods-idée*, het *zedelijke idée* en het *redenerings-idée* der burgers individueel en onderling, welke het *Politische idée* uitmaken, gepaard met geene geëvenredigde *materiële ontwikkeling* voor eene toenemende en in levenswijze verfijnder bevolking, de burgers der verschillende maatschappijen of Staten zich oplossen in Rijken en Armen, vandaar die gelijktijdige en bijna algemeene geest, die door eene vernictiging of wijziging van het bestaande, naar eene overeenstemming zoekt en zich eene betere toekomst meent voor te bereiden.

De ontwikkeling en beschaving der *Individuële bewuste Redegeesten* in maatschappijen vereenigd, heeft *materiële behoeften* doen ontstaan, die in over-

eenstemming met dat *Politische* (Staatkundige) *idée* verlangen bevredigd te worden.

En zulks ligt in den aard der zaak; als men in een beschaafd land woont (en het behoort tot de beschaving, van gezond te wonen, ordentelijk gekleed te gaan, goede en voedzame spijzen te gebruiken) wordt dit te genieten eene behoefte, het te missen een gebrek.

De mensch (een bewuste redegeest) toch is een redelijk en zinnelijk wezen, vandaar dat niet enkel wat tot de ontwikkeling en veredeling van den *Redegeest*, maar ook wat tot het genoegen en de veraangenaming van het *bewustzijn* behoort, aan zijne zorg is aanbevolen.

Het moeijelijke en dikwerf ondoenlijke nu, voor een groot gedeelte der toenemende volksmassa om dit te verkrijgen, heeft gedeeltelijk tusschen de bestanddeelen van het maatschappelijke wezen, of de maatschappij, eene gisting en gedeeltelijk eene uitputting, tengevolge van overspanning, te weeg gebragt, hetwelk weder gedeeltelijk een zedelijk bedorven zijn met zich sleept.

De maatschappelijk genomene rigting nu leidt daarheen: eene toenemende bevolking met geene in evenredigheid toenemende middelen van bestaan, die, ten gevolge der snelle wetenschappelijke ontwikkeling, daarenboven aan belangrijke wijzigingen onderhevig zijn.

Het accumuleren en concentreren der vermogens en dien ten gevolge beperkter circulatie, bevordert bovendien het individualiseren en isoleren van het maatschappelijke wezen in Rijken en Armen, terwijl daarentegen

het zich ontwikkelend Politische idée der individuën hen tot elkander brengt, en wel de Armen tot de Rijken, of anders de *materiële ontwikkeling* verwijdert hen, terwijl de *intellectuële ontwikkeling* hen tot elkander voert.

Het een en ander nu leidt onvermijdelijk tot een te loor gaan der overeenstemming (harmonie) tusschen de deelen van het Staats-ligchaam en de bestaande *orde*, en waar geene *orde* heerscht, bestaat *wanorde*, en *wanorde* leidt tot vernietiging.

Dit nu is alleen voor te komen, door de Constitutie van eenen Staat te doen zijn, het Staatkundige idée van allen, naar waarheid uitgedrukt, gepaard met de begrippen van nuttigheid en welbegrepen eigenbelang in massa harmonisch vereenigd.

Zoo was de Constitutionele Regeringsvorm in 1830 op nieuw in Frankrijk bevestigd en, onder vergeefs beproefde pogingen tot verstoring, in stand gebleven. In Februarij 1848 in Parijs aangevallen, vindt hij geene ondersteuning en wordt vernietigd. De Koning neemt daarop de wijk naar Engeland en de Republiek wordt uitgeroepen. Geheel anders steekt daarbij af de houding van diezelfde Parijzenaars, eenige maanden later, in Junij, wanneer zij op leven en dood vechten voor een beginsel, door eenigen gewild, maar door de grootste massa verworpen, en van waar dat?

De Constitutie van 1830, zoo deze ooit was geweest

het staatkundige idée der massa naar *waarheid* uitgedrukt, was het niet meer in Februarij, vandaar geene belangstelling in haar behoud, maar daarentegen onverschilligheid en verlangen naar verandering.

In Junij daarentegen vindt de Staat zich aangetast in zijne staatkundige en maatschappelijke of huishoudelijke belangen, die hij is toegedaan, in welker behoud hij belang stelt en zie daar een strijd op leven en dood.

Hetgeen men bij vroegere omwentelingen dan ook nog niet had gadegeslagen, heeft men thans in Frankrijk gezien en wel, dat na de Republiek was uitgeroepen en een voorloopig Bestuur zich had zamengesteld, aan welks zorg het was opgedragen, het staatkundige idée van allen in massa harmonisch vereenigd uit te drukken (eene constitutie daar te stellen), eene permanente commissie dadelijk door en nevens dat Bestuur werd daargesteld, genaamd Commission du gouvernement pour les travailleurs.

Het doel dezer Commissie nu was, en daarvoor was zij dan ook benoemd, om de arbeidende klasse, en wel de behoeftige of arme, in die materiële en zinnelijke voordeelen en genietingen, welke eene beschaafde maatschappij aanbiedt, te doen deelen en haar die te waarborgen, aan welke, door die te kennen, zij behoefte en door die te ontberen, zij gebrek gevoelt. [1])

[1]) Voyez le décrèt suivant:

Considérant que la révolution faite par le peuple, doit être faite pour lui;

Qu'il est temps de mettre un terme aux longues et iniques souffrances des travailleurs;

Que la question du travail est d'une importance suprême;

Die Commissie nu wil dit doel bereiken, volgens beginselen, de vrucht hunner niet in overeenstemming zijnde individuëel ontwikkelde Gods-, zedelijke- en redeuerings-idéen:

Communisten en Socialisten [1]) uit beginsel, mee-

Qu'il n'en est pas de plus hautes, de plus dignes des préoccupations d'un Gouvernement républicain;

Qu'il appartient surtout à la France d'étudier ardemment et de résoudre un problème posé aujourd'hui chez toutes les nations industrielles de l'Europe;

Qu'il faut aviser, sans le moindre rétard, à garantir au peuple les fruits légitimes de son travail;

Le Gouvernement provisoire de la République arrête:

Une commission permanente qui s'appellera *Commission du Gouvernement pour les travailleurs* va être nommée avec mission expresse et spéciale de s'occuper de leur sort.

Pour montrer quelle importanee le Gouvernement provisoire de la République attache à la solution de ce grand problème, il nomme président de la commission du Gouvernement pour les travailleurs un de ses membres M. Louis Blanc, et pour vice-président M. Albert, ouvrier.

Des ouvriers seront appelés à faire partie de la commission.

Le siége de la commission sera au Palais du Luxembourg.

Armand Marrast, Garnier Pages, Arago, Albert, Marie Crémieux, Dupont (de l'Eure), Louis Blanc, Ledru Rollin, Flacon, Lamartine. Voyèz aussi *Organisation du travail* par M. Louis Blanc, Paris 1848, j'ai devant moi la 5 édition revue, corrigée et augmentée par l'auteur.

[1]) Uit een geschiedkundig oogpunt deelen wij mede, hetgeen in de *Revue des deux mondes*, tom. 8, livr. 4, 31 Août 1841, voorkomt onder het opschrift: *Publications Démocratiques et Communistes*, ten opzigte van de vraag: Qu'est-ce que la Propriété, sur le principe du droit et du Gouvernement, par S. J. Proudhon.

L'auteur de l'ouvrage mentionné a entrepris d'établir par une suite de théorèmes que cette institution est la violation la plus manifeste et la plus insigne de toutes les lois de la nature, de la logique et de l'expérience, et que la propriété ne saurait se défendre en fait non plus qu'en droit.

La métaphysique et l'algèbre sont tour à tour invoquées dans le hardi

nen, met ter zijde stelling van het *onzinnelijke*, door uitsluitend het *zinnelijke* (materiële) te ontwikkelen en

procès intenté à la foi des nations, et l'auteur, rejetant avec une apparence de profondeur toutes les hypothèses et toutes les théories, s'attache à démontrer qu'aucune d'elles ne constitue d'une manière solide le droit de propriété. — Ce droit ne prend pas sa source dans la nature elle-même, comme l'ont voulu ROUSSEAU, REID et tant d'autres, car le tien et le mien sont l'expression de droits personnels, il est vrai, mais égaux et appliqués aux choses hors de nous, ils indiquent l'usage et non la propriété, ce droit ne résulte pas de l'occupation, ainsi que l'établissent CICERON, les anciens, et après eux la plupart des jurisconsultes modernes, car si la raison et l'utilité commune consacrent le principe de la paisible jouissance du premier occupant, comment ne pas voir qu'un abime sépare cette possession, essentiellement subordonnée au double fait de la détention et de l'usage de la propriété héréditairement et arbitrairement transmissible ?

La propriété ne sort pas du droit divin, car si Dieu a attribué la terre au genre humain, quiconque n'a rien reçu doit protester contre l'usurpation. Le droit de propriété ne résulte pas d'avantage du travail, car l'histoire dément formellement cette origine; il n'est pas consacré par le droit des gens, car il a été la source de toutes les calamités sous lesquelles gémissent les peuples, et depuis dix huit cents ans il est sous le coup des anathèmes de l'Evangile, dont l'Eglise n'a pénétré ni le génie ni la portée. La propriété ne s'appuie donc que sur la loi civile, c'est-à-dire sur la souveraineté de la force, destinée à disparaitre bientôt devant la souveraineté du Droit. L'avenir maintiendra la possession individuelle en la règlant de manière à déterminer la plus grande masse de production possible, mais il flétrira la propriété, comme il a flétri l'esclavage, car la propriété, c'est l'esclavage de la nature extérieure; supprimer le droit de propriété en réglant rationnellement le mode de possession, tel est aujourd'hui le véritable problème à résoudre. Cette difficulté tranchée, l'égalité s'établira naturellement et d'elle même, dans la région du travail, comme elle est établie dans les rélations de la vie civile; car toute capacité travaillant étant de même que tout instrument de travail un capital accumule l'inégalité de traitement de salaire et de fortune sous prétexte d'inégalité de capacité, est injustice et vol.

Om dezelfde reden maken wij ook melding van die schrijvers, die, de een gelukkiger dan de ander, tegenwoordig deze gevoelens bestrijden, als M. TROPLONG, M. THIERS en anderen.

te bevorderen, dit doel te bereiken, en vinden eenen aanhang in dat groote aantal lieden, bij wie het juist niet om de beginselen, maar om de vlugtige voordeelen te doen is, welke die beginselen beloven, niet gedachtig, dat de *nijverheid*, het middel van algemeen en individuëel welvaren, eene *vrucht* is, die slechts wast aan den boom *van onschendbare zekerheid van eigendommen en bezittingen.* Dat met die *zekerheid* niet te handhaven of twijfelachtig te maken, het ondoenlijk is, het welbegrepen eigenbelang en de nuttigheid der massa harmonisch te vereenigen, evenmin als haar staatkundig idée naar waarheid uit te drukken.

Vandaar dan ook die strijd op leven en dood tusschen de Rijke burgers en derzelver aanhang, met de behoeftige en arme klasse, waartoe mede gerekend moet worden, die vlottende massa van uitgeputte en vaak grootendeels zedelooze lieden, die men vooral in volkrijke steden aantreft, die er tegenwoordig dan ook het tooneel van zijn, en die niets te verliezen, alles te winnen hebben.

Die strijd, het is waar, is voor het oogenblik ten voordeele der Rijken beslist, omdat zij de sterkste zijn; maar de oorzaak is daarom nog niet weggenomen, en zoo lang zulks niet is geschied, kan een dergelijke strijd op nieuw ontstaan en is zelfs te verwachten.

Dit nu is alleen voor te komen, door eene individuële en onderling geëvenredigde ontwikkeling van het Gods-, het zedelijke en het redenerings-idée van die massa.

Hiervan nu moet het rijke en beschaafde gedeelte, waaronder Bestuurders, een voorbeeld geven en zulks bevorderen, [1]) als zijnde het zout der aarde, op dat het niet, als smakeloos en nergens toe deugende, worde buitengeworpen en vertreden.

De omwenteling, in Parijs ontbrand, die niet slechts Europa, maar de geheele wereld, voor zoo ver deze met Europa in betrekking stond, of in aanraking kwam, schokte, zette Duitschland en Italië in laaije vlam.

Niet, dat zij de oorzaak was van de omwentelingen in Duitschland, want daarvan lag de oorzaak in deszelfs staats-gesteldheid, en die omwenteling zou toch hebben plaats gegrepen, maar misschien later, zoo als zij er thans door werd vervroegd.

Want ook in Duitschland [2]) gevoelde men sedert lang

---

[1]) Na de treurige ondervinding, wil men zulks thans in Frankrijk.

Zoo schreef dan ook den 17 Julij 1848 l'Académie des sciences morales et politiques, aan het hoofd van het uitvoerend bewind, op eene daartoe gedane uitnoodiging:

Une commission a été nommée pour rechercher sur le champ les meilleurs moyens d'atteindre ce noble but. Toutes les sections qui composent l'Academie, s'appliqueront à soutenir, avec un empressement égal, les grands principes sociaux, en s'appuyant sur les démonstrations de la philosophie, les prescriptions de la morale, les progrès de la législation, les règles de l'économie politique et les leçons de l'histoire. Zie l'avertissement de la 1ère livraison des petits traités publiés par l'Académie des sciences morales et politiques, Paris 1848.

[2]) Voor de kennis van Duitschland, als zijnde het heden, de vrucht van het verledene, is belangrijk *de Geschiedenis der 18de eeuw*, door F. G. SCHLOSSER, zie het 14de deel; ook in het Holl. vertaald uitgegeven bij W. VAN BOEKEREN, te Groningen.

behoefte aan eene wijziging van het bestaande, en wenschte men in eene constitutie het staatkundige idée van Duitschland uitgedrukt te zien, waarmede men tevens vermeende voor het vervolg de bevordering der materiële belangen te doen gepaard gaan.

De Duitsche nationaliteit in den tijd opgewekt, en die geheel Duitschland tegen Napoleon in de wapens bragt, vond zich later bitter te leur gesteld, de staatkundige vrijheid, die men zich beloofd had, erlangde men niet.

Duitschland, verdeeld in verschillende staten en staatjes, die elk eenen afzonderlijken en kostbaren regeringsvorm (Pruissen mag hierop eene uitzondering maken) hadden, achtte zich steeds onderdrukt en in hare maatschappelijke belangen belemmerd.

Hoe oogenschijnlijk dan ook in Duitschland alles kalm mogt voorkomen, zoo voedde het nogtans wenschen, en het was slechts gebrek aan gelegenheid, om die bepaald te kennen te geven en te verwezenlijken.

Met de revolutie in Frankrijk in 1830 [1]) openbaarde zich dan ook reeds die geest in Duitschland. Eenige Staten erlangden alstoen constitutiën, en alle andere pogingen werden verder onderdrukt, maar het was ook niet meer dan onderdrukken, die uit te dooven ondoen-

---

[1]) Als toen ter tijd in Brussel uitgekomen, en in zekere mate de aandacht tot zich getrokken hebbende, vermelden wij: *les tablettes Autrichiennes, contenant des faits, des anecdotes, et des observations sur les moeurs, les usages des Autrichiens et la Chronique secrète des cours d'Allemagne par un témoin oculaire.* Bruxelles, H. Tarlier éditeur, 1830.

lijk. Met de omwenteling in 1848 in Frankrijk, grijpt ook eene omwenteling in Duitschland plaats, die niet te onderdrukken was noch is.

Hierin nu komen Duitschers en Franschen overeen, dat zij in de Constitutie het staatkundige idée der massa wenschen te zien uitgedrukt; daarin echter verschillen zij, dat de Socialisten en Communisten enz. enz., die in Duitschland aanwezig zijn, niet dat gewigt in de schaal werpen, als in Frankrijk.

Duitschland verkeert in zeker opzigt in dien staatkundigen toestand, waarin Frankrijk tijdens de Revolutie in 1789 verkeerde. In Frankfort houdt men zich dan ook hoofdzakelijk bezig met het Constitutionele lot van Duitschland te regelen, met voorbijgaan van die Staatshuishoudelijke vraagstukken, als over den eigendom, over het huisgezin, over het regt en de organisatie van het werk enz. enz., die in Frankrijk de algemeene aandacht boeijen en te gelijk met het Staatkundige idée behandeld werden.

In Duitschland en vooral in Oostenrijk, behalve in de groote Steden, waar men ook eene talrijke en gegoede burgerij aantreft, vindt men edelen, ambachtslieden en boeren, terwijl beambten en wat geleerd of rijk is in betrekking tot de eerstgenoemden staan, of grootendeels de bestaande orde zijn toegedaan.

In Duitschland verlangt men nu *hier* meer burgerlijke vrijheid, *daar* bovendien nog wijziging van dien kostbaren regeringsvorm, welke in navolging der Engelsche Constitutie aan het verbrokkelde Duitschland

is opgedrongen zonder het tevens te kunnen schenken, die stoffelijke (materiële) welvaart, welke in Engeland juist die constitutie staande houdt, terwijl in Duitschland eene toenemende verarming er mede het gevolg van is, die eene menigte menschen het dan ook doet verlaten, om in Amerika een ander vaderland op te zoeken.

Wat de Oostenrijksche monarchie betreft; uit verschillende staten zaamgesteld, vereenigd onder een hoofd, zoo verschillen daar de belangen. Weenen is het brandpunt, en de lieden aldaar doen den staat van Oostenrijk kennen. De adel en alle die belang hebben bij de bestaande orde, onthouden zich van deelneming aan eene verandering, waarbij zij slechts verliezen kunnen. Het zijn de studenten, de burgerij en wel de ambachtslieden, ondersteund door de boeren, welke laatsgenoemde men in de overige landen niet hoort noemen, maar hier eenen belangrijken rol vervullen, die de revolutie bewerken en, even als in 1789 in Frankrijk, opheffing vorderen van leendiensten en privilegiën, terwijl men verder de bestaande orde door meerdere maatschappelijke gelijkheid wenscht vervangen te zien. Ten gevolge der vorderingen van die gewapende menigte, heeft de Keizer, hetgeen vele dachten dat nimmer zou gebeuren, thans zelfs reeds voor de tweede maal Weenen verlaten[1]) en

---

[1]) Ik voeg hiernevens eene vertaling van het manifest des Keizers, hetwelk de Minister KRAUS geweigerd heeft te contrasigneren.

«Ik heb beproefd alle begeerten mijns volks te vervullen. Wat een vorst in goedheid en vertrouwen voor zijn volk doen kan, heb ik met vreugde

wil met geweld van wapenen zijne Hoofdstad bedwingen, hetgeen hem dan ook is gelukt, en orde herstellen, terwijl de onderscheidene deelen van zijn Rijk dreigen uit een te gaan; door den drang der tijden dan ook genoopt, deed hij op den 2 December 1848 te Olmutz afstand van de regering ten behoeve van den Aartshertog FRANS JOSEPH, en droeg daarmede het bestuur in jeugdige handen over.

Dat Engeland, voor hetgeen in Duitschland en Frankrijk is geschied, als nog is bewaard gebleven, moet grootendeels, zoo niet alleen worden toegeschreven aan de materiële ontwikkeling en daarmede gepaard gaande welvaart, welke aan de zedelijke opvoeding zelfs hinderlijk is, [1]) en uit dien hoofde voor Engeland doodelijk zou kunnen worden.

---

in het werk gesteld, en getracht door de constitutie, de zelfstandigheid, de kracht en de welvaart te verhoogen. Ofschoon de gewelddadigdheden van den 15den Mei, mij uit den burg mijner vaderen verdreven hebben, ben ik toch nog niet moede geworden te geven en toe te staan. Op den ruimsten grondslag van het kiesregt is een Rijksdag zamengeroepen, om in overeenstemming met mij de constitutie te ontwerpen. Ik ben in de hoofdstad teruggekeerd zonder anderen waarborg te verlangen dan het gevoel van regt en de dankbaarheid mijner volkeren. Alleen een klein aantal misleiden dreigt de hoop van iederen vriend des vaderlands met vernietiging. De regeringloosheid is ten top gestegen. Weenen is met moord en brand vervuld. Mijn Minister van Oorlog, wiens grijze haren hem hadden moeten beschutten, heeft zijn leven gelaten onder de handen van moordende benden. Ik vertrouw op God en mijn goed regt en verlaat de Hoofdstad, om middelen te zoeken, ten einde het onderdrukte volk hulp te brengen. Wie Oostenrijk en de vrijheid mint, schare zich om zijn' Keizer.»

[1]) Ten bewijze hiervan strekken de maatregelen, welke van Gouvernements-

Daar het grootste gedeelte nu der bevolking in die materiële welvaart deelt, zoo wil het het bestaande behouden, en weet dan ook, door krachtige middelen, waaronder, des gevorderd, eene algemeene policie en een rijk verpleegde militaire magt, [1]) elke poging in strijd, of tot wijziging van het bestaande, te fnuiken.

Vandaar dan ook al die middelen, aangewend om slechts de materiële welvaart te ondersteunen, daar allen in te doen deelen en het vertier te bevorderen der voortbrengselen van de nijverheid eener toenemende bevolking, die voor een gedeelte in zedelijkheid verliest, naarmate die in het stoffelijke wint, en Engeland noodzaakt steeds meer en meer de wereld tot eene markt te maken, en het ook doet, van de voortbrengselen harer nijverheid, terwijl Engeland in deszelfs uitgestrekte bezittingen en koloniën, stelselmatig over den aardbol verspreid, voor eene overbevolking eenen uit-

---

wege genomen zijn ten aanzien der arbeidende klasse en wel der vrouwen en kinderen, als in de mijnen en fabrijken. Het is mij vergund, bij deze gelegenheid gewag te maken, van het aanbevelingswaardig werk van L'AIMÉ MARTIN, *Education des mères de famille ou de la civilisation du genre humain par les femmes. Ouvrage couronné par l'Academie Française*, Paris, CHARPENTIER, libraire éditeur, 1842; la quatrième édition j'ai devant moi.

[1]) In Rusland kost het onderhoud van eenen soldaat der infanterie 120 frs.

In Oostenrijk	212	»
In Pruissen	240	»
In Frankrijk	330	»
In Engeland	538	»

weg heeft, even als voor deszelfs nijverheid, en van de wereld een Engeland maakt [1]).

Het is dan ook niet aan de voortreffelijkheid der Engelsche constitutie, dat zulks moet worden toegeschreven, want die is haar voortdurend bestaan zelfs aan de materiële ontwikkeling en het daarmede gepaard gaande welvaren van het Engelsche volk verschuldigd. Ofschoon, door zulks steeds aan de constitutie toe te schrijven en dit altijd te herhalen en de botsingen en onheilen te vergeten, welke zij niet kon verhoeden, ja waartoe zij zelfs aanleiding gaf, men getracht heeft zich zulks diets te maken en daarin ook over het algemeen vrij wel geslaagd is.

Engeland [2]) toch gaf in 1647 het voorbeeld van hetgeen in 1792 in Frankrijk voorviel, en het daaropvolgende protectorschap, de restauratie onder Karel den II en de verdrijving van Jacob den II, vindt men terug in het Keizerschap, in de daaropvolgende restauratie onder Lodewijk den XVIII en in de verdrijving van Karel den X.

Terwijl, niettegenstaande die zoo geprezene consti-

---

[1]) Zie hieromtrent, als ligt te krijgen, la Géographie Politique des colonies Anglaises, considerées comme positions militaires, voorkomende in de *Revue Brittannique* van December 1841 en Februarij, Maart, April, Mei en Junij 1842. Met cene mappemonde, dont la projection est celle de cartes marines et qui malgré l'exiguité de son échelle n'est pas non plus tout à fait sans prétention sous le rapport du mérite géographique. — And the united service journal. lieut-colonel Wilkie.

[2]) Vid. Diss. de Causis conversionis rerum Angliae regnante Carolo Primo. P. H. Engels, 1836. J. Cijfveer, te Leijden.

tutie, de Parijsche Junij-dagen van 1848, tegen over die van 1780 te Londen, gesteld kunnen worden, als niet minder, maar wel zoo vreesselijk en bloedig; de 2[de] en volgende dagen van Junij, maar inzonderheid de 6[de] en 7[de], maakten van Londen een bloedbad, als wanneer duizenden omkwamen, en de op meer dan zes en dertig plaatsen ontstane brand aan de geplunderde en ruim zes dagen brandende stad, het aanzien gaf, van eene met storm veroverde vesting. [1])

De staatkundige Engelsche schrijvers in de helft der vorige eeuw, dachten er dan ook anders over. Dat er toenmaals echter geene veranderingen plaats hadden, komt mij voor toegeschreven te moeten worden aan de buitenlandsche omstandigheden, en aan de ingewikkelde belangen der grootste massa van dien tijd en nog tegenwoordig, welke de zamengestelde en logge staatsmachine liever wenschte en nog wenscht te behouden, dan te wijzigen.

---

[1]) Zie J. C. Schlosser, *Geschiedenis der 18e eeuw*, d. 9, p. 23—26, waar hij zegt: «Hoe noode wij anders Wraxal als autoriteit gebruiken, moeten wij toch hier, waar hij als ooggetuige schrijft, de lezers op zijne beschrijving der tooneelen van den 7 tot den 10 Junij verwijzen. Hij zegt: In 1780 the flamès were originally kindled, as well as rendered far more destructive by a populace of the lowest and vilest description, who carried with them, wherever they moved, the materials of universal ruin. It was only in their blood, by the interposition of an overwhelming military force, that the convulsion became finally arrested and that London after being desolated by fire, was rescued from plunder, bankruptcy and subversion. Even the French revolution, which, from July 1789 down to April 1814 etc. etc., yet did not produce in the capital of France any similar outrages.» Wraxal. *Historical memoirs of my own time*, vol. I. p. 324—356.

Het is als eene machine, die wel reparatie zou behoeven, maar echter nog zeer goed kan werken en waartoe men derhalve niet wil overgaan, uit hoofde zulks een stilstaan zou vorderen, die eene werkeloosheid en winstderving zou veroorzaken, hetgeen het magtigste gedeelte nadeelig acht en zoo lang dit hierin, door andere middelen weet te voorzien, doet wenschen haar te behouden, zoo als zij is. — «Terwijl het «volk meer en meer tot slaven der onmetelijke rijken, «tot daglooners zonder grondbezitting en tot ondergeschikte commiesen en arbeiders zal afdalen, en welgestelde kooplieden, fabrijkanten en de middelklasse, «die zich aan comforts, of conventionele en ingebeelde «behoeften gewennen, hunne klein-kinderen, misschien «wel hunne zoons reeds, op de klippen van den «overmoedigen rijkdom en glans schipbreuk zullen «lijden [1].»

Zoo lang echter (al is het ook in dien toestand, in die onderscheidene betrekkingen, ten gevolge van blijvend welvaren) in de materiële behoeften van het volk rijkelijk zal kunnen voorzien worden (en Engeland onderscheidt zich door hier voor te zorgen) behoeft die toestand geene omwenteling van de bestaande regeringsvorm ten gevolge te hebben, en ligt dit ook niet in den aard van het Engelsche volk.

---

[1]) J. C. SCHLOSSER, *Geschiedenis der XVIII eeuw*, d. 4, p. 77.

Zoo groot de invloed was, die de Fransche Revolutie in 1830 op België uitoefende, zoo betrekkelijk gering was die, in 1848.

In Februarij ontstaat in Frankrijk eene Revolutie, bijna geheel Duitschland geraakt in opstand tegen de bestaande regeringen. In het anders geduldige Nederland heerscht zekere ontevredenheid, er hebben zelfs volksbewegingen, optogten en demonstratien plaats. In België daarentegen blijft alles rustig en van waar dat? Het is niet uithoofde van de materiële ontwikkeling en het daarmede algemeen gepaard gaande welvaren, gelijk in Engeland; want mogt in eenig gedeelte van België drukte en bedrijvigheid heerschen en werk voorhanden zijn, zulks is ver van algemeen, daarvan getuigd Vlaanderen, Antwerpen en Brussel; maar het is uithoofde de volksmassa, in de constitutie haar Staatkundig ideé vindt uitgedrukt, gepaard met de begrippen van nuttigheid en welbegrepen eigenbelang, en de volksmassa derhalve uit dien hoofde geene verandering begeert, terwijl zij zeer goed begrijpt en overtuigd is, dat het omverwerpen der bestaande Regering het middel niet is, om meerder welvaren te erlangen, maar integendeel slechts strekken kan, om het aanwezige te verjagen.

In Nederland had men sedert lang behoefte gevoeld aan wijziging der bestaande Constitutie, en wel voorna-

melijk ten gevolge der finantiële verwikkelingen, waartoe die Constitutie aanleiding gaf en welke zij onderhield.

De geheele regeringsvorm was op eene kostbare en omslagtige wijze geregeld, dien overeenkomstig eene Regterlijke en administratieve inrigting, alles buiten evenredigheid met de bevolking, hare bronnen van inkomsten en middelen van bestaan, daarenboven een kostbaar budget van Oorlog, en eindelijk een groote en, ten gevolge van het boven opgenoemde, steeds klimmende schuldenlast.

Om nu al die uitgaven te dekken bestond eene onevenredige, bezwarende en nog thans ontoereikende belasting en toevallige en onzekere inkomsten. Aan Ministers en Volksvertegenwoordigers, enz. enz., werd die voortdurende staat van zaken, hetzij ten regte, of ten onregte ten laste gelegd; men verlangde derhalve naar verandering als: verantwoordelijke Ministers, regtstreeksche verkiezingen, en zulks uithoofde men langs dien weg eene verandering hoopte te erlangen, in eenen stand van zaken, die trouwens ook voor de Regering hoe langer hoe moeijelijker te behouden werd.

In 1840 was wel eene wijziging in de Constitutie van 1815 tot stand gebragt [1]), een groot gedeelte der natie echter had van die wijziging eene geheel andere ver-

---

1) Zie *Handelingen over de herziening der Grondwet.* 1840 en 1841. Te 's Gravenhage, bij GEBR. BELINFANTE. Prijs *f* 23.60.

wachting gekoesterd, en vond zich derhalve meer of minder te leur gesteld.

Sedert sprak en vleide men zich met eene nadere herziening der Grondwet, en velen hielden zich onledig met derzelver noodzakelijkheid te betoogen, en tevens die punten aan te toonen, welke als wenschelijk beschouwd werden om in overeenstemming te brengen met de maatschappelijke orde en het staatkundige idée van het Staatsligchaam.

Ook de Regering, van hare zijde, verklaarde zich niet ongenegen tot eene herziening, zoodra zij slechts van derzelver noodzakelijkheid overtuigd zou zijn.

Deze overtuiging, ofschoon de behoefte aan eene herziening zich meer en meer algemeen deed gevoelen, verkreeg de Regering echter niet, zoodat in 1844 van de zijde der Kamer, door negen leden der Staten-Generaal eene herziening der Grondwet werd voorgesteld [1]).

Die herziening, welke door de Regering misschien als te doortastend, door vele echter als niet voldoende beschouwd werd, werd door de eerstgenoemde afgeweerd en vond bij het volk weinig, of ten minste geenen genoegzamen bijval, waarbij kwam, dat het staatkundige tijdstip er niet gunstig voor was.

De zaken bleven dan in schijn als vroeger; van de

---

1) Zie *Handelingen over de herziening der Grondwet.* 1844—45—46. Te 's Gravenhage, bij GEBR. BELINFANTE. Prijs ƒ 7.25.

zijde der Regering geene herziening; bij het eene gedeelte der bevolking daarentegen misnoegdheid, ontevredenheid, bij het andere onverschilligheid en moedeloosheid, hopende dat eenmaal een gunstig tijdstip zou aanbreken, wanneer men lang gekoesterde wenschen zou kunnen vervullen.

Eindelijk, bij de opening der gewone vergadering van de Staten-Generaal, dd. 18 Oct. 1847, bleek het uit de aanspraak des Konings, dat Zijne Majesteit tot de overtuiging geleid was, « dat er eene onbetwistbare « noodzakelijkheid *bestond*, om de bepalingen der « Grondwet, welke tot het stem- en kiesregt betrekking « *hadden*, te verduidelijken, alsmede, om bij diezelfde « gelegenheid ook eenige andere bepalingen der Grond- « wet, welker wijziging noodig *kon* worden geacht, te « veranderen. »[1])

In stille afwachting en met verschillende gewaarwordingen werd bij de bevolking deze toezegging vernomen, terwijl in sommige dagbladen en vlugschriften, verwachtingen bij de natie werden opgewekt en verwachtingen werden medegedeeld.

Door de Staten-Generaal werd, na gehoudene deliberatie, in dier voege deze toezegging beantwoord. « In « eene vroegere rede was ons door Uwe Majesteit te « kennen gegeven, dat zij niet aarzelen zoude, zoodra

---

[1]) Zie *Handelingen over de herziening der Grondwet* 1847—1848. Te 's Gravenhage, bij GEBR. BELINFANTE, 1ste aflev.

« de overtuiging der noodzakelijkheid van het wijzigen « der Grondwet bij dezelve zou gevestigd zijn, daarvan « door een voorstel aan de Staten-Generaal te doen « blijken.

« Op de vervulling van die Koninklijke belofte heb« ben wij gebouwd met volkomen vertrouwen, met har« telijke blijdschap hebben wij de mededeeling ontvan« gen, dat Uwe Majesteit tot de overtuiging is gekomen, « dat er noodzakelijkheid bestaat tot wijziging van eenige « bepalingen der Grondwet.

« Wij zijn overtuigd, dat Uwe Majesteit geene ver« anderingen schroomt, die geacht kunnen worden tot « werkelijke, door de ondervinding aangewezene ver« beteringen in het Staats-bestuur te zullen leiden.

« Dankbaar voor de gedane toezegging, zien wij dan « ook met gerustheid de voordragt te gemoet van al « die verbeteringen, die het waarachtig heil van Neder« land kunnen bevorderen, welk heil gelijkelijk door « Uwe Maj. en door de Staten-Generaal wordt beoogd.»

Tusschen de schorsing echter der werkzaamheden van de Kamer in November 1847, en de hervatting van derzelver zittingen in Maart 1848, greep er in Februarij te Parijs een omkeer van zaken plaats, die wel voorzien, doch nog niet verwacht werd.

Deze bragt ook in ons land eene zekere spanning te weeg, de ontevredenen traden meer openlijk op, en de anders onverschilligen sloegen met zekere belangstelling de omwenteling gade, die in Parijs voorviel, ter-

wijl alle niet zonder zekere deelneming den uitslag verbeiden.

Onder deze stemming der gemoederen, deelde, den 7 Maart, de Minister van Binnenlandsche Zaken in de Kamer mede: «dat de door den Koning bij de opening «*der* tegenwoordige vergadering toegezegde voordrag- «ten tot verandering in de Grondwet onverwijld, aan «*hun* Edelmogenden *zouden* worden ingezonden.»

De aanbieding dier ontwerpen tot verduidelijking en wijziging der Grondwet, had in de daaropvolgende zitting van Donderdag den 8 Maart plaats.

Wij zullen hier nu niet in eene beoordeeling dier ontwerpen treden, maar wij mogen niet met stilzwijgen voorbijgaan, den indruk, die de kennisneming er van te weeg bragt.

Hoe goed de bedoeling derzelve moge geweest zijn, het misnoegen er over was algemeen; door velen werden zelfs die ontwerpen met verbolgenheid en verontwaardiging op zijde geworpen, terwijl men elkander vroeg: Hoe toch de Regering zoo onhandig kon wezen, of wel den moed hebben, om onder de bestaande Europesche staatkundige verwikkelingen iets dergelijks voor te dragen, terwijl door meer hevigen de vraag gedaan werd, of de Regering hier ook eene omwenteling wilde uitlokken en eene omverwerping van het bestaande zocht.

Ook de Kamer, van hare zijde, begreep in dit tijdsgewricht, de wenschen der natie meer bepaald te moeten mededeelen, bovendien daartoe aangemoedigd door eene

hoogst gewigtige mededeeling, blijkens het verslag der Commissie van Rapporteurs der Tweede Kamer, n°. 30, VIII: «door welke het uitzigt op eene ruime herziening «der Grondwet geopend werd, waarvan het initiatief «van de Kroon zou uitgaan, nadat deze met de tegen-«woordige denkwijze van de leden der Kamer, omtrent «zulk eene herziening, nader bekend zou zijn geworden.»

De Koning namelijk, had in dato 13 Maart, hetzij met, of zonder voorkennis Zijner Ministers, den President der Tweede Kamer bij zich doen ontbieden, en Z. E. M. te kennen gegeven, dat hij, ontwarende dat er door de natie meerdere veranderingen werden verlangd, de Kamer uitnoodigde, hem met die veranderingen en wijzigingen, welke begeerd werden, bekend te maken, als zijnde bereid, om alles in te willigen, wat tot het welzijn en geluk des volks kon strekken.

Over deze verzekering was de vreugde algemeen, en werd op onderscheidene plaatsen door het uitsteken der vlaggen van de schepen en de huizen veler ingezetenen enz. gevierd, terwijl eenige des avonds hunne huizen illumineerden, hetgeen andere echter begrepen, liever te moeten uitstellen, tot dat zij met den uitslag der Grondwets-herziening zouden zijn bekend geworden.

Den 16 Maart daaropvolgende werden dan ook reeds door de commissie van rapporteurs, na gehoudene overweging te dezer zake, in de afdeelingen en onder 15 afzonderlijke hoofden gerangschikt, de hoofdpunten

medegedeeld, welke de vier en vijftig leden der Kamer, die aan de overwegingen hadden deelgenomen vermeenden, «dat ook met het oog op hetgeen in den «laatsten tijd in Europa is gebeurd, de grondslagen «eener zeer ruime grondwetsherziening zouden behooren «uit te maken, en zulks alvorens tot de opzettelijke «behandeling der 27 wetsontwerpen, in dato 8 Maart «aångeboden, over te gaan.»

Op dienzelfden dag gaven de Ministers aan den Koning te kennen, dat zij door pligtgevoel gedrongen, verzochten uit hunne betrekkingen te worden ontslagen[1]), in welke zij echter, tot den 26 Maart bleven, en zulks op het verlangen des Konings, «ten einde «voorloopig voor den regelmatigen gang der zaken zorg «te dragen [2]).»

Middelerwijl had Zijne Majesteit bij besluit dd. 17 Maart eene commissie benoemd [3]), ten einde «een «volledig ontwerp van grondwetsherziening voor te «dragen, en om tevens derzelver denkbeelden, omtrent «de zamenstelling van een nieuw ministerie, mede te «deelen.»

Het laatste gedeelte van dezen last, later echter door den Koning aan den graaf G. SCHIMMELPENNINCK, Gezant aan het Britsche Hof, opgedragen, werd bij Besluit dd. 25

---

[1]) *Staats-Courant*, dd. 16 Maart 1848.

[2]) Zie de rede van Zijn Excell. de Minister van Finantiën, dd. 18 Maart.

[3]) Tot leden dezer Commissie waren benoemd, Mrs. D. DONKER CURTIUS, J. M. DE KEMPENAER, L. C. LUZAC, L. D. STORM, J. R. THORBECKE.

Maart weder ingetrokken, en zulks op verzoek der commissie, volgens missive dd. 23 Maart, hetwelk ook blijkt uit de redevoering door den Voorzitter van den Minister-raad den graaf G. Schimmelpenninck, in dd. 25 Maart, in de Tweede Kamer gehouden, bij welke gelegenheid Zijne Excellentie de navolgende rede hield:

«De Kamer heeft kennis bekomen van de schikkin-«gen, die het Zijne Majesteit den Koning behaagd «heeft, ten aanzien der zamenstelling van het nieuwe «bestuur te maken. Ik geloof, dat het thans de taak «van den Voorzitter van den Raad der Ministers is, «om U Edel Mogenden eenigermate bekend te maken «met hetgeen aan die schikkingen is voorafgegaan of «ze heeft vergezeld. Weinige dagen geleden heeft het «den Koning behaagd, mij uit Londen terug te roe-«pen, onder betuiging, dat Zijne Majesteit er prijs op «stelde, dat ik, onder de moeijelijke en buitengewone «omstandigheden, waarin het Vaderland zich bevond, «Hem de behulpzame hand bood en deel nam aan de «zamenstelling van een nieuw ministerie. Ik ben zoo «vrij geweest, omtrent dat hoogstvereerend aanzoek «Zijne Majesteit openhartig mijne denkwijze te doen «kennen. Ik heb namelijk verklaard, dat zoowel mijne «inwendige overtuiging als al mijne antecedenten het «mij onmogelijk zouden maken, om met eenig nut «voor het Vaderland en met eenige voldoening voor mij «zelven de bedoelde taak te aanvaarden, indien ik niet «vooraf zekerheid erlangde omtrent enkele bepaalde

«punten. In de eerste plaats wenschte ik gerustgesteld «te worden, dat de vermoedelijke wijziging der Grond- «wet van dien aard zoude zijn, dat ik mij daarmede «zou kunnen vereenigen, en dus in dat opzigt den mij «geopenden werkkring met eenig vertrouwen zou kun- «nen aanvaarden. In de tweede plaats achtte ik de «zekerheid wenschelijk, dat, wanneer het geval zich «voordeed, dat, met medewerking der Staten-Generaal, «een gewijzigd ontwerp van Grondwet mogt tot stand «komen, gegrondvest op de beginselen der Britsche «constitutie, naar de behoeften van onzen landaard en «den tegenwoordigen tijd gewijzigd, Zijne Majesteit «aan zoodanige Grondwet hare goedkeuring niet zou «weigeren. In de derde plaats moest ik verklaren, dat «ik in mijne positie niet wel kon treden in een minis- «terie, maar eerbiedig moest verzoeken, bijaldien Zijne «Majesteit mijne diensten noodig achtte, dat alsdan «Hoogstdezelve aan mij de geheel vrije en onbelem- «merde voordragt overliet van degenen, die met mij «een homogeen en verantwoordelijk ministerie zouden «uitmaken.»

Bij besluit daarop van 26 Maart werd door den Koning, en in afwachting dat er een definitef-ministerie zou kunnen worden benoemd, behalve de graaf G. Schimmelpenninck, tot Minister van Buitenlandsche Zaken en van Finantiën, aangesteld; tot Minister van Marine en Kolonie J. C. Rijk;

tot Minister van Binnenlandsche Zaken en voor de

zaken der Hervormde en andere Eerediensten, Mr. L. C. Luzac;

tot Minister voor de zaken van de Roomsch Catholijke Eeredienst, Mr. L. A. Lightenvelt;

tot Minister van Oorlog, de Generaal-Majoor Nepveu; en werd tevens bepaald, dat de tijdelijk benoemde Minister van Justitie, Mr. D. Donker Curtius, rang zou nemen tusschen zijne ambtgenooten, den vice-Admiraal J. C. Rijk en Mr. L. C. Luzac.

Niettegenstaande eenige leden der Kamer dadelijk aan bovengemelde rede des Ministers hunne goedkeuring hadden gehecht, hunne ondersteuning hem toezeiden, en op die der overige te kennen gaven te kunnen vertrouwen [1]), werd echter het denkbeeld, om de Britsche constitutie, gewijzigd naar den Nederlandschen landaard, ten grondslage te leggen der te herziene Grondwet, door vele lieden buiten de Kamer met bevreemding gehoord, en als onjuist gekozen beoordeeld, en wel door die personen, die met Engeland, deszelfs constitutie en derzelver geschiedenis, en met de behoefte van ons land en het verlangen van deszelfs

[1]) Zie het verhandelde in de zitting dd. 25 Maart, de reden der EE. MM. HH. J. K. Baron van Goltstein, van Utrecht; Mr. P. C. Schooneveld, van Zuid-Holland; Mr. A. J. Duymaer van Twist, van Overijssel; Jhr. Mr. D. T. Gevers van Endegeest, van Z.-Holland; Mr. G. W. Verwey Mejan, van Zuid-Holland; Mr. J. M. de Kempenaer, van Gelderland; Mr. R. P. Romme, van Noord-Braband; Mr. J. L. A. Luyben, van Noord-Braband; Mr. J. C. Faber van Riemsdijk, van Zuid-Holland.

bevolking bekend waren, terwijl de oproerige bewegingen in de laatste dagen in Amsterdam en de pogingen, om dezelve in verschillende steden te verwekken, voor méer dan eene bedreiging van den bestaanden wettelijken band had doen vreezen.

In de zitting van Dingsdag 28 Maart bleek het nogtans, dat ook in de Tweede Kamer, het denkbeeld en het Ministerie, zoo min de algemeene goedkeuring en het vertrouwen wegdroeg, als het zulks daar buiten had gedaan, zoo hield de heer CORVER HOOFT de navolgende rede: «Toen het Zijner Majesteit behaagde, bij besluit « van den 17den dezer, eene commissie te benoemen tot het « daarstellen van eene ruime herziening der Grondwet, had, « gelijk in den considerans gezegd wordt, Hoogstdezelve « op het oog, daartoe de mededeeling der wenschen van « eenen der takken van de wetgevende magt tot grondslag « aan te wijzen, zoo als dezelve door het verslag aan « Zijne Majesteit waren kenbaar gemaakt. De Kamer « kon dus met zekerheid verwachten, dat van deze « mededeeling ruimschoots door de Commissie zou ge- « bruik gemaakt worden, en dat vooral, waar de stellige « opinie der groote meerderheid werd uitgedrukt, dezelve « niet over het hoofd zou worden gezien. Dit vooruitzigt « is door het programma van den President van den « Raad van Ministers geheel verdwenen. Zijne Excell. « heeft de op hem berustende taak niet willen aanvaar- « den, dan op zulke voorwaarden, welke hem geheel « onafhankelijk van de inzigten der Staats-Commissie

« maakten; en de commissie zelve tot zijn gevoelen toe-
« tredende, heeft Zijne Majesteit Hoogstdeszelfs Besluit
« in dien zin gewijzigd. Nu zegt Zijne Exc. herhaalde-
« lijk, dat hij de Engelsche constitutie zich tot model
« voorstelt, gewijzigd naar de behoeften en instellingen
« van onzen landaard; alzoo geene oorspronkelijke Ne-
« derlandsche, maar eene gewijzigde vreemde Grondwet.
« Dit is slecht overeen te brengen met het uitgedrukte
« verlangen der Tweede Kamer, dat tot grondslag der
« herziening moest dienen; en wanneer ik naga wat van
« de Engelsche Constitutie, zooverre mij die bekend is,
« op den vaderlandschen bodem overgeplant zoude kun-
« nen worden, dan verzwakt het vertrouwen, dat ik op
« de inzigten van den verdienstelijken man stelde, die
« aan het hoofd van het ministerie geplaatst is. Hij zal
« toch het voornemen niet hebben van hier te lande
« eene hooge adellijke aristocratie te vestigen, op erfe-
« lijke en onvervreemdbare majoraten gegrond, nog min-
« der zal hij aan de geestelijkheid eener gevestigde
« kerk plaatsen in het Hoogerhuis willen inruimen:
« .... en verder; eene andere omstandigheid,
« welke mij de zamenstelling van het nieuwe ministerie
« minder heeft doen toejuichen, is, dat er negen minis-
« teriële departementen behouden en slechts zes Minis-
« ters benoemd zijn, zoodat drie ministeriën en wel de
« drie meest belangrijke, Finantiën, Koloniën en Bin-
« nenlandsche Zaken, slechts met verdeelde aandacht
« zullen kunnen beheerd worden, en welke uitstekende

« talenten men ook aan den Voorzitter van den Raad der « Ministers wilde toeschrijven, evenwel heeft men reden « bezorgd te zijn, dat hij het Departement van Finan- « tiën, als eene bijzaak, niet naar behooren zal kunnen « behandelen [1]. »

Een ander lid, de heer ENSCHEDÉ, liet zich aldus uit: « Het was te wachten, dat de bewindsman, die in « de vergadering van jongstleden Zaturdag het woord « heeft gevoerd, zich eenigermate zoude verklaren ten « aanzien der aan te nemen voorname regerings-begin- « selen. Daarbij is gewezen op de hoofdtrekken van de « Britsche constitutie. Het is thans de tijd niet, om met « naauwgezetheid na te gaan, welke beginselen van de, « daar te lande gevolgd wordende, staatsregeling op den « vaderlandschen bodem zouden kunnen worden over- « geplant. Ik heb mij voorgesteld, dat op deze Consti- « tutie is gewezen, omdat zij gegrond is op eene « regering bij vertegenwoordiging en een verantwoor- « delijk bewind; omdat zij tegen den duur der tijden « bestand is geweest, en het Britsche volk, bij het « genot van vele welvaart en vele vrijheid, onder der- « gelijke staatsregeling eene kracht heeft ontwikkeld, « welke Europa heeft verbaasd. » — En verder: « Ik « acht mij onbezwaard, om in de gegevene omstandig- « heden in de voorgestelde uitgaven te bewilligen, zon- « der nog in een onderzoek te treden, nopens de wijze,

---

[1]) Zie de rede van Mr. J. CORVER HOOFT, van Noord-Holland.

« op welke daaraan zal worden te gemoet gekomen. De « toestand der Nederlandsche schatkist is nog niet zoo « ongunstig als de geldmiddelen in andere Staten. Mog- « ten daartoe nadere wettelijke maatregelen gevorderd « worden, wel nu, dan zullen wij, zoo ik mij vlei, « ook in dat opzigt het voorbeeld volgen, hetwelk het « Britsche volk zoo menigwerf heeft gegeven, en ons « de opofferingen getroosten, welke de behoefte vor- « dert [1]).»

De heer KIEN, sprak aldus [2]):

« En tot mijn leedwezen — waarom zoude ik het « verzwijgen? ik heb mij voorgenomen, zoo lang ik « hiersta, te zeggen wat ik meen — begint reeds de « goede dunk van hetzelve, die aanvankelijk bij mij « huisvestte, te wankelen.

« Ik verklaar mij afkeerig van alle noodelooze terug- « werking of reactie en van ontzettingen, uithoofde van « staatkundige begrippen, uit posten of betrekkingen. « Wanneer men daartoe overgaat, is het voor mij, als « of er in de banier van een ministerie met groote let- « ters te lezen stond: maakt plaats voor mij en de mijne.

« Zulk eene handelwijze verwekt wrevel en onver- « genoegdheid, verspreidt ongerustheid in het land! Ik

---

[1]) Zie de rede van Mr. J. ENSCHEDÉ, van Noord-Holland. Ik haal dit aan, omdat men haast zou mogen veronderstellen, dat Z. E. M., met het ministerieel idée al dadelijk op de finantiële aangelegenheden toe te passen, het de afkeuring wil doen ondervinden.

[2]) Zie de rede van Mr. N. P. J. KIEN, van Utrecht.

« wensch geene mannen van ondervinding en kennis, « wier voorlichting en medewerking in deze hagchelijke « tijden nuttig zijn kunnen, en die het eerlijk met Vorst « en Vaderland meenen, al verschillen zij met mij in « begrippen, uit 's Konings raad verwijderd te zien. « Het nieuwe ministerie, zoo als het schijnt, eene andere « zienswijze aanklevende, heeft tot mijn leedwezen ge- « meend, daarmede het werk te moeten aanvangen.

« Ik kan dit niet overeenbrengen met de woorden « door den Minister, Raads-President gesproken, dat, « *de eendragt en medewerking van allen tot ons be-* « *houd volstrekt noodig is.* »

Ook nog in deze zitting werd door eenige leden, die den 25 Maart dadelijk hunne goedkeuring aan het denkbeeld van den Minister-Raads-President hadden gehecht, teruggekomen op hunne toenmaals gehoudene rede, ter verduidelijking van hun gevoelen [1]).

Uit het verhandelde blijkt derhalve, dat het ministerie, zoo min binnen als buiten de Kamer, het algemeen vertrouwen genoot, terwijl men eindelijk weldra vernam, dat het ministerie het onderling zelfs oneens was.

De commissie, met de herziening der Grondwet belast, had namelijk hare taak geëindigd, en den 11 April aan den Koning het ontwerp eener gewijzigde

---

[1]) De EE. MM. HH. J. K. Baron van Goltstein, van Utrecht; Mr. A. J. Duymaer van Twist, van Overijssel.

Grondwet aangeboden [1]). Zoo wel binnen als buiten de Kamer, had men sedert weken met klimmende belangstelling de spoedige indiening van een ontwerp eener gewijzigde Grondwet te gemoet zien, en kon de regering de beschuldiging van laauwheid in handelen niet ontgaan, zoo min als die van tijd te willen winnen, ten einde aan de behoudende partij gelegenheid te willen geven, om van den schrik der Fransche en Duitsche revolutie te bekomen, aan welke het onverschillig gebleven gedeelte der natie zich weldra aansloot, daartoe genoopt, door de houding der partijen en keer der zaken in Frankrijk en Duitschland.

In de zitting van den 11 Mei toch, bleek het uit de alstoen gehoudene rede des Voorzitters van den Ministerraad, dat het ministerie zich met een naauwgezet onderzoek van het ontwerp der gewijzigde Grondwet, door den Koning aan deszelfs oordeel onderworpen, had bezig gehouden en die taak had ten einde gebragt, doch dat met opzigt tot dit onderwerp zich onder de leden van het ministerie verschil van meening had geopenbaard [2]).

Dit verschil was zelfs van dien aard, als bleek uit die rede, dat (niettegenstaande de Koning op vordering van Zijne Excellentie, als deszelfs diensten noodig

---

[1]) Zie *Handelingen*, enz., 1847 en 1848, bij Gebr. Belinfante, 2de Aflevering.

[2]) Zie *Handelingen*, enz., 1847 en 1848, bij Gebr. Belinfante, 3de Aflevering.

achtende, hem de geheele vrije en onbelemmerde voordragt had overgelaten van degenen, die met hem een homogeen en verantwoordelijk ministerie zouden uitmaken, dat voor het oogenblik maar uit zes leden bestond, ofschoon er negen ministeriële departementen waren) er zoodanige uiteenloopende denkbeelden onder hen bestonden, als niet te vereenigen waren.

Het gevolg daarvan is noodwendig, zeide Zijne Excellentie, «dat, daar een voorstel tot wijziging der Grond«wet niet kan ontspruiten, dan uit een ministerie, dat «dienaangaande eenstemming denkt, het onvermijdelijk «wordt, dat eene verandering in het personeel plaats «grijpe.

«Tot dat einde zijn door de leden van het ministerie «hunne verschillende meeningen aan den Koning geo«penbaard. Zijne Majesteit heeft, krachtens de Grond«wet, alleen de bevoegdheid, de ministeriële inrigting «te regelen, en de uitkomst van 's Konings overweging «kan ten spoedigste worden te gemoet gezien.»

Die uitkomst van 's Konings overweging liet zich dan ook niet lang wachten. — In de zitting van den 13 Mei werd reeds aan de Tweede Kamer het Koninklijke Besluit medegedeeld, waarbij, op daartoe gedaan verzoek, aan den Graaf G. Schimmelpenninck, als tijdelijk Voorzitter van den Raad der Ministers en Minister van Buitenlandsche Zaken en Finantiën, alsmede aan den Generaal-Majoor C. Nepveu, als tijdelijk Minister van Oorlog, een eervol ontslag verleend werd.

Bij die gelegenheid hield de Minister van Justitie Mr. D. Donker Curtius de navolgende rede: «Toen de Voor-«zitter van den tijdelijken Raad van Ministers, Graaf «Schimmelpenninck, te kennen gaf, dat de Grondwet zou «worden herzien naar de grondslagen der Britsche Con-«stitutie, gewijzigd naar onze zeden, meenden wij, dat «hij alleen op het oog had de verantwoordelijkheid der «Ministers en de regtstreeksche verkiezingen.—Van liever-«lede bleek het echter, dat wij ons hierin hadden be-«drogen, en veel ruimer zin aan zijne woorden moest «worden gehecht. — Het is nutteloos, hier op te halen, «welke uitgebreidheid, naar zijn oordeel, aan de verte-«genwoordiging, en vooral aan de Eerste Kamer, zoude «moeten worden gegeven, — veelmin om zijne verdere «denkbeelden ten opzigte van sommige andere punten «hier open te leggen. Slechts een der overige Ministers «deelde ten deele in zijne gevoelens. De overigen, de «meerderheid, kon zich daarmede niet vereenigen. Van «daar de ontbinding van het door Graaf Schimmelpen-«ninck gevormde Ministerie.

«Thans op nieuw voor deze Kamer verschijnende, «vereerd met het vertrouwen des Konings, meenen de «overgeblevene Ministers zich met rondheid tegenover «deze Kamer, en ten aanhoore der geheele Natie, te «moeten verklaren; want zoo wel de Koning als zijne «raadslieden moeten weten, of de beginselen, waarop «de hervorming van het staatsgebouw zal rusten, door «de Natie worden goedgekeurd of verworpen. — Wij toch

«kennen geene gevestigde Regering in staat, om over-«dreven wenschen af te wijzen, om het beheer op zui-«niger voet in te rigten, dan die, welke haren steun «vindt in het gevoelen van de meerderheid der Natie. — «Zij, die in de tegenwoordige tijden geroepen worden «om de grondslagen voor eene nieuwe orde van zaken «te vestigen, moeten eenen juisten blik werpen in de «behoeften der Natiën.

«Deze behoeften zijn onderscheiden, naarmate van de «overleveringen en eigenaardigheden van elk volk, en «van den invloed, welken de neigingen, de instellingen «en voorbeelden van omliggende volken daarop hebben «uitgeoefend.

«Indien wij deze beschouwing op Nederland toepas-«sen, dan gelooven wij tot eene geheel andere uit-«komst te zullen geraken, dan de Britsche Constitutie, «in haren grootsten omvang beschouwd.»

Wij zullen ons dan ook in geen verder onderzoek der denkbeelden van de beide afgetredene Ministers begeven. — Zoo als uit beider Missive dd. 11 Mei aan Zijne Majesteit gerigt blijkt, was het gewijzigd ontwerp der Grondwet den Graaf niet Eerste Kamers genoeg [1]) en den Generaal-Majoor was het te Republikeinsch [2]).

1) Zie het Rapport en Missive, op den 11 Mei 1848, aan den Koning gerigt, door G. Graaf SCHIMMELPENNINCK, Minister van Staat, en uitgegeven bij GEBR. VAN CLEEF, te 's Gravenhage en te Amsterdam. Deze stukken zijn ook opgenomen in de *Handelingen*, enz., 1847 en 1848, 3de Aflevering.

2) Zie Brief, den 11 Mei 1848, door den Generaal-Majoor NEPVEU,

Een ander tijdelijk Ministerie zag zich nu zamengesteld, als voor:

Marine en Koloniën, de Vice-Admiraal J. C. Rijk.

Justitie, Mr. D. Donker Curtius.

De Hervormde en andere Eerediensten, Mr. L. C. Luzac.

De Roomsche Katholijke Eeredienst, Mr. J. M. de Kempenaer.

Oorlog, de Generaal-Majoor J. H. Voet.

Buitenlandsche Zaken de Baron A. Bentinck.

Finantiën, Mr. P. P. Bosse.

De Graaf Schimmelpenninck hervatte weder zijne betrekking als Afgezant bij het Britsche Hof, na bij ondervinding te hebben geleerd, waarvan de geschiedenis reeds zoovele voorbeelden oplevert, dat een staatsligchaam zich niet schikt naar eene constitutie, vreemd aan deszelfs staatkundig idée en werkelijk bestaande orde, zoo min, als het geloof zich schikt naar eene geloofsbelijdenis die aan hetzelve vreemd is.

Er verliepen eerst nu nog eenige weken voor en aleer het ontwerp der gewijzigde Grondwet de Tweede Kamer werd aangeboden, gedurende welken tijd, de voordragt der Grondwets-herziening, gesplitst in twaalf wets-ontwerpen, nader werd onderzocht en bearbeid.

---

tijdelijk Minister van Oorlog, *ad interim*, aan den Koning gerigt, ter openlegging zijner gevoelens aangaande het Ontwerp van gewijzigde Grondwet voor het Koningrijk der Nederlanden, voorgesteld door de Commissie, benoemd bij Koninklijk besluit van 17 Maart 1848, uitgegeven bij W. P. van Stockum, te 's Gravenhage. Deze brief is mede te vinden in de *Handelingen*, enz., voormeld, zie 3de Aflev.

Eerst in de zitting van de Tweede Kamer, op Dingsdag den 20 Junij, werden de dus bewerkte nieuwe ontwerpen ontvangen; de koninklijke boodschap, die deze vergezelde, luidde aldus:

Edel Mogende Heeren!

«De twaalf wets-ontwerpen, welke bij deze aan U «Edel Mogende aangeboden worden, bevatten een vol«ledig ontwerp van Grondwets-herziening. Zij strekken «ter vervanging van die ontwerpen, welke bij bood«schap van den 8 Maart jl. aan U Edel Mogenden werden «toegezonden.

«In de Memoriën van Toelichting, welke de nieuwe «wets-ontwerpen vergezellen, zijn de gronden uiteen«gezet, waarop zij rusten. Ook worden in den aanhef «van de Memorie, behoorende bij het 1ste wets-ont«werp, de bijzonderheden aangetroffen, welke den «algemeenen aard en de zamenstelling van deze ont«werpen doen kennen.

«Ik breng deze voorstellen bij U Edel Mogenden ter «overweging, met het oog niet slechts op onzen bin«nenlandschen toestand, maar ook op de gebeurtenissen, «welke in de meeste overige staten van Europa, tot «hervormingen in den maatschappelijken toestand heb«ben geleid. — De voorzigtigheid gebiedt om niet uit «het oog te verliezen, wat de algemeene behoefte voor «de volken schijnt geworden te zijn, al is het, dat ons

« Vaderland, Gode zij dank! nog vreemd gebleven is aan « de geweldige bewegingen, welke andere staten hebben « geschokt.

« Ik vertrouw, dat de Grondwet, gewijzigd naar de « voorstellen, welke door U Edel Mogenden staan on- « derzocht te worden, aan de eischen van het tegen- « woordig oogenblik zal beantwoorden; gelijk zij ruimte « zal overlaten, om, bij gewijzigden loop van omstan- « digheden, ook hierop acht te slaan en onze maat- « schappelijke instellingen gaande weg te ontwikkelen « en te verbeteren.

« Het is mij niet onbewust, dat over onderscheidene « punten van meer of minder gewigt verschil van ge- « voelen kan bestaan, en werkelijk aanwezig is; maar, « in oogenblikken als het tegenwoordige vooral, is het « pligt van een ieder, om wederkeerig inschikkelijk te « zijn, en van eigene denkwijze iets ten offer te brengen.

« Ik zelf, Edel Mogende Heeren! heb mij, bij de « beoordeeling van de nu voorgestelde onderscheidene « wijzingen in de Grondwet, niet aan de beoefening « van eenen pligt onttrokken, welke Ik, ter bevordering « van eendragt, tot waarachtig heil van het Vaderland, « met aandrang op het harte druk.

« En hiermede beveel Ik U Edel Mogenden in Godes « heilige bescherming.

« *'s Gravenhage*, den 19 Junij 1848 [1]. »

---

[1]) *Handelingen* over 1847—1848 boven vermeld, 3de Aflev.

Wij zullen nu niet treden in eene mededeeling en uiteenzetting der gevoelens van de leden der Tweede Kamer, waartoe het onderzoek dier wets-ontwerpen aanleiding gaf, alsmede de wijzigingen, welke zij nog ondergingen. Wij vermeenen, uithoofde van niet zonder noodzakelijkheid dit werk uit te breiden, te mogen volstaan met te verwijzen, op de ligt voorhanden *Staats-Couranten* [1]), alsmede op de *Handelingen*

---

[1]) Het zij ons echter vergund, om ter herinnering de namen der leden van de Tweede Kamer op te geven, waarachter wij eene aanwijzing hebben gevoegd, van den datum op welken zij gesproken hebben, ten einde, des verkiezende, zulks gemakkelijker te vinden zou zijn.

Noord-Braband.

Mr. P. Gouverneur. 18 Aug.
Jhr. L. J. B. van Sasse van IJsselt. 16 Aug.
Jhr. Mr. de Jong van Beek en Donk. 17 Aug.
Mr. R. P. Romme. 17 Aug.
Mr. J. L. A. Luyben. 17 Aug.
Mr. J. A. Mutsaers. 17 Aug.
Mr. J. B. Bots. 17 Aug.

Gelderland.

Mr. M. J. A. de Man.
Mr. R. Scheers van Harencarspel. 17 Aug.
J. T. H. Jhr. Nedermeijer Ridder van Rosenthal. 18 Aug.
C. J. A. Baron van Nagel tot Ampsen.
E. W. van Dam van Isselt. 16 Aug. *bis.*
Mr. J. M. de Kempenaer.

Zuid-Holland.

Mr. C. B. Nederburgh. 18 Aug.
Jhr. W. Boreel van Hogelanden, Voorzitter.
Mr. P. Timmers Verhoeven. 17 Aug.
A. van Rijckevorsel Htsz.
Mr. S. H. Anemaet. 16 Aug.
Mr. J. C. Faber van Riemsdijk.
Mr. L. C. Lulac, vervangen door den heer A. Baron Mackay. 16 Aug.
Mr. G. W. Verwey Mejan.
Jhr. Mr. D. T. Gevers van Endegeest. 17 Aug.
E. P. de Monchy.
Mr. P. C. Schooneveld. 16 Aug.
M. A. F. H. Hoffman. 17 Aug.

over de Herziening der Grondwet in 1847 en 1848, uitgegeven te 's Gravenhage, bij de Gebroeders Belinfante, meermalen aangehaald.

Noord-Holland.

Mr. J. Enschedé. 17 Aug.
Jhr. Mr. D. Hooft.
Mr. G. van Leeuwen. 16 Aug.
Mr. J. Corver Hooft.
D. Borski.
H. van Beek Vollenhoven. 16 Aug.
Jh. P. Opperdoes Alewijn. 18 Aug.
Mr. H. J. Smit. 16 Aug.
Mr. J. J. Uytwerf Sterling. 16 Aug.
Mr. J. S. van Naamen.

Zeeland.

Mr. J. F. Bijleveld.
Mr. J. de Backer.
Mr. A. T. F. Egter. 16 Aug.

Utrecht.

H. Menso. 16 Aug.
J. K. Baron van Goltstein. 16 Aug.
Mr. N. P. J. Kien. 18 Aug.

Friesland.

Mr. A. Telting. 17 Aug.
Jhr. W. A. Lycklama à Nijeholt.
Mr. G. Hiddema Jongsma. 17 Aug.
Mr. N. van Heloma. 16 Aug.
S. Baron van Heemstra.

Overijssel.

Jhr. Mr. C. M. Storm van 's Gravesande.
Mr. W. H. Cost Jordens.
Mr. A. J. Duymaer v. Twist. 18 Aug.
Baron J. C. van Haersolte tot Haerst. 16 Aug.

Groningen.

Mr. C. Star Busmann.
Jhr. Mr. J. E. van Panhuijs. 17 Aug.
Mr. C. M. Nap. 17 Aug.
Mr. B. Wichers.

Drenthe.

Mr. G. Kniphorst. 16 Aug.

Hertogdom Limburg.

L. F. H. Beerenbroek, vervangen door Mr. H. H. Geradts.
J. J. F. M. M. Corneli.
Baron C. M. H. de Weichs de Wenne. 16 Aug.

Om diezelfde reden, zullen wij ook geene melding maken van de verandering in het ministerie, tengevolge der aftreding van den heer Mr. Luzac, als tijdelijk Minister voor de zaken der Hervormde en andere Eerediensten, alsmede de aangelegenheden omtrent Limburg, toen ter tijd mede behandeld.

Wij moeten echter omtrent de gehoudene beraadslagingen opmerken, dat deze plaats hadden onder den indruk van het op den 24 Junij en volgende dagen te Parijs gebeurde, dat menigeen met schrik en angst vervulde, die nu, meenende in alles de zaden te bespeuren van die Communistische en Socialistische beginselen, die, hetzij geveinsd of opregt, Parijs in een wreed en bloedig strijdperk hadden veranderd, thans zoo genegen deden zijn, om hunne beginselen op te offeren, als zij er vroeger voor geijverd hadden.

Zoo gaf onder anderen de Minister Mr. D. Donker Curtius, in zijn verzoek om ontslag, dd. 31 Julij 1848, hetgeen echter door den Koning niet werd aangenomen, te kennen...... «Toen later bleek, dat hij «(graaf Schimmelpenninck) het ontwerp van Grondwets-«herziening, zoo als het door de meerderheid in den «Raad was vastgesteld, niet kon verdedigen, en Uwe «Majesteit eene keuze moest doen tusschen het gevoe-«len der meerderheid en dat der minderheid, heb ik «geenen stap gedaan, om Uwe Majesteit tot mijn gevoelen «over te halen; ik heb integendeel verklaard, dat ik, «zoo Uwe Majesteit graaf Schimmelpenninck met de vor-

« ming van een nieuw ministerie belastte, geen enkel
« woord van tegenstand zou doen hooren, omdat ik den
« toestand van Europa zoodanig vond, dat het pligt
« was elke Regering, al voldeed zij niet geheel aan mijne
« beginselen, veeleer te ondersteunen, dan te bestrijden
« en te verzwakken [1]).

Wij maken die opmerking, omdat, naar gelang die indruk zich zal verliezen, men te gereeder op beginselen en geuitte verlangens, soms zelfs gepaard met heftigheid, zou kunnen terug komen, die men, gedreven door de toenmalige gebeurtenissen, gereed was te laten varen, maar die bij eene reactie van het oude, weer zeer spoedig zouden te voorschijn komen.

Sedert den 20 Junij dan, tot den 24 Augustus hield de Tweede Kamer zich onledig met een deftig en ernstig onderzoek dier twaalf wets-ontwerpen der gewijzigde Grondwet, wanneer in de avond-zitting van dien dag, de beraadslagingen daarover werden voortgezet en ten einde gebragt. — De uitslag dier beraadslagingen nu was, dat de meeste hoofdstukken met eene overgroote meerderheid, enkele met eene zeer groote, en een enkel (Justitie) met eene volstrekte en algemeene meerderheid werden aangenomen.

---

[1]) Zie *Handelingen*, boven vermeld, 5de Aflev. Ik haal dit slechts aan (want hoewel dit betrekking had op het gebeurde in April en Mei, zoo schreef Zijn Excell. zulks in de laatste dagen van Julij), ten einde ook de gevoelens van velen te doen kennen, die echter door hunne maatschappelijke positie, niet juist zich genoopt vonden, of in de gelegenheid waren, er dus openlijk voor uit te komen.

Sedert den 4 September daaropvolgende werd het onderwerp der Grondwets-herziening door de Eerste Kamer der Staten-Generaal voortgezet [1]), den 8 September geëindigd en al de ontwerpen door haar aangenomen.

Spoedig, en wel den 9 September daaropvolgende, werd er door de Provinciale Staten tot de verkiezing van leden van de dubbele Kamer der Staten-Generaal overgegaan; zoodat dan ook reeds den 19 September daaropvolgende, de Kamer in dubbelen getale zich vereenigen en tot het onderzoek der Grondwets-ontwerpen voorbereiden kon [2]).

---

[1]) De leden der Eeste Kamer waren de HH.:

F. A. Graaf VAN DER GOLTZ.
J. W. DEDEL.
A. W. Baron VAN PALLANDT VAN BEERSE.
Jhr. H. B. MARTINI.
Jhr. J. H. VAN LYNDEN V. LUNENBURG.
Mr. A. G. VEHEIJEN.
Mr. C. G. BIJLEVELD.
Mr. C. W. Baron DU TOUR VAN BELLINCHAVE.
Graaf G. SCHIMMELPENNINCK.
A. W. J. J. Baron VAN HUGENPOTH VAN AERDT.
D. B. Baron CHASSÉ.
A. VAN DER HOOP.
H. R. TRIP.
W. A. W. Graaf VAN LIMBURG STIRUM NOORDWIJK.
Jhr. Mr. O. VAN SWINDEREN VAN RENSUMA.
A. W. Baron VAN BRIENEN VAN DE GROOTE LINDT.
P. W. Baron DE LIEDEL DE WELL.
M. PIEPERS.
Mr. P. A. BRUGMANS.
Mr. M. C. VAN HALL.
J. W. Baron HUYSSEN VAN KATTENDYKE.
Mr. J. G. VAN NES.

[2]) De namen der buitengewone leden waren, voor:

Noord-Braband.

Mr. L. D. STORM.
Mr. F. J. JESPERS.
H. A. BIJVOET.
Mr. J. B. H. VAN DE MORTEL.
J. C. DELHEZ.
Mr. A. A. HEEREN.
J. F. VAN DER HEIJDEN.

Uit de beraadslagingen, sedert tot en met den 7 October voortgezet, en alstoen geëindigd, bleek het, dat de aangebodene voordragten der Grondwets-herziening

---

Gelderland.

Mr. W. Baron van Lijnden.	L. A. J. W. Baron Sloet.
Mr. F. P. Bijleveld.	Mr. F. S. Op ten Noort.
Jhr. J.A.C.A. van Nispen Zevenaar.	Mr. J. W. Schiff.

Zuid-Holland.

Jhr. Mr. F. van Hogendorp.	A. van Weel Azn.
D. Blankenheim.	Mr. L. J. Begram van Jaarsveld.
Jhr. Mr. H. J. Caan.	Mr. J. van Dam van Noordeloos.
Mr. A. Boxman.	A. Kwak van Zwartewaal.
Mr. J. S. Lotsy	Jhr. Mr. P. H. van de Wall.
Jhr. Mr. G. L. H. Hooft.	Mr. H. Cock.

Noord-Holland.

Jhr. Mr. C. Backer.	Jhr. Mr. C. van Foreest.
J. C. de Bruyn Kops.	Mr. F. A. van Hall.
Mr. W. J. C. van Hasselt.	W. Kaars Sypenstein.
J. C. van Wessem.	Jhr. Mr. J. de Bosch Kemper.
Mr. A. A. Reäel.	Mr. A. C. den Tex.

Zeeland.

Jhr. Mr. M. C. Paspoort van Grijpskerke.	Mr. J. C. van der Meer Mohr.
	Mr. J. W. P. Kroeff.

Utrecht.

D. C. C. W. d'Ablaing van Giesenburg.	Mr. J. F. van Reede van Oudshoorn.
	Generaal-Majoor C. Nepveu.

Vriesland.

Jhr. Mr. P. B. J. Vegelin van Claerbergen.	Mr. S. H. van Boelens.
Mr. B. Albarda,	Mr. J. Cats Ezn.
	Mr. C. J. van der Veen.

alle waren aangenomen, en wel de onderscheidene hoofdstukken met de volgende meerderheid:

1ste Hoofdst.	Van het Rijk en deszelfs inwoners . . .	voor	96	tegen	17.
2de	»	Van den Koning. . .	»	100	»	14.
3de	»	Van de Staten-Generaal	»	92	»	22.
4de	»	Van de Provinciale Staten en Gemeente-Besturen	»	100	»	14.
5de	»	Van de Justitie . .	»	112	»	2.
6de	»	Van de Godsdienst .	»	98	»	16.
7de	»	Van de Finantiën . .	Algemeene stemmen.			
8ste	»	Van de Defensie . .	voor	110	tegen	4.
9de	»	Van den Waterstaat .	»	100	»	13.

Overijssel.

Mr. H. VAN LOGCHEM.
Mr. J. M. S. HEERKENS.
Mr. J. A. VAN ROIJEN.
Mr. B. W. A. E. Baron SLOET VAN OLDHUIS.

Groningen.

Mr. R. F. MEES.
Mr. A. J. VAN ROIJEN.
Mr. A. MODDERMAN.
Mr. H. NIENHUIS.

Drenthe.

Mr. H. VOS.

Hertogdom Limburg.

Mr. A. J. R. THIESEN.
L. BLOEMAERTS.
Mr. J. M. SWART.

10de	Hoofdst.	Van het Onderwijs en Armbestuur. . . .	»	108	»	5.
11de	»	Van veranderingen .	»	109	»	4.
12de	»	Additionnele artikelen en voorloopig Kiesreglement.	»	92	»	21.

Den 11 October daaropvolgende werden ook door de Eerste Kamer, met de volgende meerderheid, de ontwerpen tot herziening der Grondwet aangenomen, als:

1ste	Hoofdst.	Van het Rijk en deszelfs inwoners	voor	20	tegen	6.
2de	»	Van den Koning . . .	»	19	»	7.
3de	»	Van de Staten-Generaal.	»	17	»	9.
4de	»	Van de Provinciale Staten en Gemeente-Besturen .	voor	24	tegen	2.
5de	»	Van de Justitie. . . .	»	25	»	1.
6de	»	Van de Godsdienst . .	»	21	»	5.
7de	»	Van de Finantiën . .	Algemeene stemmen.			
8ste	»	Van de Defensie . .	Algemeene stemmen.			
9de	»	Van den Waterstaat .	voor	25	tegen	1.
10de	»	Van het Onderwijs en Armbestuur	»	22	»	4.
11de	»	Van veranderingen .	Algemeene stemmen.			
12de	»	Additionnele artikelen en voorloopig kiesreglement.	voor	17	tegen	9.

De gewijzigde Grondwet, door al de takken der wetgevende magt, alzoo aangenomen, werd nu ook bij Publicatie dd. 14 October 1848 (*Stb.* n°. 71), door den Koning bekrachtigd, luidende aldus:

« Aan allen, enz.

« Het grootste werk van wetgeving, dat een Vorst in « overleg met zijn volk kan tot stand brengen, is de « herziening, wijziging en verandering der Grondwet, « waarop het staatsgebouw rust.

« Dit werk op Onzen last aangevangen, aan de vrije « beoordeeling van het volk onderworpen, herzien en « eindelijk aan de Staten-Generaal, in enkelden en dub- « belen getale, voorgelegd, om in gemeen overleg met « Ons, die bekrachtiging te erlangen, welke de Grond- « wet eischte, is thans door de medewerking dier Staten « tot stand gebragt.

« Hetzelve is vervat in twaalf wetten, welke nog heden « onder n°. 59 tot n°. 70 in het *Staatsblad* zullen wor- « den opgenomen.

« Wij hechten aan deze wetten Onze algeheele goed- « keuring en geven daaraan onze Koninklijke sanctie.

« De Grondwet eischt, dat deze wetten plegtig zullen « worden afgekondigd; wij verklaren alzoo, dat de ver- « anderingen en bijvoegsels daarin vervat, voor zoo ver « zij niet uit haren aard van tijdelijke werking zijn « moeten beschouwd worden te hebben dezelfde kracht,

« als de overgeblevene bepalingen der Grondwet en met « dezelve uitmaken de Grondwet van het Koningrijk der « Nederlanden. »

« En hebben wij goedgevonden en verstaan, gelijk wij « goedvinden en verstaan bij deze, dat twintig dagen « na de dagteekening van heden, en alzoo op den 3^den^ « November 1848, ten klokke twaalf ure, in eene pleg« tige openbare zitting van den Hoogen Raad der Ne« derlanden, van de Provinciale geregtshoven en van de « Arrondissements regtbanken, de twaalf wetten, onder « n°. 59 tot 70 in het *Staatsblad* opgenomen, door de « griffiers zullen worden voorgelezen en alzoo plegtig « afgekondigd, en dat deze onze publicatie op hetzelfde « tijdstip van de puijen der raadhuizen van de steden « en gemeenten zal worden afgelezen, nadat een half « uur te voren, door het luiden der klokken, de pleg« tige afkondiging in de openbare zittingen van den « Hoogen Raad, der Provinciale geregtshoven en regt« banken en aflezen dezer publicatie zal zijn aange« kondigd. »

« En zal deze in het *Staatsblad* worden geplaatst. »

's Gravenhage, den 14^den^ October 1848.

(*Was geteekend*) WILLEM.

De tijdelijke Ministers.

Van Marine en Koloniën. J. C. Rijk.

Van Justitie.	D. Donker Curtius.
Voor de zaken der R. Kath. Eered.	Lightenvelt.
Van Binnenl. Zaken.	J. M. de Kempenaer.
Van Buitenl. Zaken.	Bentinck.
Van Oorlog.	Voet.
Van Financien.	Van Bosse.
Voor de zaken der Herv. Eered.	S. van Heemstra.

Uitgegeven den 14den October 1848.

De Staatsraad, Directeur van het Kabinet des Konings,

A. G. A. van Rappard.

Den 3den November daaropvolgende had in de onderscheidene steden, na voorafgaand klokkengelui, de afkondiging plaats dezer koninklijke Publicatie, wegens het tot stand brengen van de herziening, wijziging en verandering der Grondwet.

In den Haag ging zulks met eenige openbare vreugdebedrijven gepaard, terwijl in de overige steden, deze afkondiging op eene eenvoudige wijze, zonder openbare blijken van dadelijke deelneming plaats had, waarvan de heerschende ziekte als in Amsterdam en vooral in Rotterdam de oorzaak was.

Alzoo kwam, in overeenstemming met de bestaande wetten en met behoud van orde en rust, ofschoon be-

dreigd, eene grondwetsherziening tot stand, en werd een overgang bewerkstelligd tot eene nieuwe orde van zaken, hetgeen in Frankrijk en Duitschland niet dan met de hevigste beroeringen gepaard ging en gaat.

In hoe verre de Grondwet, zoo als deze thans is aangenomen, in overeenstemming met de orde en het staatkundige idée van het staatsligchaam is, zullen de tijden leeren en uit het vroeger of later noodzakelijk worden van geringere of belangrijker veranderingen blijken.

Terwijl een wijs bestuur nimmer schromen zal de Grondwet te wijzigen en te hervormen, zoo dikwijls zulks gevorderd wordt, opdat er niet een tijd kome, dat de Grondwet bevonden zou worden vreemd te zijn (niet in harmonie) aan het staatkundige idée van het staatsligchaam.

Eene Grondwet toch moet het blijvend uitgedrukt staatkundige idée zijn van al die individuële idéen, gepaard met de begrippen van nuttigheid en welbegrepen eigenbelang in massa harmonisch vereenigd.

Welk idée geen ander is, dan het Gods-zedelijke-redenerings-idée (Theoethologisch-idée) der individuën, toegepast op het maatschappelijk zamenleven.

Wij laten nu hier eene vergelijkende beschouwing der Grondwetten van de jaren 1815, 1840 en 1848 volgen. Gaarne hadden wij de Staatsregelingen van 1798 en 1805, de Constitutie van 1806, de schets van eene Grondwet voor de Vereenigde Nederlanden van

G. K. van Hogendorp nevens de Grondwet van 1814 daarbij gevoegd, als kunnende dienen tot eene bijdrage der geschiedenis van het staatkundige idée in de laatste vijftig jaren; moeijelijkheid in de wijze van uitvoering en de niet onaanzienlijke kosten hielden ons echter van het laatste terug.

VERGELIJKENDE BESCHOUWING

DER

GRONDWET VAN 1815.

HOOFDSTUK I.

Van het Rijk en deszelfs inwoners.

Art. 1.

Het koningrijk der Nederlanden (zoo als hetzelve omschreven is bij het tractaat tusschen de Mogendheden van Europa, op het congres van Weenen vergaderd, gesloten en geteekend op den 9den Junij 1815, bestaat uit de volgende provincien:

Braband. (Noord-)	Zeeland.
Braband. (Zuid-)	Namen.
Limburg.	Antwerpen.
Gelderland.	Utrecht.
Luik.	Vriesland.
Vlaanderen. (Oost-)	Overijssel.
Vlaanderen. (West-)	Groningen, en
Henegouwen.	Drenthe.
Holland.	

Het groot-hertogdom Luxemburg, in de grenzen bij het gemelde tractaat bepaald, onder dezelfde Souvereiniteit als het koningrijk der Nederlanden geplaatst zijnde, zal dezelfde Grondwet hebben, behoudens deszelfs betrekkingen tot het Duitsch bond.

GRONDWET VAN 1840.

HOOFDSTUK I.

Van het Rijk en deszelfs inwoners.

(Bij de Wet, dd. 13 Junij 1840, *Stbl.* n°. 27, wordt het nieuwenummervan de artikels veranderd als volgt.)

Art. 1.

Het Koningrijk der Nederlanden, bestaat uit de volgende provinciën:

Noord-Braband,
Gelderland,
Zuid-Holland,
Noord-Holland.
Zeeland,
Utrecht,
Vriesland,
Overijssel,
Groningen en
Drenthe, mitsgaders het Hertogdom Limburg, behoudens de betrekkingen van dat Hertogdom, met uitzondering der vestingen Maastricht en Venlo, en van derzelver kringen tot het Duitsche Verbond.

GRONDWET VAN 1848.

HOOFDSTUK I.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 59, wordt het opschrift veranderd als volgt:)

Van het Rijk en zijn inwoners.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 59, veranderd als volgt:)

Art. 1.

Het koningrijk der Nederlanden bestaat in Europa uit de tegenwoordige provincien:

Noordbrabant.
Gelderland.
Zuidholland.
Noordholland,
Zeeland,
Utrecht,
Friesland,
Overijssel,
Groningen,
Drenthe en het
Hertogdom Limburg,
behoudens de betrekkingen van het hertogdom Limburg, met uitzondering der vestingen Maastricht en Venlo en van hare kringen tot het Duitsche verbond.

	(Bij de Wet, dd. 18 Junij 1840, *Stbl.* n°. 27, veranderd als volgt:)	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n° 59.)
Art. 2. De provinciën van Gelderland, Holland, Zeeland, Utrecht, Vriesland, Overijssel, Groningen en Drenthe, behouden hare tegenwoordige grenzen. Noord-Braband bestaat uit de provincie, die tegenwoordig den naam van Braband draagt, met uitzondering van dat gedeelte, hetwelk tot het departement der Beneden-Maas heeft behoord. De provincie van Zuid-Braband (departement van de Dijle), van Oost-Vlaanderen (departement van de Schelde), van West-Vlaanderen (departement van de Lijs), van Henegouwen (departement van Jemmapes) en van Antwerpen (departement der beide Nethen), behoudens de grenzen van die Departementen. De provincie van Limburg is zamengesteld uit het geheele departement van de Beneden-Maas en die gedeelten van het departement van de Roer, die volgens het tractaat van Weenen tot het Rijk behooren. De provincie van Luik bevat het departement der Ourthe, met uitzondering van dat gedeelte, hetwelk bij hetzelfde tractaat daarvan afgescheiden is. De provincie van Namen bestaat uit dat gedeelte van het departement de Sambre en Maas, dat niet tot het groothertogdom Luxemburg behoort. De grenzen van het groot-hertogdom Luxemburg, zijn bij het gemelde tractaat bepaald.	Art. 2. De Provinciën van Noord-Braband, Gelderland, Zuid-Holland, Noord-Holland, Zeeland, Utrecht, Vriesland, Overijssel, Groningen en Drenthe behouden hare tegenwoordige grenzen. Het Hertogdom Limburg bestaat uit dat gedeelte der voormalige provincie van dien naam, hetwelk bij de tractaten van den 19 April 1839, daarvan niet is afgescheiden.	Vervallen.
		(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 59 veranderd als volgt:)
Art. 3. De meer juiste bepaling, welke nader omtrent de grensscheidingen der provinciën onderling mogten noodig en dienstig worden geoordeeld, zullen bij eene wet worden geregeld, met in achtneming, zoo wel van de belangen der ingezetenen als van het gerief der algemeene administratie.	Art. 3. Gebleven.	Art. De wet kan provinciën en gemeent vereenigen en splitsen. De grenzen van den Staat, van Provinciën en Gemeenten kunnen de de wet worden veranderd.
		(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *S* n°. 59, veranderd als volgt:)
Art. 4. Allen die zich op het grondgebied van het Rijk bevinden, hetzij ingeze-	Art. 4. Gebleven.	Art. Allen die zich op het grondge van het Rijk bevinden, hetzij ingez

nen of vreemdelingen, hebben gelijke aanspraak op bescherming van persoon en goederen.		nen of vreemdelingen, hebben gelijke aanspraak op bescherming van persoon en goederen. De wet regelt de toelating en de uitzetting van vreemdelingen, en de algemeene voorwaarden, op welke ten aanzien van hunne uitlevering verdragen met vreemde mogendheden kunnen worden gesloten.
		(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 59, veranderd.
Art. 5.	Art. 5.	Art. 4.
De oefening der burgerlijke regten wordt bij wet de bepaald.	Gebleven.	De uitoefening der burgerlijke regten wordt door de wet bepaald.
		(Ingev. de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 59, na art. 5 een art. gevoegd.
		Art. 5.
		Om eenig burgerschapsregt te hebben moet men Nederlander zijn.
	(Bij de Wet dd. 13 Junij 1840, *Stbl.* n°. 32, veranderd als volgt:)	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 59.)
Art. 6.	Art. 6.	
De oefening van het stemregt in de steden en ten platten lande, zoowel als de bevoegdheid om deel te nemen aan de provinciale en plaatselijke besturen wordt bij de provinciale en plaatselijke reglementen geregeld.	De oefening van het stemregt in de steden en ten platten lande, zoowel als de bevoegdheid om deel te nemen aan de provinciale en plaatselijke besturen, wordt bij de wet geregeld.	Vervallen.
	(Bij de Wet dd. 13 Junij 1840, *Stbl.* n°. 32.)	
Art. 7.		
De beschikkingen dezer reglemen- n, het regt en de bevoegdheid in het rig artikel gemeld, betreffende, zoo dezelve op het einde van het tiende r na de afkondiging dezer Grondwet werking zijn, zullen beschouwd rden een deel van deze Grondwet t te maken.	Vervallen.	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 59.)
Art. 8.	Art. 7.	
Tot leden der Staten-Generaal, fden of leden van de Departementen algemeen bestuur, leden van den d van State, Commissarissen des ings in Provinciën en leden van den	Gebleven.	Vervallen.

Hoogen Raad, kunnen alleenlijk benoemd worden Nederlandsche ingezetenen, geboren binnen het Rijk of deszelfs buitenlandsche bezittingen, uit ouders aldaar gevestigd. Die uit zoodanige ouders, ter oorzake van 's lands dienst afwezend, of anderzins op reis zijnde buiten het Rijk geboren zijn, worden met de vorigen gelijk gesteld.		
Art. 9. Tot alle andere bedieningen zijn al de ingezetenen zonder onderscheid benoemdbaar, welke geboren Nederlanders zijn, of hetzij door wetduiding hetzij door naturalisatie daarvoor gehouden worden.	Art. 8. Gebleven.	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 59, veranderd als volgt:) Art. 6. Ieder Nederlander is tot elke landsbediening benoembaar. Geen vreemdeling is hiertoe benoembaar, dan volgens de bepalingen der wet.
Art. 10. Gedurende een jaar na de invoering dezer Grondwet staat het den Koning vrij aan personen buiten 's lands geboren, doch binnen het Rijk gevestigd, het volle regt van inboorlingschap en de verkiesbaarheid tot alle ambten zonder onderscheid te vergunnen.	Art. 9. Gebleven.	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 59, veranderd als volgt:) Art. 7. De wet verklaart wie Nederlanders zijn. Een vreemdeling wordt niet dan door eene wet genaturaliseerd.
Art. 11. Ieder is zonder onderscheid van rang en geboorte, tot alle ambten en bedieningen benoembaar, behoudens hetgene betrekkelijk de zamenstelling der Provinciale Staten bij de reglementen, ingevolge het 4[de] hoofdstuk is bepaald.	(Bij de Wet dd. 13 Junij 1840, *Stbl.* n°. 32, veranderd als volgt:) Art. 10. Ieder is zonder onderscheid van rang en geboorte, tot alle ambten en bedieningen benoembaar, behoudens hetgeen betrekkelijk de zamenstelling der Provinciale Staten bij het IVde Hoofdst. is bepaald.	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 59.) Vervallen.
		(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *St* n°. 59, wordt art. 225 der Gro wet uit het X[de] Hoofdst. alhier o gebragt.) Ar Niemand heeft voorafgaand ve noodig, om door de drukpers gedach of gevoelens te openbaren, behoud ieders verantwoordelijkheid volgens wet.
		(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *S* n°. 59, verval de IV[de] Afd. van

IV^de Hoofdst. en art 159 wordt hier geplaatst en veranderd als volgt:)

Art. 9.

Ieder ingezeten heeft het regt om verzoeken aan de bevoegde magt schriftelijk in te dienen, mits die persoonlijk en niet uit naam van meer worden onderteekend, welk laatste alleen kan geschieden door of van wege ligchamen, wettelijk zamengesteld of als zoodanig erkend, en in dat geval niet anders dan over onderwerpen, tot hunne bepaalde werkzaamheden behoorende.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1648, *Stbl.* n°. 59, wordt hier een art. gevoegd, luidende:)

Art. 10.

Het regt der ingezetenen tot vereeniging en vergadering wordt erkend.

De wet regelt en beperkt de uitoefening van dat regt in het belang der openbare orde.

HOOFDSTUK II.

Van den Koning.

EERSTE AFDEELING.

Van de Troonopvolging.

Art. 12.

De kroon der Nederlanden is en blijft opgedragen aan Zijne Majesteit Willem Frederik, Prins van Oranje Nassau, om door hem en zijne wettige nakomelingen te worden bezeten erfelijk, overeenkomstig de navolgende bepalingen.

Art. 13.

De wettige nakomelingen van den regerenden Koning, reeds geboren of die nog mogten geboren worden, uit zijn tegenwoordig huwelijk met Haar Majesteit Frederika Louisa Wilhelmina, Prinses van Pruissen, en voorts in het algemeen alle afstammelingen welke geboren zullen worden uit een huwelijk door den Koning met gemeen overleg der Staten-Generaal aangegaan, of toegestemd.

Art. 14.

De kroon gaat over bij regt van eerstgeboorte, des, dat de oudste zoon van

HOOFDSTUK II.

Van den Koning.

EERSTE AFDEELING.

Van de Troonopvolging.

Art. 11.

Gebleven.

Art. 12.

Gebleven.

Art. 13.

Gebleven.

HOOFDSTUK II.

Van den Koning.

EERSTE AFDEELING.

Van de Troonopvolging.

Art. 11.

Gebleven.

Art. 12.

Gebleven.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stb.* n°. 60, veranderd als volgt:)

Art. 13.

De kroon gaat over door regt van eerstgeboorte, des, dat de oudste zoon

den Koning, of wel het mannelijke oir van den oudsten zoon, bij representatie opvolgt.

Art. 15.

Bij onstentenis van mannelijk oir uit den oudsten zoon gesproten, gaat de kroon over aan diens broeder of hun mannelijk oir insgelijks bij regt van eerstgeboorte en representatie.

Art. 16.

Bij geheele ontstentenis van mannelijk oir uit het huis van Oranje-Nassau, gaat de kroon over op de dochters van den Koning bij regt van eerstgeboorte.

Art. 17.

Ook dochters van den Koning ontbrekende, brengt de oudste dochter van de oudste nedergaande mannelijke lijn uit den laatsten Koning, de koninklijke waardigheid in haar huis over en wordt bij vooroverlijden door hare afstammelingen gerepresenteerd.

Art. 18.

Zoo er geene mannelijke nedergaande lijn uit den laatsten koning bestaat, erft de oudste nedergaande vrouwelijke lijn, des, dat de mannelijke tak voor de vrouwelijke tak, en de oudste voor de jongere, en in iedere tak mannen voor vrouwen, en ouder voor jonger den voorrang hebben.

Art. 19.

Wanneer de Koning zonder nakomelingschap sterft en er geen mannelijk oir uit het huis van Oranje-Nassau overig is, volgt hem zijne naaste bloedverwante, mits van den koninklijken huize zijnde, op, en wordt mede bij vooroverlijden door hare afstammelingen gerepresenteerd.

Art. 20.

Wanneer eene vrouw de kroon in een ander huis heeft overgebragt, treedt dit Huis in alle regten van het oorspronkelijke stamhuis en de vorige artikelen zijn op hetzelve toepasselijk, met dat gevolg dat haar mannelijk oir voor alle vrouwen of vrouwelijke afstammelingen erft en geene andere lijn geroepen wordt, zoo lang iemand van hare nakomelingen in leven is.

Art. 14.

Gebleven.

Art. 15.

Gebleven.

Art. 16.

Gebleven.

Art. 17.

Gebleven.

Art. 18.

Gebleven.

Art. 19.

Gebleven.

van den Koning, of wel het mannelijk[e] oir van den oudsten zoon bij representatie opvolgt.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 60, veranderd als volgt:

Art. 14.

Bij onstentenis van mannelijk oir uit den oudsten zoon gesproten, gaat de kroon over op diens broeders of hun mannelijk oir, insgelijks door regt van eerstgeboorte en representatie.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 60, veranderd als volgt:)

Art. 15.

Bij geheele ontstentenis van mannelijk oir uit het huis van Oranje Nassau, gaat de kroon over op de dochters van den Koning door regt van eerstgeboorte.

Art. 16.

Gebleven.

Art. 17.

Gebleven.

Art. 1[8].

Gebleven.

Art. 1[9].

Gebleven.

Art. 21. Eene Prinses, buiten toestemming der Staten-Generaal, een huwelijk hebbende aangegaan, heeft geen regt tot de kroon. Eene koningin, buiten die toestemming een huwelijk aangaande, doet afstand van de kroon.	Art. 20. Gebleven.	Art. 20. Gebleven.
Art. 22. Bij onstentenis van nakomelingschap uit den tegenwoordigen Koning Willem Frederik van Oranje-Nassau gaat de kroon over aan deszelfs zuster Prinses Frederika, Louisa, Wilhelmina, van Oranje, Douairière van wijlen Carel, George, August, Erfprins van Brunswijk Lunenburg of hare wettige nakomelingen, uit zoodanig nader huwelijk als door dezelve overeenkomstig art. 13 mogt worden aangegaan.	Art. 21. Gebleven.	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 60, veranderd als volgt:) Art. 21. Bij onstentenis van nakomelingschap uit den tegenwoordigen Koning Willem Frederik van Oranje Nassau, gaat de kroon over op deszelfs zuster, Prinses Frederika, Louisa, Wilhelmina van Oranje, douairière van wijlen Carel, George, August, Erfprins van Brunswijk Lunenburg, of hare wettige nakomelingen, uit zoodanig nader huwelijk als door dezelve overeenkomstig art. 12 mogt worden aangegaan.
Art. 23. Indien ook de wettige nakomelingschap van deze Vorstin ontbreekt, gaat het erfregt over op het wettig mannelijk oir van Prinses Carolina van Oranje, zuster van wijlen Prins Willem den Vijfden, en gemalin van wijlen den Prins van Nassau-Weilburg, insgelijks bij regt van eerstgeboorte en representatie.	Art. 22. Gebleven.	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 60, veranderd als volgt:) Art. 22. Indien ook de wettige nakomelingschap van deze Vorstin ontbreekt, gaat het erfregt over op het wettig mannelijk oir van Prinses Carolina van Oranje, zuster van wijlen Prins Willem den Vijfden, en gemalin van wijlen den Prins van Nassau-Weilburg, insgelijks door regt van eerstgeboorte en representatie.
Art. 24. Wanneer bijzondere omstandigheden eenige verandering in de opvolging van den troon mogten noodzakelijk maken, is de Koning bevoegd, daaromtrent eene voordragt te doen aan de Staten-Generaal, in eene vereenigde zitting van de beide Kamers, in dat geval wordt de Tweede Kamer opgeroepen in dubbele getale.	Art. 23. Gebleven.	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 60, veranderd als volgt:) Art. 23. Wanneer bijzondere omstandigheden eenige veranderingen in de opvolging van den troon noodzakelijk maken is de Koning bevoegd, daaromtrent eene voordragt te doen, te behandelen op de wijze, ten aanzien van verandering in de Grondwet, in artt. 196, 197 en 199 voorgeschreven.
Art. 25. In geval er geen bevoegde troonopvolger volgens deze Grondwet mogt bestaan, draagt de Koning aan de Staten-Generaal, vergaderd en zamengesteld in voege als bij het vorige artikel aangewezen, eenen opvolger voor.	Art. 24. Gebleven.	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 60, veranderd als volgt: Art. 24. Hetzelfde vindt plaats, wanneer er geen bevoegde opvolger naar deze Grondwet bestaat. Is de opvolger niet benoemd of ontbreekt hij bij overlijden des Konings, dan geschiedt de benoeming door de Staten-Generaal, daartoe in dubbelen getale bijeengeroepen, in vereenigde zitting.

		(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 60
Art. 26. De Staten-Generaal deze voordragt hebbende goedgekeurd, brengt de Koning dien opvolger ter kennis van den volke, op de wijze waarop de wetten worden afgekondigd, en doet denzelven plegtiglijk uitroepen.	Art. 25. Gebleven.	Vervallen.
		(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 60
Art. 27. Indien zulk een Opvolger niet mogt benoemd zijn, voor het overlijden van den Koning, zullen de Staten-Generaal, vergaderd en zamengesteld als bij art. 24, een Opvolger benoemen en plegtiglijk uitroepen.	Art. 26. Gebleven.	Vervallen.
		(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 60. veranderd als volgt:)
Art. 28. In de gevallen bij art. 22, 23, 24, 25 en 27 omschreven, wordt de troonopvolging geregeld naar de bepalingen van art. 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19 en 20.	Art. 27. Gebleven.	Art. 25. In de gevallen in artt. 21, 22, 23 en 24 omschreven, wordt de troonopvolging geregeld naar de bepalingen van art. 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18 en 19.
		(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 60, veranderd als volgt:)
Art. 29. De Koning der Nederlanden kan geene vreemde kroon dragen. In geen geval kan de zetel van de Regering buiten het Rijk worden verplaatst.	Art. 28. Gebleven.	Art. 26. De Koning kan geene vreemde kroon dragen, met uitzondering van die van Luxemburg. In geen geval kan de zetel der Regering buiten het Rijk worden verplaatst.
TWEEDE AFDEELING. *Van het inkomen der kroon.*	TWEEDE AFDEELING. *Van het inkomen der kroon.*	TWEEDE AFDEELING. *Van het inkomen der kroon.*
	(Bij de Wet dd. 13 Junij 1840, *Stbl.* n°. 33, veranderd als volgt:	(Bij de Wet, dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 60, veranderd als volgt.)
Art. 30. De Koning geniet uit 's lands kas een jaarlijks inkomen van *f* 2,400,000.	Art. 29. De Koning geniet uit 's lands kas een jaarlijksch inkomen van *f* 1,500,000.	Art. 27. Behalve het inkomen uit de domeinen, door de wet van den 26 Aug. 1822 afgestaan en in 1848 door den Koning tot kroondomeinen aan den Staat teruggegeven, geniet Koning Willem II een jaarlijksch inkomen van een millioen gulden uit 's lands kas. Bij elke nieuwe troonsbeklimming wordt het inkomen der kroon door de wet geregeld.

Art. 31. Bij de wet kan worden bepaald, dat aan den tegenwoordigen Koning Willem Frederik van Oranje Nassau des verkiezende, tot gedeeltelijke voldoening van het gemelde jaarlijksche inkomen in vollen eigendom als patrimonieel goed zullen worden overgegeven, zoo veel domeinen als een zuiver inkomen van vijf tonnen gouds opbrengen.	**Art. 30.** Gebleven.	(Bij de Wet, dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 60.) Vervallen.
Art. 32. Den Koning worden tot deszelfs gebruik, zomer- en winterverblijven in gereedheid gebragt, voor welker onderhoud echter niet meer dan ƒ100,000 jaarlijks, ten laste van den lande kunnen worden gebragt.	(Bij de Wet dd. 13 Junij 1840, *Stbl.* n°. 33, veranderd als volgt: **Art. 31.** Den Koning worden tot deszelfs gebruik, zomer- en winterverblijven in gereedheid gebragt, voor welker onderhoud echter niet meer dan ƒ50,000 jaarlijks, ten laste van den lande kunnen worden gebragt	**Art. 28.** Gebleven.
Art. 33. De Koning, mitsgaders de Prinsen en Prinsessen van zijn huis, zijn vrij van alle personele lasten en beschreven middelen, met uitzondering van de verponding. De gebouwen, tot hunne woning of gebruik bestemd, zijn van de verponding ontheven. Geene vrijdom van eenige andere belasting wordt door hen genoten.	**Art. 32.** Gebleven.	(Bij de Wet, dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 60, veranderd als volgt.) **Art. 29.** De Koning en de Prins van Oranje zijn vrij van alle personele lasten. Geen vrijdom van eenige andere belasting wordt door hen genoten.
Art. 34. De Koning rigt zijn huis naar eigen goedvinden in.	**Art. 33.** Gebleven.	**Art. 30.** Gebleven.
Art. 35. Eene Koningin weduwe geniet, gedurende haren weduwen staat, uit 's lands kas een jaarlijks inkomen van ƒ150,000.	**Art. 34.** Gebleven.	(Bij de Wet, dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 60, veranderd als volgt.) **Art. 31.** Het jaarlijksch inkomen eener Koningin-Weduwe, gedurende haren weduwenlijken staat, uit 's lands kas is ƒ150,000.
Art. 36. De oudste van des Konings zonen, of verdere mannelijke nakomelingen, die de vermoedelijke erfgenaam is van de kroon, is des Konings eersten	**Art. 35.** Gebleven.	**Art. 32.** Gebleven.

onderdaan, en voert den titel van Prins van Oranje.		
Art. 37. De Prins van Oranje geniet als zoodanig uit 's lands kas, een jaarlijks inkomen van *f* 100,000, te rekenen van den tijd dat hij den ouderdom van achttien jaren zal hebben vervuld; dit inkomen wordt gebragt op *f* 200,000 na het voltrekken van een huwelijk, overeenkomstig art. 13 dezer Grondwet.	Art. 36. Gebleven.	Art. 33. Gebleven.
DERDE AFDEELING. *Van de voogdij des Konings.*	DERDE AFDEELING. *Van de Voogdij des Konings.*	DERDE AFDEELING. *Van de voogdij des Konings.*
Art. 38. De Koning is meerderjarig als zijn achttiende jaar vervuld is.	Art. 37. Gebleven.	Art. 34. Gebleven.
Art. 39. Ingevalle van minderjarigheid staat de Koning onder de voogdij van eenige leden van het Koninklijke Huis en eenige aanzienlijke inboorlingen van het Rijk.	Art. 38. Gebleven.	(Bij de Wet, dd. 11 Oct. 1848. *Stbl.* n°. 60, veranderd als volgt.). Art. 35. Zoo lang de Koning minderjarig is, staat hij onder de voogdij van eenige leden van het Koninklijk Huis en eenige aanzienlijke Nederlanders.
Art. 40. Deze voogdij wordt vooraf beraamd door den regerenden Koning en de Staten-Generaal, in eene vereenigde zitting der beide Kamers.	Art. 39. Gebleven.	(Bij de Wet, dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 60, veranderd als volgt.) Art. 36. De voogdij wordt geregeld en de voogden worden benoemd door eene wet. Over het ontwerp dier wet nemen de Staten-Generaal hun besluit in eene vereenigde zitting der beide Kamers.
Art. 41. Indien de schikking, betreffende de voogdij niet mogt gemaakt zijn voor het overlijden van den regerenden Koning, wordt daarin door de Staten-Generaal in eene vereenigde zitting der beide Kamers voorzien, met overleg, zoo veel mogelijk, van eenige der naaste bloedverwanten van den minderjarigen Koning.	Art. 40. Gebleven.	(Bij de Wet, dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 60, veranderd als volgt.). Art. 37. Deze wet wordt nog bij het leven van den Koning, voor het geval der minderjarigheid zijns opvolgers, gemaakt. Mogt dit niet zijn geschied, zoo worden, is het doenlijk, eenige der naaste bloedverwanten van den minderjarigen Koning over de regeling der voogdij gehoord.
Art. 42. Alvorens de voogdij te aanvaarden, legt elk der voogden in eene vereenigde zitting der beide Kamers van de Staten-	Art. 41. Gebleven.	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 60, veranderd als volgt:) Art. 38. Alvorens de voogdij te aanvaarden, legt elk der voogden, in eene vereenigde zitting van de beide Kamers der Staten-

Generaal in handen van den president af den volgenden eed: Ik zweer trouw aan den Koning, en dat ik wijders alle pligten, welke de voogdij mij oplegt, heiliglijk zal vervullen, en mij bijzonderlijk zal toeleggen, om den Koning gehechtheid aan de Grondwet èn liefde voor zijn volk in te boezemen. Zoo waarlijk helpe mij God Almagtig!		Generaal, in handen van den Voorzitter, den volgende eed of belofte af: Ik zweer (bèloof) trouw aan den Koning; ik zweer (beloof) al de pligten, welke de voogdij mij oplegt, heilig te vervullen, en er mij bijzonder op te zullen toeleggen, om den Koning gehechtheid aan de Grondwet en liefde voor zijn Volk in te boezemen. Zoo waarlijk helpe mij God Almagtig! («Dat beloof ik! »)
		(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 60, wordt art. 46 der Grondwet alhier geplaatst.
		Art. 39.
		Ingeval de Koning buiten staat geraakt de regering waar te nemen, wordt in het noodige toezigt voor zijn persoon voorzien naar de voorschriften, omtrent de voogdij van een minderjarigen Koning in art. 36 en volgende bepaald.
VIERDE AFDEELING.	VIERDE AFDEELING.	VIERDE AFDEELING.
Van het Regentschap.	*Van het Regentschap.*	*Van het Regentschap.*
		(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 60, veranderd als volgt:)
Art. 43.	Art. 42.	Art. 40.
Gedurende de minderjarigheid van den Koning wordt het koninklijk gezag waargenomen door eenen Regent. Deze Regent wordt door den regerenden Koning en de Staten-Generaal in eene vereenigde zitting der beide Kamers te voren benoemd. Op gelijke wijze kan worden vastgesteld de opvolging in het regentschap tot des Konings meerderjarigheid toe.	Gebleven.	Gedurende de minderjarigheid van den Koning wordt het koninklijke gezag waargenomen door eenen Regent.
		(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 60, veranderd als volgt:)
Art. 44.	Art. 43.	Art. 41.
Wanneer bij het leven van den overleden Koning geene schikking omtrent het regentschap is gemaakt, wordt daarin door de Staten-Generaal, volgens de bepaling in art. 24 vergadert en zamengesteld, voorzien. Ingevolge de opvolging in het regentschap niet is geregeld, kan dezelve door eenen Regent en de Staten-Generaal, als voren, gezamenlijk worden beraamd.	Gebleven.	De Regent wordt benoemd door eene wet, die tevens de opvolging in het regentschap tot 's Konings meerderjarigheid toe, kan regelen. Over het ontwerp dier wet nemen de Staten-Generaal hun besluit in eene vereenigde zitting der beide Kamers. De wet wordt nog bij het leven van den Koning, voor het geval der minderjarigheid zijns opvolgers, gemaakt.

Art. 45.

De Regent legt in eene vereenigde zitting van de beide Kamers der Staten-Generaal in handen van den Voorzitter den volgenden eed:

Ik zweer trouw aan den Koning; dat ik voorts in de waarneming van het koninklijk gezag, zoolang de Koning minderjarig is (zoolang de Koning buiten staat blijft de regering waar te nemen), de Grondwet van het Rijk steeds zal onderhouden en handhaven en dat ik daarvan bij geene gelegenheid of onder geen voorwendsel hoegenaamd, zal afwijken of gedoogen dat daarvan afgeweken worde.

Ik zweer wijders, dat ik de onafhankelijkheid van het Rijk en de algeheele uitgestrektheid van deszelfs grondgebied, met al mijn vermogen zal verdedigen en bewaren; dat ik de algemeene en bijzondere vrijheid en de regten van alle des Konings onderdanen, en van een ieder derzelve zal beschermen en tot instandhouding en bevordering van de algemeene en bijzondere welvaart, alle middelen aanwenden, welke de wetten ter mijner beschikking stellen, gelijk een goed en getrouw Regent schuldig is en behoort te doen.

Zoo waarlijk helpe mij God Almagtig!

Art. 46.

Het koninklijk gezag wordt mede waargenomen door eenen Regent, in gevallen de Koning buiten staat geraakt de regering waar te nemen.

Wanneer aan den Raad van State, zamengesteld uit de leden daarin gewone zitting hebbende, en de Ministeriële Departementen, na een naauwkeurig onderzoek gebleken is, dat zulk een geval bestaat, roept dezelve de Staten-Generaal en wel de Tweede

Art. 44.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 60, wordt art. 45 alhier geplaatst en veranderd als volgt:)

Art. 42.

Het koninklijk gezag wordt mede aan eenen Regent opgedragen, ingeval de Koning buiten staat geraakt de regering waar te nemen.

Wanneer dit aan den Raad van State, vereenigd met de hoofden der Ministeriële Departementen, na een naauwkeurig onderzoek, is gebleken, roept deze vergadering onverwijld de Staten-Generaal in dubbelen getale bijeen, om hun van het voorhanden geval verslag te doen.

Gebleven.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 60, wordt alhier een nieuw art. gevoegd, luidende:)

Art. 43.

De Staten-Generaal onderzoeken het verslag, en zoo zij in een besluit, in vereenigde zitting der beide Kamers in dubbelen getale genomen, er de juistheid van erkend hebben, wordt in den vorm eener plegtig af te kondigen wet verklaard, dat het geval, in het vorig artikel bedoeld, aanwezig is.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 60, wordt alhier een nieuw art. gevoegd, luidende:)

Art. 44.

Wanneer de Prins van Oranje zijn achttiende jaar niet heeft vervuld, wordt in het regentschap, gelijk in art. 40 en 41 is bepaald, voorzien voor zoolang de Koning tot het waarnemen der regering buiten staat blijft, en de Prins van Oranje zijn achttiende jaar niet heeft vervuld.

Art. 45.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°, 60, verplaatst:)

Achter art. 43.

Gebleven.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 60, wordt art. 44 alhier verplaatst en veranderd als volgt:)

Art. 46.

De Regent legt, in eene vereenigde zitting van de beide Kamers der Staten-Generaal, in handen van den Voorzitter den volgenden eed of belofte af:

Ik zweer (beloof) trouw aan den

mer in dubbelen getale bijeen, ten de daarin gedurende het bestaande etsel te voorzien.

De leden der Staten-Generaal, die h op den een en twintigsten dag na e oproeping ter plaatse bevinden, ar de zetel van het Gouvernement estigd is, openen de vergadering.

Art. 47.

Indien er eenig toezigt op den pern des Konings, die zich in de omndigheden, bij het vorig artikel doeld, bevindt, noodig is, wordt arin voorzien, naar de beginselen trent de voogdij van eenen minrjarigen Koning, bij art. 39 en 41 paald.

Art. 48.

Wanneer de Prins van Oranje in dat val zijn achttiende jaar vervuld heeft, ij van regtswege Regent.

Art. 49.

Wanneer de Prins van Oranje zijn httiende jaar niet heeft vervuld, gelijk de in de gevallen bij art. 27 en 44 rzien, wordt het koninklijk gezag geoefend door den Raad van State, engesteld op dezelfde wijze als bij . 46, tot dat daaromtrent door de ten-Generaal is voorzien.

De leden van dien Raad leggen in nden van den Voorzitter, en deze, tegenwoordigheid der vergadering den navolgenden eed:

Ik zweer, dat ik als lid (voorzitter)

Koning; ik zweer (beloof), dat ik in de waarneming van het koninklijk gezag, zoolang de Koning minderjarig is (zoolang de Koning buiten staat blijft de regering waar te nemen), de Grondwet van het Rijk steeds zal onderhouden en handhaven.

Ik zweer (beloof), dat ik de onafhankelijkheid en het grondgebied des Rijks met al mijn vermogen zal verdedigen en bewaren; dat ik de algemeene en bijzondere vrijheid, en de regten van alle des Konings onderdanen, en van elk hunner zal beschermen, en tot instandhouding en bevordering van de algemeene en bijzondere welvaart alle middelen aanwenden, welke de wetten ter mijner beschikking stellen, gelijk een goed en getrouw Regent schuldig is te doen.

Zoo waarlijk helpe mij God Almagtig!» (Dat beloof ik!).

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 60, verplaatst:)

Art. 46.

Gebleven.

Achter art. 41.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 60, veranderd als volgt:)

Art. 47.

Gebleven.

Art. 46.

Wanneer de Prins van Oranje zijn achttiende jaar vervuld heeft, is hij, in geval van art. 42, van regtswege Regent.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 60, veranderd als volgt:)

Art. 48.

Gebleven.

Art. 47.

Tot dat in het geval, in art. 42 aangewezen, de Prins van Oranje of de benoemde Regent het regentschap heeft aanvaard, wordt het koninklijk gezag waargenomen door de vergadering, zamengesteld als in art. 42 is voorgeschreven.

Hetzelfde vindt plaats, zoo, bij overlijden des Konings, een Regent voor den minderjarigen opvolger of ook de bevoegde opvolger ontbreekt, tot dat de benoemde Regent of opvolger de regering heeft aanvaard.

van den Raad van State, de Grondwet van het Rijk zal helpen onderhouden en handhaven in de waarneming van het koninklijk gezag, tot dat daarin door de Staten-Generaal zal zijn voorzien. Zoo waarlijk helpe mij God Almagtig!		De leden van deze vergadering leggen in handen van den door hen gekozen voorzitter en deze in eene vereenigde zitting van de beide Kamers der Staten-Generaal den volgenden eed of belofte af: Ik zweer (beloof) dat ik, als lid (voorzitter) van dezen regeringsraad, in de waarneming van het koninklijk gezag de Grondwet zal helpen onderhouden en handhaven. Zoo waarlijk helpe mij God Almagtig!» (Dat beloof ik!)
		(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 60, veranderd als volgt:)
Art. 50. Bij de benoeming van den Regent wordt tevens bepaald de som, die op het jaarlijksch inkomen van den Kroon zal worden genomen voor de kosten van het Regentschap. Deze bepaling kan gedurende het Regentschap niet worden veranderd.	Art. 49. Gebleven.	Art. 48. Eene wet bepaalt, bij de benoeming van den Regent of bij de aanvaarding van het regentschap door den Prins van Oranje, de som, die op het jaarlijksch inkomen van de Kroon zal worden genomen voor de kosten van het Regentschap. Deze bepaling kan gedurende het regentschap niet worden veranderd.
Art. 51. Indien de Koning aan de Staten-Generaal geen Troonopvolger heeft voorgedragen (art. 25), indien gezamenlijk met dezelve geene voogdij over den minderjarigen Koning is beraamd (art. 40), indien er geen Regent is benoemd (art. 43) verklaren de Staten-Generaal plegtiglijk welk geval bestaat, en voorzien daarin vervolgens op de gronden hier voren gelegd bij art. 27, 41 en 44.	Art. 50. Gebleven.	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 60:) Vervallen. (Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 60, een nieuw artikel hier bij te voegen:) Art. 49. De Koning, op wien art. 43 is toegepast, herneemt zoodra mogelijk de waarneming der regering, krachtens eene wet, waarin die, welke in het genoemde artikel is bedoeld, wordt afgeschaft. Tot aan deze afschaffing zijn de hoofden der Ministeriële Departementen, gelijk de voogden, persoonlijk gehouden, aan de Kamers der Staten-Generaal, zoo dikwerf het wordt gevraagd, van des Konings toestand verslag te doen.
VIJFDE AFDEELING. *Van de inhuldiging des Konings.*	VIJFDE AFDEELING. *Van de inhuldiging des Konings.* (Bij de Wet dd. 11 Junij 1840, *Stbl.* n°. 28. veranderd als volgt:)	VIJFDE AFDEELING. *Van de inhuldiging des Konings.* (Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 60, veranderd als volgt:)
Art. 52. De Koning wordt bij het aanvaarden der regering plegtiglijk beëedigd en	Art. 51. De Koning wordt bij het aanvaarden	Art. 50. De Koning, de regering aanvaard hebbende, wordt zoodra mogelijk pleg-

ingehuldigd, in eene openbare en vereenigde zitting der beide Kamers van de Staten-Generaal, welke te dien einde onder den blooten hemel gehouden wordt; in tijden van vrede heeft deze plegtigheid plaats beurtelings te Amsterdam en in eene der steden van de zuidelijke provincien, ter keuze van den Koning.

der Regering, plegtiglijk beëedigd en ingehuldigd binnen de stad Amsterdam, in eene openbare en vereenigde zitting der beide Kamers van de Staten-Generaal.

tig beëedigd en ingehuldigd binnen de stad Amsterdam, in eene openbare en vereenigde zitting der beide Kamers van de Staten-Generaal.

Art. 53.

In deze openbare vergadering wordt aan den Koning de geheele Grondwet voorgelezen en daarna door denzelven den volgenden eed afgelegd:

Ik zweer aan het Nederlandsche volk, dat ik de Grondwet des Rijks steeds zal onderhouden en handhaven en dat ik daarvan bij geene gelegenheid en onder geen voorwendsel hoegenaamd, zal afwijken, of gedoogen dat daarvan afgeweken worde.

Ik zweer wijders, dat ik de onafhankelijkheid van het Rijk en de algeheele uitgestrektheid van deszelfs grondgebied met al mijn vermogen zal verdedigen en bewaren; dat ik de algemeene en bijzondere vrijheid en de regten van alle mijne onderdanen en van ieder derzelver zal beschermen en beveiligen en tot instandhouding en bevordering van de algemeene en bijzondere welvaart, alle middelen zal aanwenden welke de wetten ter mijner beschikking stellen, zoo als een goed Koning schuldig is en behoort te doen.

Zoo waarlijk helpe mij God Almagtig!

Art. 52.

Gebleven.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1840, *Stbl.* n°. 60, veranderd als volgt:

Art. 51.

In deze vergadering wordt door den Koning de volgende eed of belofte op de Grondwet afgelegd:

Ik zweer (beloof) aan het Nederlandsche volk dat ik de Grondwet van het Rijk steeds zal onderhouden en handhaven.

Ik zweer (beloof), dat ik de onafhankelijkheid en het grondgebied des Rijks met al mijn vermogen zal verdedigen en bewaren; dat ik de algemeene en bijzondere vrijheid en de regten van alle mijne onderdanen zal beschermen, en tot instandhouding en bevordering van de algemeene en bijzondere welvaart alle middelen zal aanwenden, welke de wetten ter mijner beschikking stellen, zoo als een goed Koning schuldig is te doen.

Zoo waarlijk helpe mij God Almagtig!» (Dat beloof ik!).

Art. 54.

Na het afleggen van den voormelden eed wordt de Koning in dezelfde openbare vergadering ingehuldigd bij de Staten-Generaal, welker voorzitter de volgende plegtige verklaring uitspreekt, die vervolgens door hem en elk der leden hoofd voor hoofd beëedigd wordt:

Wij zweren in den naam van het volk der Nederlanden, dat wij, krachtens de Grondwet van dezen Staat, U als Koning huldigen en ontvangen; dat wij de regten Uwer Kroon zullen bewaren en onderhouden, U getrouw en dienstig zullen zijn in de bescherming

Art. 53.

Gebleven.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 60, veranderd als volgt:)

Art. 52.

Na het afleggen van dezen eed of belofte, wordt de Koning in dezelfde vergadering gehuldigd door de Staten-Generaal, wier voorzitter de volgende plegtige verklaring uitspreekt, die vervolgens door hem en elk der leden, hoofd voor hoofd beëedigd of bevestigd wordt:

Wij ontvangen en huldigen, in naam van het Nederlandsche volk en krachtens de Grondwet U als Koning; wij zweren (beloven), dat wij Uwe onschendbaarheid en de regten Uwer Kroon zullen handhaven; wij zweren (beloven)

van Uwen persoon en van Uwe koninklijke waardigheid; wij zweren voorts alles te zullen doen wat goede en getrouwe Staten-Generaal schuldig zijn en behooren te doen.

Zoo waarlijk helpe ons God Almagtig!

Art. 55.

Nadat deze beëediging en inhuldiging door den Koning zijn gebragt ter kennisse van de Staten der provinciën, brengen deze aan hem hunne hulde toe in maniere als volgt:

Wij zweren dat wij U, den wettigen Koning der Nederlanden, steeds gehouw en getrouw zullen zijn, in de bescherming van Uwen persoon, en van Uwe koninklijke waardigheid; dat wij achtervolgens de verpligtingen, ons bij de Grondwet opgelegd, de bevelen door U, of van Uwentwege aan ons gegeven, zullen gehoorzamen; voorts alle Uwe dienaren en raden in de nakoming van dezelve zullen helpen en bijstaan, en wijders alles zullen doen wat getrouwe onderdanen schuldig zijn en behooren te doen.

Zoo waarlijk helpe ons God Almagtig!

De Staten de provinciën brengen deze schriftelijke verklaring aan den Koning over, door eene plegtige bezending van eenige leden uit hun midden.

ZESDE AFDEELING.

Van de magt des Konings.

Art. 56.

De Koning heeft het bestuur der buitenlandsche betrekkingen. Hij benoemt en herroept de gezanten en consuls.

Art. 54.

Gebleven.

ZESDE AFDEELING.

Van de magt des Konings.

Art. 55.

Gebleven.

alles te zullen doen wat goede en getrouwe Staten-Generaal schuldig zijn te doen.

Zoo waarlijk helpe ons God Almagtig! (Dat beloven wij!).

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 60:)

Vervallen.

ZESDE AFDEELING.

Van de magt des Konings.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 60, worden in den aanvang van deze Afdeeling de twee volgende artikelen geplaatst.

Art. 53.

De Koning is onschendbaar; de ministers zijn verantwoordelijk.

Art. 54.

De uitvoerende magt berust bij den Koning.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 60, wordt veranderd als volgt:

Art. 55.

De Koning heeft het opperbestuur der buitenlandsche betrekkingen.

		(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 60, veranderd als volgt:)
Art. 57. De Koning verklaart oorlog en maakt vrede; hij geeft daarvan kennis aan de beide Kamers der Staten-Generaal, met bijvoeging van alle de openingen, welke Hij met het belang en de zekerheid van het Rijk bestaanbaar oordeelt.	Art. 56. Gebleven.	Art. 56. De Koning verklaart oorlog. Hij geeft daarvan onmiddelijk kennis aan de beide Kamers der Staten-Generaal, met bijvoeging van zoodanige mededeelingen, als hij met het belang en de zekerheid van het Rijk bestaanbaar acht.
		(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 60, veranderd als volgt:)
Art. 58. Insgelijks wordt aan den Koning opgedragen het regt, om alle andere verbonden en verdragen te doen sluiten en te bekrachtigen. Hij geeft daarvan kennis aan de beide Kamers der Staten-Generaal, zoodra Hij oordeelt dat het belang en de zekerheid van het Rijk zulks toelaten. Ingeval de verbonden en verdragen, in tijd van vrede gesloten, mogten inhouden eenige afstand of ruiling van een gedeelte van het grondgebied des Rijks of van deszelfs bezittingen in andere werelddeelen, worden dezelve door den Koning niet bekrachtigd, dan nadat de Staten-Generaal op dezelve hunne goedkeuring gegeven hebben.	Art. 57. Gebleven.	Art. 57. De Koning maakt en bekrachtigt vredes- en alle andere verdragen met vreemde mogendheden. Hij deelt den inhoud dier verdragen mede aan de beide Kamers der Staten-Generaal, zoodra hij oordeelt dat het belang en de zekerheid van het Rijk zulks toelaten. Verdragen, welke, hetzij afstand of ruiling van eenig grondgebied des Rijks in Europa of in andere werelddeelen, hetzij eenige andere bepaling of verandering, wettelijke regten betreffende, inhouden, worden door den Koning niet bekrachtigd, dan nadat de Staten-Generaal die bepaling of verandering hebben goedgekeurd
		(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 60, veranderd als volgt:)
Art. 59. De Koning heeft het oppergezag over de vloten en legers. De militaire-officieren worden door Hem benoemd en ontslagen, of, daartoe termen zijnde, op pensioen gesteld.	Art. 58. Gebleven.	Art. 58. De Koning heeft het oppergezag over zee- en landmagt. De militaire officieren worden door hem benoemd. Zij worden door hem bevorderd, ontslagen of op pensioen gesteld, volgens de regels door de wet te bepalen. De pensioenen worden door de wet geregeld.
	(Bij de Wet dd. 13 Junij 1840, *Stbl.* n°.28, met de volgende slotbepaling vermeerderd:)	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbt.* n°. 60, door de twee volgende artikelen vervangen:)
Art. 60. De Koning heeft bij uitsluiting het opperbestuur over de volkplantingen en bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen.	Art. 59. Aan de Staten-Generaal, zullen in den aanvang van elke gewone zitting worden medegedeeld, de laatst ingekomene staten van ontvangsten en uitgaven van opgemelde	Art. 59. De Koning heeft het opperbestuur der koloniën en bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen. De reglementen op het beleid der regering aldaar worden door de wet vastgesteld. Het muntstelsel wordt door de wet geregeld.

volkplantingen en bezittingen. Het gebruik van het batig slot, beschikbaar ten behoeve van het moederland, wordt bij de wet geregeld.

Andere onderwerpen deze koloniën en bezittingen betreffende, worden do de wet geregeld, zoodra de behoef daaraan blijkt te bestaan.

Art. 60

De Koning doet jaarlijks aan de Sta ten-Generaal een omstandig versla geven van het beheer dier koloniën e bezittingen en van den staat waarin z zich bevinden.

De wet regelt de wijze van behee en verantwoording der koloniale geld middelen.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, Stb n°. 60, veranderd als volgt:)

Art. 61.

De Koning heeft het opperbestuur van de algemeene geldmiddelen. Hij regelt de bezoldiging van alle kollegiën en ambtenaren, die uit 's lands kas betaald worden en brengt dezelve op de begrooting der staatsbehoeften.

De bezoldiging der ambtenaren van de regterlijke magt wordt door de wet geregeld.

Art. 60.

Gebleven.

Art. 6

De Koning heeft het opperbestuu van de algemeene geldmiddelen. H regelt de bezoldiging van alle coll giën en ambtenaren, die uit 's Land kas worden betaald.

De wet regelt de bezoldiging van d ambtenaren der regterlijke magt.

De Koning brengt de bezoldiging o de begrooting der staatsbehoeften.

De pensioenen der ambtenaren wor den door de wet geregeld.

Art. 62.

De Koning heeft het regt van de munt. Hij vermag zijne beeldtenis op de muntspeciën te doen stellen.

Art. 61.

Gebleven.

Art. 6

Gebleven.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, Stb n°. 60, veranderd als volgt:)

Art. 63.

De Koning verheft in de adelstand; al wie door den Koning in den adelstand verheven wordt, brengt de brieven van adeldom ter kennisse van de Staten zijner provincie en deelt aanstonds in alle de voorregten daaraan verbonden, bijzonderlijk in de bevoegdheid, om beschreven te worden in de ridderschap, mits voldoende aan de vereischten voor dezelve bepaald.

Art. 62.

Gebleven.

Art. 6

De Koning verleend adeldom.

Vreemde adeldom kan door ge Nederlander worden aangenomen.

Art. 64.

Ridder-orden worden door eene wet op het voorstel des Konings ingesteld.

Art. 63.

Gebleven.

Art. 6

Gebleven.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, Stb n°. 60, verandert als volgt:)

Art. 65.

Vreemde orden, waaraan geene verpligtingen verbonden zijn, mogen worden aangenomen door den Koning, en met zijne toestemming door de Prinsen van zijn huis.

Art. 64.

Gebleven.

Art. 6

Vreemde orden, waaraan geene ve pligtingen verbonden zijn, mogen wo den aangenomen door den Koning e met zijne toestemming, door de Pri sen van zijn Huis.

In geen geval mogen de overige
rdanen des Konings vreemde orden
nemen: zonder deszelfs bijzonder
lof.

Art. 66.

Insgelijks wordt bij het aannemen
n vreemde titels, waardigheden en
rges, het bijzonder verlof van den
ning vereischt.

Het is in het vervolg geen Neder-
der geoorloofd vreemden adeldom
n te nemen.

Art. 65.

Gebleven.

In geen geval mogen de onderdanen des Konings vreemde ordesteekenen, titels, rang of waardigheid aannemen, zonder zijn bijzonder verlof.

Art. 67.

De Koning heeft het regt van gratie,
ingenomen advies van den Hoogen
d der Nederlanden.

Art. 66.

Gebleven.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 60, veranderd als volgt:)

Art. 66.

De Koning heeft het regt van gratie van straffen, door regterlijke vonnissen opgelegd.

Wanneer het veroordeelingen betreft tot drie jaren gevangenis en daar beneden en tot geldboete, hetzij te zamen hetzij afzonderlijk, oefent de Koning dat regt uit, na gehoord advijs van den regter, die het vonnis heeft gewezen; in de overige zaken, na gehoord advijs van den Hoogen Raad.

Amnestie en abolitie worden niet dan door eene wet toegestaan.

Art. 68.

Behalven de gevallen waarin het
gt van dispensatie aan den Koning
de wet zelve wordt toegekend,
rleent dezelve ook, wanneer de
aten-Generaal niet vergaderd zijn.
de zaken niet gevoeglijk uitstel
unnen lijden, na den Raad van Staten
hoord te hebben, dispensatiën op
paalde verzoeken van bijzondere per-
nen, wier belangen na ingenomen
dvies van den Hoogen Raad in materie
n justitie, en na behoorlijk onderzoek
r zaken bij de overige departementen
n algemeen bestuur, welke zulks
gaat gebleken zijn zoodanige vrij-
lling van wettelijke bepalingen in
lijkheid te vereischen.

Bij de eerstvolgende vergadering der
aten-Generaal wordt door den Ko-
g opening gegeven, van alle de
pensatiën door Hem alzoo verleend.

Art. 67.

Gebleven.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 60, veranderd als volgt:

Art. 67.

Dispensatie wordt door den Koning slechts verleend van eene bepaalde wet, in de gevallen door de wet omschreven.

Art. 69.

De Koning beslist alle geschillen,

Art. 68.

Gebleven.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 60, veranderd als volgt:)

Art. 68.

De Koning beslist alle geschillen

welke tusschen twee of meer Provincien zouden mogen ontstaan, wanneer hij dezelve niet in der minne niet kan bijleggen.

van bestuur, welke tusschen twee of meer provincien ontstaan, wanneer hij die niet in der minne kan doen bijleggen.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 60, veranderd als volgt:)

Art. 70.

De Koning draagt aan de Staten-Generaal wetten voor, en doet zoodanige andere voorstellen, als hij noodig oordeelt.

Hij heeft het regt om de voordragten, aan Hem door de Staten-Generaal gedaan, al of niet goed te keuren.

Art. 69.

Gebleven.

Art. 69.

De Koning draagt aan de Staten-Generaal ontwerpen van wet voor, en doet zoodanige andere voorstellen, als hij noodig oordeelt.

Hij heeft het regt om de voorstellen hem door de Staten-Generaal gedaan, al of niet goed te keuren.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 60, wordt aan het slot van deze Afdeeling, het volgende art. geplaatst:)

Art. 70.

De Koning heeft het regt, om de Kamers der Staten-Generaal, elke afzonderlijk of beide te zamen, te ontbinden.

Het besluit, waardoor die ontbinding wordt uitgesproken, houdt tevens den last in tot het verkiezen van nieuwe Kamers binnen veertig dagen, en tot het zamenkomen der nieuwe verkozen Kamers binnen twee maanden.

ZEVENDE AFDEELING.

Van den Raad van Staten en de ministeriele departementen.

ZEVENDE AFDEELING.

Van den Raad van Staten en de Ministeriele Departementen.

(Bij de Wet dd. 13 Junij 1840, *Stbl.* n°. 29, veranderd als volgt:)

ZEVENDE AFDEELING.

Van den Raad van State en de Ministeriele Departementen.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 60, worden de artt. 70 en 71 door een art. vervangen, als volgt:)

Art. 71.

Er is een Raad van Staten.

De Koning benoemt deszelfs leden, ten getale van niet meer dan vier en twintig, zooveel mogelijk uit de verschillende provinciën van het Rijk. Hij ontslaat dezelve naar welgevallen.

De Koning zelve is voorzitter van den Raad; zulks noodig oordeelende, stelt hij eenen Secretaris van Staat vice-President aan.

Art. 70.

De Koning benoemd deszelfs leden, ten getalen van niet meer dan twaalf, zoo veel mogelijk uit de verschillende provinciën van het Rijk. Hij ontslaat dezelve naar welgevallen.

Art. 71.

Er is een Raad van State, welks zamenstelling en bevoegdheid worden geregeld door wet.

De Koning is voorzitter van den Raad en benoemt de leden.

De Prins van Oranje heeft echter, na dat zijn achttiende jaar is vervuld, zitting van regtswege en eene raadgevende stem.

Art. 72.

De Prins van Oranje is van regtswege lid van den Raad van State, en

Art. 71.

Gebleven.

...emt zitting in denzelven wanneer ...n achttiende jaar vervuld is. Het staat aan den Koning vrij de ...insen van den Huize die tot meer-...jarigheid gekomen zijn, zitting in ...n Raad van State te verleenen. Het getal der gewone leden, onder-...t daardoor geene vermindering.		(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stb l.* n°. 60, veranderd als volgt:)
Art. 73. De Koning brengt ter overweging ...j den Raad van State alle voorstellen ...or Hem aan de Staten-Generaal te ...en, of door dezen aan Hem gedaan, ...mede alle algemeene maatregelen ...n inwendig bestuur van den staat en ...n deszelfs bezittingen in andere we-...ddeelen. Aan het hoofd der uit te vaardigen ...tten en bevelen wordt melding ge-...aakt, dat den Raad van State des-...egens gehoord is. De Koning neemt wijders de ge-...chten van den Raad van State in, ...r alle zaken van algemeen of bijzon-...r belang waarin hij zulks noodig ...rdeelt. De Koning alleen besluit en geeft ...lkens van zijn genomen besluit, ken-...is aan den Raad.	Art. 72. Gebleven.	Art. 72. De Koning brengt ter overweging bij den Raad van State alle voorstellen, door hem aan de Staten-Generaal te doen, of door deze aan hem gedaan, alsmede alle algemeene maatregelen van inwendig bestuur van den Staat en van zijne koloniën en bezittingen in andere werelddeelen. Aan het hoofd der uit te vaardigen wetten en bevelen wordt melding gemaakt, dat de Raad van State deswege gehoord is. De Koning neemt wijders de gedachten van den Raad van State in over alle zaken van algemeen of bijzonder belang, waarin hij zulks noodig oordeelt. De Koning alleen besluit, en geeft telkens van zijn genomen besluit kennis aan den Raad.
Art. 74. De Koning kan buitengewone staats-...den benoemen: zij genieten geen ...aktement. Hij roept dezelve in den ...d wanneer hij zulks noodig oor-...elt.	Art. 73. Gebleven.	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 60:) Vervallen.
Art. 75. De Koning stelt ministeriële depar-...enten in, benoemt derzelver hoofden ...ontslaat die naar welgevallen. Hij roept, zulks geraden oordee-...le, een of meer derzelven, tot ...oning der deliberatiën in den Raad ...n State.	Art. 74. Gebleven. (Bij de Wet dd. 13 Junij 1840, *Stbl.* n°. 38. de volgende artikels tusschen de artt. 75 en 76 in te voegen:) Art. 75. De hoofden der ministeriële departe-	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 60, worden de art. 74, 75 en 76, door een art. vervangen als volgt:) Art. 73. De Koning stelt ministeriële departementen in, benoemt er de hoofden van, en ontslaat die naar welgevallen. De hoofden der ministeriële departementen zorgen voor de uitvoering der Grondwet en der andere wetten, voor zooverre die van de Kroon afhangt. Hunne verantwoordelijkheid wordt geregeld door de wet. Alle Koninklijke besluiten en beschikkingen worden door een der hoofden van de ministeriële departementen mede onderteekend.

	menten zijn verantwoordelijk voor alle daden door hen als zoodanig verrigt, of tot welker daarstelling of uitvoering zij zullen hebben medegewerkt, waardoor de Grondwet of de wetten mogten geschonden of niet opgevolgd zijn.	
	Art. 76. Ten einde van deze medewerking te doen blijken zullen alle Koninklijke besluiten en beschikkingen moeten voorzien zijn van de mede onderteekening van het hoofd van het ministerieel departement waartoe dezelve behooren.	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 60:)
	Art. 77. Over de aanklagten ter zaken van deze verantwoordelijkheid oordeelt de Hooge Raad der Nederlanden naar de voorschriften der wet.	Vervallen.
Art. 76. Onverminderd den verderen inhoud van den eed, welken de Koning goedvindt aan de hoofden van ministeriële departementen en gewone of buitengewone staatsraden voor te schrijven, wordt hun daarbij opgelegd getrouwheid aan de Grondwet te zweren.	Art. 78. Gebleven,	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 60:) Vervallen.
HOOFDSTUK III. *Van de Staten-Generaal.*	HOOFDSTUK III. *Van de Staten-Generaal.*	HOOFDSTUK III. *Van de Staten-Generaal.*
EERSTE AFDEELING. *Van de zamenstelling der Staten-Generaal.*	EERSTE AFDEELING. *Van de zamenstelling der Staten-Generaal.*	EERSTE AFDEELING. *Van de zamenstelling der Staten-Generaal.*
Art. 77. De Staten-Generaal vertegenwoordigen het geheele Nederlandsche volk.	Art. 79. Gebleven.	Art. 7 Gebleven.

Art. 78.

De Staten-Generaal bestaan uit twee Kamers.

Art. 79.

Eene dier Kamers bestaat uit 110 leden, benoemd door de Staten der Provinciën, te weten, voor:

Noord-Braband . .	7
Zuid-Braband . .	8
Limburg	4
Gelderland . . .	6
Luik	6
Oost-Vlaanderen .	10
West-Vlaanderen .	8
Henegouwen. . .	8
Holland	22
Zeeland	3
Namen.	2
Antwerpen . . .	5
Utrecht	3
Vriesland. . . .	5
Overijssel. . . .	4
Groningen . . .	4
Drenthe	1
Luxemburg . . .	4
	110 Leden.

Art. 80.

De andere Kamer, welke den naam van eerste draagt, is zamengesteld uit niet minder dan veertig en niet meerder dan zestig leden, den vollen ouderdom van veertig jaren bereikt hebbende, welke door den Koning voor hun leven benoemd worden, en gekozen uit hen die door diensten aan den Staat bewezen, door hunne geboorte of gegoedheid onder de aanzienlijksten van den lande behooren.

Art. 80.

Gebleven.

(Bij de Wet dd. 13 Junij 1840, *Stbl.* n°. 30, verandert als volgt:)

Art. 81.

Eene dier kamers bestaat uit acht en vijftig leden, benoemd door de Staten der provinciën, te weten, voor:

Noord-Braband .	7
Gelderland . .	6
Zuid-Holland. .	12
Noord-Holland ,	10
Zeeland . . .	3
Utrecht . . .	3
Vriesland. . .	5
Overijssel. . .	4
Groningen. . .	4
Drenthe . . .	1
Hertogdom Limburg. . . .	3
	58 Leden.

(Bij de Wet dd. 13 Junij 1840, *Stbl.* n°. 30, veranderd als volgt:)

Art. 82.

De andere Kamer, welke den naam van Eerste draagt, is zamengesteld uit niet minder dan twintig en niet meer dan dertig leden, den vollen ouderdom van 40 jaren bereikt hebbende, welke door den Koning voor hun leven benoemd worden, en gekozen uit hen, die door diensten aan den Staat bewezen, door hunne geboorte of ge-

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 61, veranderd als volgt:)

Art. 75.

De Staten-Generaal zijn verdeeld in eene Eerste en Tweede Kamer.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 61, vervangen door de twee volgende artikelen:)

Art. 76.

De leden der Tweede Kamer worden in de kiesdistricten, waarin het Rijk verdeeld wordt, gekozen door de meerderjarige ingezetenen, Nederlanders, in het volle genot der burgerlijke en burgerschapsregten, en betalende in de directe belastingen eene som, die, overeenkomstig met de plaatselijke gesteldheid, doch niet beneden het bedrag van *f* 20 noch boven dat van *f* 160, in de kieswet zal worden vereischt.

Art. 77.

Het getal van de leden der Tweede Kamer wordt bepaald naar de bevolking, voor ieder 45.000 één.

De verdere regels ten aanzien van het kiesregt stelt de kieswet.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 61, veranderd als volgt:)

Art. 78.

De Eerste Kamer bestaat uit negen en dertig leden.

Zij moeten behooren tot de hoogst aangeslagenen in de Rijks-directe belastingen.

Het getal dezer hoogst aangeslagenen, waaruit zij worden gekozen, wordt in elke provincie zóó bepaald, dat op iedere drie duizend zielen één, die tevens de overige vereischten bezit om lid dezer kamer te zijn, verkiesbaar is.

Deze overige vereischten zijn dezelfde, welke voor de leden der Tweede Kamer worden gevorderd.

Zij worden verkozen door de Provinciale Staten in de volgende verhouding:

TWEEDE AFDEELING.

Van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Art. 81.

Tot leden der Tweede Kamer, zijn verkiesbaar ingezetenen der provincie, waaruit zij genoemd worden, bereikt hebbende den vollen ouderdom van dertig jaren.

De leden uit dezelfde provincie gekozen, mogen elkander niet nader dan in den derden graad van bloedverwantschap of zwagerschap bestaan; geen zee- of landofficieren zijn daartoe verkiesbaar, welke eenen minderen rang dan dien van hoofd-officier hebben.

Art. 82.

De leden dezer Kamer hebben zitting gedurende drie jaren.

Een derde van hen valt jaarlijks uit,

goedheid, onder de aanzienlijksten van den lande behooren.

TWEEDE AFDEELING.

Van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Art. 83.

Gebleven.

Art. 84.

Gebleven.

Noordbrabant . .	5
Gelderland . .	5
Zuidholland . .	7
Noordholland . .	6
Zeeland . . .	2
Utrecht	2
Friesland . . .	3
Overijssel . . .	3
Groningen . . .	2
Drenthe . . .	1
Limburg . . .	3
	39

Ingeval van vereeniging of splitsing van provinciën, voorziet dezelfde wet, die dit beveelt, in de wijziging, welke daardoor in deze verhouding noodig zal worden bevonden.

TWEEDE AFDEELING.

Van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 61, veranderd als volgt:)

Art. 79.

Om tot lid der Tweede Kamer verkiesbaar te zijn, wordt alleen vereischt dat men Nederlander, in het volle genot der burgerlijke en burgerschapsregten zij en den ouderdom van dertig jaren hebbe vervuld.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 61, wordt na art. 83 het volgende art. geplaatst:)

Art. 80.

Die te gelijk of op meer dan ééne plaats tot lid van de Eerste of van de Tweede of van beide Kamers is gekozen, verklaart welke dier benoemingen hij aanneemt.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 61, veranderd als volgt:)

Art. 81.

De leden der Tweede Kamer hebben zitting gedurende vier jaren.

De helft van hen valt om de twee

volgens een daarvan te maken rooster.

De uitvallende zijn dadelijk weder verkiesbaar.

Art. 83.

De leden dezer Kamer stemmen voor zich zelven, en zonder last van, of ruggespraak met de vergadering, door welke zij benoemd zijn.

Art. 84.

Bij het aanvaarden hunner waardigheid, doen zij ieder op de wijze zijner godsdienstige gezindheid den navolgenden eed:

Ik zweer (belove) dat ik de Grondwet der Nederlanden zal onderhouden en handhaven; dat ik bij geene gelegenheid en onder geen voorwendsel hoe ook genaamd, daarvan zal afwijken, of toestemmen, dat daarvan afgeweken worde; dat ik voorst de onafhankelijkheid van den Staat, de algemeene en bijzondere vrijheid der ingezetenen bewaren en beschermen, en het algemeen belang met al mijn vermogen bevorderen zal, zonder mij daarvan door eenige provinciale of andere bijzondere belangen te laten aftrekken.

Zoo waarlijk helpe mij God Almagtig.

Zij zullen alvorens tot dien eed te worden toegelaten, doen den volgenden eed van zuivering:

Ik zweer (verklare), dat ik, om tot lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal te worden benoemd, directelijk of indirectelijk aan geene personen, hetzij in of buiten het bestuur onder wat naam of voorwendsel ook, eenige giften of gaven beloofd of gegeven heb, noch te beloven of geven zal.

Ik zweer (belove), dat ik om iets hoegenaamd in deze betrekking te doen of te laten, van niemand hoegenaamd eenige beloften of geschenken aannemen, zal directelijk of indirectelijk.

Zoo waarlijk helpe mij God Almagtig.

Deze eeden worden afgelegd in handen van den Koning, of te wel in de vergadering der Tweede Kamer in handen van den President daartoe door den Koning gemagtigd.

Art. 85.

Gebleven.

Art. 86.

Gebleven.

jaren uit, volgens een daarvan te maken rooster.

De uitvallende zijn dadelijk weder verkiesbaar.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 61, veranderd als volgt:)

Art. 82.

De leden stemmen, elk volgens eed en geweten, zonder last van of ruggespraak met hen, die benoemen.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 61, veranderd als volgt:)

Art. 83.

Bij het aanvaarden hunner betrekking leggen zij, ieder op de wijze zijner godsdienstige gezindheid, den volgenden eed of belofte af:

« Ik zweer (beloof) getrouw-
« heid aan de Grondwet.

« Zoo waarlijk helpe mij God
« almagtig!» («Dat beloof ik!»)

Alvorens tot dien eed of belofte te worden toegelaten, leggen zij den volgenden eed (verklaring en belofte) van zuivering af:

« Ik zweer (verklaar), dat ik,
« om tot lid van de Tweede Ka-
« mer der Staten-Generaal te
« worden benoemd, directelijk of
« indirectelijk, aan geene perso-
« nen, hetzij in of buiten het be-
« stuur, onder wat naam of voor-
« wendsel ook, eenige giften of
« gaven beloofd of gegeven heb,
« noch beloven of geven zal.

« Ik zweer (beloof), dat ik, om
« iets hoegenaamd in deze be-
« trekking te doen of te laten, van
« niemand hoegenaamd eenige
« beloften of geschenken aanne-
« men zal, directelijk of indirec-
« telijk.

« Zoo waarlijk helpe mij God
« almagtig!» («Dat verklaar en
« beloof ik!»)

Deze eeden (beloften en verklaring) worden afgelegd in handen van den Koning, of in de vergadering der Tweede Kamer, in handen van den voorzitter, daartoe door den Koning gemagtigd.

Art. 85.

De Koning benoemd uit eene opgave van drie leden Hem door de Kamer aangeboden, een om het voorzitterschap gedurende den tijd van het openen tot het sluiten der zitting waar te nemen.

Art. 86.

De leden dezer Kamer genieten voor reiskosten, zoodanige som, als in evenredigheid der afstanden bij de wet zal worden geregeld.

Tot goedmaking der verblijfkosten in de plaats der bijeenkomst, wordt hun toegelegd eene som van *ƒ* 2500 's jaars.

Deze verblijfkosten die maandelijks genoten worden, worden in het tijdvak van de eene zitting tot de andere, niet genoten, door de leden, die bij de laatste zitting niet zijn tegenwoordig geweest, ten ware zij bewezen door ziekte belet te zijn geworden.

DERDE AFDEELING.

Van de Eerste Kamer der Staten-Generaal.

Art. 87.

De leden der Eerste Kamer genieten voor reis- en verblijfkosten 'sjaarlijks eene som van *ƒ* 3000.

Art. 88.

Bij het aanvaarden hunner waardigheid, leggen zij in handen van den Koning af dezelfde eeden, als voor de leden der Tweede Kamer zijn bepaald, ieder op de wijze zijner godsdienstige gezindheid.

Art. 87.

Gebleven.

Art. 88.

Gebleven.

DERDE AFDEELING.

Van de Eerste Kamer der Staten-Generaal.

Art. 89.

Gebleven.

Art. 90.

Gebleven.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 61, veranderd als volgt:)

Art. 84

De voorzitter wordt door den Koning benoemd voor het tijdperk eener zitting, uit eene door de Kamer aangeboden opgave van drie leden.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 61 veranderd als volgt:)

Art. 85

De leden genieten, tot vergoeding der reiskosten, heen en terug, voor elke zitting, zoodanige som, als naar de afstanden door de wet zal worden geregeld.

Als verdere schadeloosstelling wordt hun toegelegd eene som van *ƒ* 2000 's jaars.

Deze schadeloosstelling wordt, voor den tijd der zitting, niet genoten door hen, die gedurende de geheele zitting afwezig bleven.

DERDE AFDEELING.

Van de Eerste Kamer der Staten-Generaal.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 61.)

Vervallen.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 61, veranderd als volgt:)

Art. 86.

De leden der Eerste Kamer hebben zitting gedurende negen jaren.

Een derde gedeelte treedt om de drie jaren af, volgens een daarvan te maken rooster. De uitvallende leden zijn dadelijk weder verkiesbaar. Art. 82 is op hen van toepassing.

Zij leggen, bij het aanvaarden hunner betrekking, in handen van den Koning, gelijke eeden (belofte en verklaring) af, als voor de leden der Tweede Kamer zijn bepaald.

Zij genieten reis- en verblijfkosten volgens de wet.

Art. 89.
De voorzitter van de Eerste Kamer ·rdt door den Koning benoemd, om ·t voorzitterschap gedurende den tijd ·n het openen tot het sluiten der ·tting waar te nemen.

VIERDE AFDEELING.

Beschikkingen aan beide Kamers gemeen.

Art. 90.
Niemand kan te gelijk lid der beide ·mers zijn.

Art. 91.
De hoofden der departementen van ·gemeen bestuur hebben zitting in de ·ide kamers. Zij hebben alleenlijk ·ne raadgevende stem, ten ware zij tot ·den der vergadering mogten benoemd ·jn.

Art. 92.
De leden der Staten-generaal kunnen ·t te gelijk zijn, leden van den Reken·mer, noch te eenigen aan den lande ·ptabelen post bekleeden.

Art. 91.
Gebleven.

VIERDE AFDEELING.

Beschikkingen aan beide kamers gemeen.

Art. 92.
Gebleven.

Art. 93.
Gebleven.

Art. 94.
Gebleven.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 61, veranderd als volgt:)

Art. 87.
De voorzitter wordt door den Koning benoemd, voor het tijdperk eener zitting.

VIERDE AFDEELING.

Beschikkingen aan beide Kamers gemeen.

Art. 88.
Gebleven.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 61, veranderd als volgt:

Art. 89.
De hoofden der ministériële departementen hebben zitting in de beide Kamers. Zij hebben alleen eene raadgevende stem, ten ware zij tot leden der vergadering mogten benoemd zijn.

Zij geven aan de Kamers, het zij mondeling, het zij schriftelijk, de verlangde inlichtingen, waarvan het verleenen niet strijdig kan worden geoordeeld met het belang en de zekerheid van het Rijk, de koloniën en bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen.

Zij kunnen door elke der Kamers worden uitgenoodigd, om te dien einde ter vergadering tegenwoordig te zijn.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1648, *Stbl.* n°. 61, alhier het volgende art. te plaatsen.)

Art. 90.
De Tweede Kamer heeft het regt van onderzoek (*enquête*), te regelen door de wet.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 61, verandert als volgt:)

Art. 91.
De leden der Staten-Generaal kunnen niet te gelijk zijn leden of procureur-generaal van den Hoogen Raad, noch leden van den Rekenkamer, noch commissaris des Konings in de provinciën, noch geestelijken, noch bedienaren van de godsdienst.

Krijgslieden in werkelijke dienst, het

Art. 85. De Koning benoemd uit eene opgave van drie leden Hem door de Kamer aangeboden, een om het voorzitterschap gedurende den tijd van het openen tot het sluiten der zitting waar te nemen.	Art. 87. Gebleven.	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 61, veranderd als volgt:) Art. 84. De voorzitter wordt door den Koning benoemd voor het tijdperk eener zitting, uit eene door de Kamer aangeboden opgave van drie leden.
Art. 86. De leden dezer Kamer genieten voor reiskosten, zoodanige som, als in evenredigheid der afstanden bij de wet zal worden geregeld. Tot goedmaking der verblijfkosten in de plaats der bijeenkomst, wordt hun toegelegd eene som van *f* 2500 's jaars. Deze verblijfkosten die maandelijks genoten worden, worden in het tijdvak van de eene zitting tot de andere, niet genoten, door de leden, die bij de laatste zitting niet zijn tegenwoordig geweest, ten ware zij bewezen door ziekte belet te zijn geworden.	Art. 88. Gebleven.	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 61 veranderd als volgt:) Art. 85. De leden genieten, tot vergoeding der reiskosten, heen en terug, voor elke zitting, zoodanige som, als naar de afstanden door de wet zal worden geregeld. Als verdere schadeloosstelling wordt hun toegelegd eene som van *f* 2000 's jaars. Deze schadeloosstelling wordt, voor den tijd der zitting, niet genoten door hen, die gedurende de geheele zitting afwezig bleven.
DERDE AFDEELING. *Van de Eerste Kamer der Staten-Generaal.*	DERDE AFDEELING. *Van de Eerste Kamer der Staten-Generaal.*	DERDE AFDEELING. *Van de Eerste Kamer der Staten-Generaal.*
Art. 87. De leden der Eerste Kamer genieten voor reis- en verblijfkosten 'sjaarlijks eene som van *f* 3000.	Art. 89. Gebleven.	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 61.) Vervallen.
Art. 88. Bij het aanvaarden hunner waardigheid, leggen zij in handen van den Koning af dezelfde eeden, als voor de leden der Tweede Kamer zijn bepaald, ieder op de wijze zijner godsdienstige gezindheid.	Art. 90. Gebleven.	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 61, veranderd als volgt:) Art. 86. De leden der Eerste Kamer hebben zitting gedurende negen jaren. Een derde gedeelte treedt om de drie jaren af, volgens een daarvan te maken rooster. De uitvallende leden zijn dadelijk weder verkiesbaar. Art. 82 is op hen van toepassing. Zij leggen, bij het aanvaarden hunner betrekking, in handen van den Koning, gelijke eeden (belofte en verklaring) af, als voor de leden der Tweede Kamer zijn bepaald. Zij genieten reis- en verblijfkosten volgens de wet.

Art. 89.

De voorzitter van de Eerste Kamer wordt door den Koning benoemd, om het voorzitterschap gedurende den tijd van het openen tot het sluiten der zitting waar te nemen.

VIERDE AFDEELING.

Beschikkingen aan beide Kamers gemeen.

Art. 90.

Niemand kan te gelijk lid der beide Kamers zijn.

Art. 91.

De hoofden der departementen van algemeen bestuur hebben zitting in de beide kamers. Zij hebben alleenlijk eene raadgevende stem, ten ware zij tot leden der vergadering mogten benoemd zijn.

Art. 92.

De leden der Staten-generaal kunnen niet te gelijk zijn, leden van den Rekenkamer, noch te eenigen aan den lande comptabelen post bekleeden.

Art. 91.

Gebleven.

VIERDE AFDEELING.

Beschikkingen aan beide kamers gemeen.

Art. 92.

Gebleven.

Art. 93.

Gebleven.

Art. 94.

Gebleven.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 61, veranderd als volgt:)

Art. 87.

De voorzitter wordt door den Koning benoemd, voor het tijdperk eener zitting.

VIERDE AFDEELING.

Beschikkingen aan beide Kamers gemeen.

Art. 88.

Gebleven.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 61, veranderd als volgt:

Art. 89.

De hoofden der ministériële departementen hebben zitting in de beide Kamers. Zij hebben alleen eene raadgevende stem, ten ware zij tot leden der vergadering mogten benoemd zijn.

Zij geven aan de Kamers, het zij mondeling, het zij schriftelijk, de verlangde inlichtingen, waarvan het verleenen niet strijdig kan worden geoordeeld met het belang en de zekerheid van het Rijk, de koloniën en bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen.

Zij kunnen door elke der Kamers worden uitgenoodigd, om te dien einde ter vergadering tegenwoordig te zijn.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1648, *Stbl.* n°. 61, alhier het volgende art. te plaatsen.)

Art. 90.

De Tweede Kamer heeft het regt van onderzoek (*enquête*), te regelen door de wet.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 61, verandert als volgt:)

Art. 91.

De leden der Staten-Generaal kunnen niet te gelijk zijn leden of procureur-generaal van den Hoogen Raad, noch leden van den Rekenkamer, noch commissaris des Konings in de provinciën, noch geestelijken, noch bedienaren van de godsdienst.

Krijgslieden in werkelijke dienst, het

Art. 93.
Leden van de Provinciale Staten in eene der kamers van de Staten-Generaal zitting nemende, houden op tot de Provinciale Staten te behooren.

Art. 94.
Iedere kamer, in den haren, onderzoekt de geloofsbrieven der nieuwe inkomende leden, en beslist de geschillen, welke dienaangaande mogten oprijzen.

Art. 95.
Elke kamer benoemt haren griffier.

Art. 96.
De beide kamers der Staten-generaal voeren den titel van Edelmogende Heeren.

Art. 97.
De Staten-Generaal vergaderen ten minsten eenmaal 's jaars.

Hunne gewone vergadering wordt geopend op den derden maandag in October.

De Koning roept de buitengewone vergadering bijeen zoo dikwijls bij zulks noodig oordeelt.

lidmaatschap van eene der beide kamers aanvaardende, zijn gedurende dat lidmaatschap van regtswege op non-activiteit. Ophoudende lid te zijn, keeren zij tot de werkelijke dienst terug.

De ambtenaren, die ter verkiezing voorzitten, zijn binnen het district, waarin zij voorzitten, niet benoembaar.

Leden der Staten-Generaal een bezoldigd staatsambt aannemende of bevordering in de staatsdienst verwervende, houden op leden der kamers te zijn, maar zijn dadelijk weder verkiesbaar.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°.61, vervalt dit art. en wordt door het volgende vervangen;)

Art. 95. Gebleven.

Art. 92.
De leden der Kamers zijn niet geregtelijk vervolgbaar wegens de advijzen door hen in de vergadering uitgebragt.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 61, veranderd als volgt:)

Art. 96. Gebleven.

Art. 93.
Elke Kamer onderzoekt de geloofsbrieven harer nieuw inkomende leden en beslist de geschillen, welke aangaande die geloofsbrieven of de verkiezing zelve oprijzen.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 61, veranderd als volgt:)

Art. 97. Gebleven.

Art. 94.
Elke Kamer benoemt haren griffier buiten haar midden.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 61:)

Art. 98. Gebleven.

Vervallen.

(Ingev. de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 61, veranderd als volgt:)

Art. 99. Gebleven.

Art. 95.
De Staten-Generaal vergaderen ten minste eenmaal 's jaars.

Hunne gewone vergadering wordt geopend op den derden Maandag in September.

De Koning roept de buitengewone vergadering bijeen, zoo dikwijls hij zulks noodig oordeelt.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 61, is art. 109 alhier geplaatst en veranderd als volgt:)

Art. 96.
De afzonderlijke zittingen der beide

		Kamers, en even zoo de vereenigde zittingen, worden in het openbaar gehouden. De deuren worden gesloten, wanneer een tiende gedeelte der aanwezige leden het vordert of de voorzitter het noodig keurt. De vergadering beslist, of met gesloten deuren zal worden beraadslaagd. Over de punten, in besloten vergadering behandeld, kan daarin ook een besluit worden genomen.
Art. 98. In tijd van vrede worden de zittingen der Staten-Generaal beurtelings om het andere jaar in eene stad der noordelijke en in eene der zuidelijke provinciën gehouden.	(Art. 98, *Stbl.* n°.31, 1840). Vervallen verklaard.	
Art. 99. De Staten-Generaal vergaderen zonder voorafgaande oproeping, bij overlijden des Konings. De leden die zich op den vijftienden dag na dit overlijden, bevinden op de plaats waar de zetel van het gouvernement gevestigd is, openen de buitengewone vergadering.	Art. 100. Gebleven.	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 61, veranderd als volgt:) Art. 97. De Staten-Generaal bij overlijden des Konings of bij afstand van de Kroon niet vergaderd zijnde, vergaderen zonder voorafgaande oproeping. Deze buitengewone vergadering wordt op den vijftienden dag na het overlijden of na den afstand geopend. Zijn de kamers ontbonden, dan vangt deze termijn aan van den afloop der nieuwe verkiezingen.
Art. 100. De vergadering der Staten-Generaal wordt in eene vereenigde zitting der beide kamers door den Koning of te wel door eene commissie van Zijnentwege geopend en op dezelfde wijze gesloten, wanneer Hij oordeelt dat het belang van het Rijk niet vordert de vergadering langer bijeen te houden. De gewone jaarlijksche vergadering blijft ten minste twintig dagen bijeen.	Art. 101. Gebleven.	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 61, veranderd als volgt:) Art. 98. De vergadering der Staten-Generaal wordt, in vereenigde zitting der beide Kamers, door den Koning of door eene commissie van zijnentwege, geopend. Zij wordt op dezelfde wijze gesloten, wanneer hij oordeelt, dat het belang van het Rijk niet vordert, de vergadering langer bijeen te houden. De gewone jaarlijksche vergadering blijft ten minste twintig dagen bijeen, tenzij de Koning gebruik make van het regt, in art. 70 omschreven.
		(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 61, is alhier het volgende art. geplaatst:) Art. 99. Bij ontbinding van eene der Kamers of van beide, sluit de Koning tevens de vergadering der Staten-Generaal.

		(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 61, veranderd als volgt:)
Art. 101. Geene der beide kamers vermogen eenige zaak te beslissen, zoo niet meer dan de helft van hare leden tegenwoordig is.	**Art. 102.** Gebleven.	**Art. 100.** De Kamers mogen, noch afzonderlijk, noch in vereenigde zitting, beraadslagen of besluiten, zoo niet meer dan de helft der leden tegenwoordig is.
		(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 61, veranderd als volgt:)
Art. 102. Alle besluiten worden bij volstrekte meerderheid van stemmen opgemaakt.	**Art. 103.** Gebleven.	**Art. 101.** Alle besluiten worden door volstrekte meerderheid der stemmende leden opgemaakt. Bij staken van stemmen wordt het nemen van het besluit tot eene volgende vergadering uitgesteld. In deze, en even zoo in eene voltallige vergadering, wordt, bij staken van stemmen, het voorstel geacht niet te zijn aangenomen.
Art. 103. Over alle zaken wordt mondeling en bij hoofdelijke oproeping gestemd, doch bij het doen van keuzen of voordragten van personen, bij besloten en ongeteekende briefjes.	**Art. 104.** Gebleven.	**Art. 102.** Gebleven.
		(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 61, veranderd als volgt:)
Art. 104. Wanneer volgens deze Grondwet, de beide kamers eene vereenigde zitting houden, hetzij de tweede kamer in enkelen of in dubbelen getale zij, zitten de leden zonder onderscheid, tot welke kamer zij behooren. De voorzitter der Eerste Kamer heeft het beleid der vergadering.	**Art. 105.** Gebleven.	**Art. 103.** Bij eene vereenigde zitting worden de beide Kamers als slechts ééne beschouwd en nemen hare leden, naar willekeur, door elkander plaats. De voorzitter der Eerste Kamer heeft de leiding der vergadering.
VIJFDE AFDEELING. *Van de wetgevende magt.*	VIJFDE AFDEELING. *Van de wetgevende magt.*	VIJFDE AFDEELING. *Van de wetgevende magt.*
Art. 105. De wetgevende magt wordt gezamenlijk door den Koning en de Staten-Generaal uitgeoefend.	**Art. 106.** Gebleven.	**Art. 104.** Gebleven.
		(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 61, veranderd als volgt:)
Art. 106. De Koning zendt zijne voorstellen aan de Tweede Kamer, het zij bij eene schriftelijke boodschap, welke de redenen van het voorstel inhoudt, of door eene commissie.	**Art. 107.** Gebleven.	**Art. 105.** De Koning zendt zijne voorstellen, hetzij van wet, hetzij andere, aan de Tweede Kamer, bij eene schriftelijke boodschap welke de redenen van het voorstel inhoudt, of door eene commissie.

Art. 107. Over eenig ingekomen voorstel des ...ings wordt bij de volle Kamer niet ...adpleegd, dan nadat hetzelve is ...rwogen in de onderscheidene afdee- ...en waarin alle de leden der Kamer ...h verdeelen, en welke op gezette ...en bij loting vernieuwd worden.	Art. 108. Gebleven.	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* nº. 61, veranderd als volgt:) Art. 106. Over eenig ingekomen voorstel des Konings wordt door de volle Kamer niet beraadslaagd, dan nadat het is overwogen in de onderscheidene afdeelingen, waarin al de leden der Kamer zich verdeelen en welke op gezette tijden bij loting vernieuwd worden.
		(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* nº. 61, wordt alhier een nieuw art. gevoegd.) Art. 107. De Tweede Kamer heeft het regt wijzigingen in een voorstel des Konings te maken.
Art. 108. De zittingen der Tweede Kamer van Staten-Generaal worden in het open-...r gehouden. De Kamer raadpleegt ...gesloten deuren, wanneer een tiende ...eelte der tegenwoordige leden het ...dert, of de president het noodig ...deelt. Over de punten, die in de besloten ...mer zijn behandeld, kan ook in de-...e een besluit genomen worden.	Art. 109. Gebleven.	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* nº. 61, gewijzigd en verplaatst.) Achter art. 95.
Art. 109. Wanneer de Tweede Kamer, na ge-...dpleegd te hebben over het algemeen ...lag, uit naam der onderscheidene ...elingen uitgebragt, tot het aanne-...n van het voorstel besluit, zendt zij ...elve aan de Eerste Kamer met het ...gende formulier van goedkeuring: De Tweede Kamer der Staten-Gene-... zendt aan de Eerste Kamer het hier ...nsgaande voorstel des Konings, en ...n oordeel, dat de Staten-Generaal ...n met hetzelve behooren te ver-...igen.	Art. 110. Gebleven.	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* nº. 61, worden de art. 110 en 111 door een vervangen als volgt:) Art. 108. Wanneer de Tweede Kamer tot aanneming van het voorstel, hetzij onveranderd, hetzij gewijzigd, besluit, zendt zij het aan de Eerste Kamer met het volgende formulier: « De Tweede Kamer der Staten- « Generaal zendt aan de Eerste « Kamer het hier nevensgaande « voorstel des Konings, en is van « oordeel, dat het, zoo als het « dààr ligt, door de Staten-Gene- « behoort te worden aangenomen.»
Art. 110. Zoo de Tweede Kamer vermeent het ...ne voorstel niet te moeten aanne-...n, geeft zij daarvan kennis aan den ...ing, in de volgende bewoordingen: De Tweede Kamer van de Staten-Ge-...aal betuigt den Koning haren dank ...deszelfs ijver in het bevorderen van	Art. 111. Gebleven.	Wanneer de Tweede Kamer tot het niet-aannemen van het voorstel besluit, geeft zij daarvan kennis aan den Koning met het volgende formulier: « De Tweede Kamer der Staten- « Generaal betuigt den Koning « haren dank voor zijnen ijver in « het bevorderen van 's Rijks be- « langen, en verzoekt hem eer-

's Rijks belangen en verzoekt denzelven eerbiediglijk het gedane voorstel in nadere overweging te nemen.

Art. 111.

Zoo de Eerste Kamer eenig voorstel des Konings, door de Tweede Kamer aangenomen, ontvangt, verzendt zij hetzelve naar de verschillende afdeelingen waarin zij verdeeld is.

Zoo zij, na geraadpleegd te hebben over het algemeen verslag, uit naam der onderscheidene afdeelingen uitgebragt, het voorstel aanneemt, geeft zij daarvan kennis aan den Koning in de volgende bewoordingen:

De Staten-Generaal betuigen den Koning hunnen dank voor deszelfs ijver in het bevorderen van 's Rijks belangen en vereenigen zich met het voorstel.

Mitsgaders aan de Tweede Kamer in de volgende bewoordingen:

De Eerste Kamer der Staten-Generaal geeft aan de Tweede Kamer kennis, dat zij zich met het voorstel des Konings, aan haar door de Tweede Kamer op den . . . . . . betrekkelijk . . . . . toegezonden, heeft vereenigd.

Art. 112.

Zoo de Eerste Kamer vermeent het voorstel niet te moeten aannemen, drukt zij zich op dezelfde wijze uit als in art. 110.

Zij geeft daarvan kennis aan de Tweede Kamer in de volgende bewoordingen:

De Eerste Kamer van de Staten-Generaal, geeft aan de Tweede Kamer kennis, dat zij den Koning eerbiediglijk verzocht heeft deszelfs voorstel van den . . . . . . betrekkelijk . . . . . . in nadere overweging te nemen.

Art. 113.

De Staten-Generaal hebben het regt,

« biedig het gedane voorstel i
« nadere overweging te nemen. »

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stb.* n°. 61, worden de art. 112 en 11 door een vervangen als volgt:)

Art. 112. — Art. 109.

De Eerste Kamer overweegt, me inachtneming van art. 106, het voorst zoodanig als het door de Tweede Kame is aangenomen.

Gebleven.

Wanneer zij tot aanneming van he voorstel besluit, geeft zij daarvan kennis aan den Koning en aan de Tweede Kamer met de volgende formulieren:

« *Aan den Koning.*

« De Staten-Generaal betuige « den Koning hunnen dank vo « zijnen ijver in het bevordere « van 's Rijks belangen en vereeni « gen zich met het voorstel zoo al « het dàår ligt. »

« *Aan de Tweede Kamer.*

« De Eerste Kamer der Staten- « Generaal geeft aan de Tweed « Kamer kennis, dat zij zich hee « vereenigd met het voorstel be « trekkelijk......, op den ...... « aan haar door de Tweede Kame « toegezonden. »

Art. 113.

Gebleven.

Wanneer de Eerste Kamer tot niet aanneming van het voorstel besluit, geeft zij daarvan kennis aan den Konin en aan de Tweede Kamer met de vo gende formulieren:

« *Aan den Koning.*

« De Eerste Kamer der Staten « Generaal betuigt den Konin « haren dank voor zijnen ijver i « het bevorderen van 's Rij « belangen, en verzoekt hem ee « biedig het gedane voorstel i « nadere overweging te nemen. »

« *Aan de Tweede Kamer.*

« De Eerste Kamer der Staten- « Generaal geeft aan de Tweed « Kamer kennis, dat zij den Ko- « ning eerbiedig heeft verzoch « het voorstel betrekkelijk ..... « op den .,.... aan haar door d « Tweede Kamer toegezonden, i « nadere overweging te nemen. »

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stb.* n°. 61, veranderd als volgt:)

Art. 114. — Art. 110.

Gebleven.

De Staten-Generaal hebben het reg

aan den Koning voorstellen te doen
t in achtneming der volgende voor-
riften.

Art. 114.

De voordragt daartoe behoort bij uit-
iting aan de Tweede Kamer, die
elve overweegt, op gelijke wijze als
lks ten aanzien van des Konings voor-
llen is bepaald.

Art. 115.

Zoo zij het gedane voorstel goedkeurt,
dt zij hetzelve aan de Eerste Kamer,
het volgende formulier:
De Tweede Kamer der Staten-Gene-
l zendt aan de Eerste Kamer het
rbij gaande voorstel, en is van oordeel,
hetzelve den Koning zoude behoo-
te wordan aangeboden.

Art. 116.

Wanneer de Eerste Kamer, na daar-
r op de gewone wijze geraadpleegd
hebben, het voorstel goedkeurt,
dt zij hetzelve ter bekrachtiging aan
Koning, in dezer voege:
De Staten-Generaal, oordeelende dat
nevensgaande voorstel tot bevorde-
g van 's Lands belangen zoude kun-
n strekken, verzoeken eerbiediglijk
Konings bewilliging op hetzelve.
Zij geeft daarvan kennis aan de
eede Kamer op deze wijze.
De Eerste Kamer der Staten-Generaal
ft kennis aan de Tweede Kamer, dat
zich met haar voorstel van den ......
rekkelijk ...... heeft vereenigd, en
elve namens de Staten-Generaal aan
Koning ter bekrachtiging heeft
onden.

Art. 117.

Ingeval van afkeuring geeft zij daar-
aan de Tweede Kamer kennis in
e woorden:
De Eerste Kamer der Staten-Gene-
l heeft geene genoegzame rede ge-
den, om het hiernevens teruggaande
rstel den Koning aan te bieden.

Art. 115. Gebleven.

Art. 116. Gebleven.

Art. 117. Gebleven.

Ars. 118. Gebleven.

voorstellen van wet aan den Koning te
doen.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 61, worden de art. 115 en 116 door een vervangen als volgt:)

Art. 111.

De voordragt daartoe behoort uitsluitend aan de Tweede Kamer, die het voorstel overweegt op gelijke wijze als zulks ten aanzien van 's Konings voorstellen is bepaald, en, na aanneming, aan de Eerste Kamer verzendt met het volgende formulier:

« De Tweede Kamer der Staten-
« Generaal zendt aan de Eerste
« Kamer het hier nevensgaande
« voorstel, en is van oordeel, dat
« de Staten-Generaal daarop 'sKo-
« nings bewilliging behooren te
« verzoeken. »

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 61, worden de art. 117 en 118 door een vervangen als volgt:)

Art. 112.

Wanneer de Eerste Kamer, na daarover op de gewone wijze te hebben beraadslaagd, het voorstel goedkeurt, zendt zij het aan den Koning met het volgende formulier:

« De Staten-Generaal, oordee-
« lende dat het nevensgaande
« voorstel zou kunnen strekken
« tot bevordering van 's Rijks
« belangen, verzoeken eerbiedig
« daarop 's Konings bewilliging.»

Voorts geeft zij daarvan kennis aan de Tweede Kamer met het volgende formulier:

« De Eerste Kamer der Staten-
« Generaal geeft kennis aan de
« Tweede Kamer, dat zij zich heeft
« vereenigd met het van haar op
« den .... ontvangen voorstel be-
« trekkelijk...., en daarop namens
« de Staten-Generaal 's Konings
« bewilliging heeft verzocht. »

Wanneer de Eerste Kamer het voorstel niet goedkeurt, zoo geeft zij daarvan kennis aan de Tweede Kamer met het volgende formulier:

« De Eerste Kamer der Staten-
« Generaal heeft geene genoegzame
« reden gevonden, om op het hier-
« nevens teruggaande voorstel 'sKo-
« nings bewilliging te verzoeken.»

Art. 85. De Koning benoemd uit eene opgave van drie leden Hem door de Kamer aangeboden, een om het voorzitterschap gedurende den tijd van het openen tot het sluiten der zitting waar te nemen.	**Art. 87.** Gebleven.	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 61, veranderd als volgt:) **Art. 84.** De voorzitter wordt door den Koni benoemd voor het tijdperk eener zit ting, uit eene door de Kamer aangebo den opgave van drie leden.
Art. 86. De leden dezer Kamer genieten voor reiskosten, zoodanige som, als in evenredigheid der afstanden bij de wet zal worden geregeld. Tot goedmaking der verblijfkosten in de plaats der bijeenkomst, wordt hun toegelegd eene som van *f* 2500 's jaars. Deze verblijfkosten die maandelijks genoten worden, worden in het tijdvak van de eene zitting tot de andere, niet genoten, door de leden, die bij de laatste zitting niet zijn tegenwoordig geweest, ten ware zij bewezen door ziekte belet te zijn geworden.	**Art. 88.** Gebleven.	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 61 veranderd als volgt:) **Art. 85.** De leden genieten, tot vergoedin der reiskosten, heen en terug, voor elk zitting, zoodanige som, als naar de af standen door de wet zal worden geregeld. Als verdere schadeloosstelling word hun toegelegd eene som van *f* 200 's jaars. Deze schadeloosstelling wordt, voo den tijd der zitting, niet genoten doo hen, die gedurende de geheele zittin afwezig bleven.
DERDE AFDEELING. *Van de Eerste Kamer der Staten-Generaal.*	DERDE AFDEELING. *Van de Eerste Kamer der Staten-Generaal.*	DERDE AFDEELING. *Van de Eerste Kamer der Staten-Generaal.*
Art. 87. De leden der Eerste Kamer genieten voor reis- en verblijfkosten 'sjaarlijks eene som van *f* 3000.	**Art. 89.** Gebleven.	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 61.) Vervallen.
Art. 88. Bij het aanvaarden hunner waardigheid, leggen zij in handen van den Koning af dezelfde eeden, als voor de leden der Tweede Kamer zijn bepaald, ieder op de wijze zijner godsdienstige gezindheid.	**Art. 90.** Gebleven.	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 61, veranderd als volgt:) **Art. 86.** De leden der Eerste Kamer hebben zitting gedurende negen jaren. Een derde gedeelte treedt om de drie jaren af, volgens een daarvan te maken rooster. De uitvallende leden zijn dadelijk weder verkiesbaar. Art. 82 is op hen van toepassing. Zij leggen, bij het aanvaarden hunner betrekking, in handen van den Koning, gelijke eeden (belofte en verklaring) af, als voor de leden der Tweede Kamer zijn bepaald. Zij genieten reis- en verblijfkosten volgens de wet.

Art. 89.
De voorzitter van de Eerste Kamer wordt door den Koning benoemd, om het voorzitterschap gedurende den tijd van het openen tot het sluiten der zitting waar te nemen.

VIERDE AFDEELING.

Beschikkingen aan beide Kamers gemeen.

Art. 90.
Niemand kan te gelijk lid der beide kamers zijn.

Art. 91.
De hoofden der departementen van algemeen bestuur hebben zitting in de beide kamers. Zij hebben alleenlijk eene raadgevende stem, ten ware zij tot leden der vergadering mogten benoemd zijn.

Art. 92.
De leden der Staten-generaal kunnen niet te gelijk zijn, leden van den Rekenkamer, noch te eenigen aan den lande comptabelen post bekleeden.

Art. 91.
Gebleven.

VIERDE AFDEELING.

Beschikkingen aan beide kamers gemeen.

Art. 92.
Gebleven.

Art. 93.
Gebleven.

Art. 94.
Gebleven.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 61, veranderd als volgt:)

Art. 87.
De voorzitter wordt door den Koning benoemd, voor het tijdperk eener zitting.

VIERDE AFDEELING.

Beschikkingen aan beide Kamers gemeen.

Art. 88.
Gebleven.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 61, veranderd als volgt:

Art. 89.
De hoofden der ministériële departementen hebben zitting in de beide Kamers. Zij hebben alleen eene raadgevende stem, ten ware zij tot leden der vergadering mogten benoemd zijn.

Zij geven aan de Kamers, het zij mondeling, het zij schriftelijk, de verlangde inlichtingen, waarvan het verleenen niet strijdig kan worden geoordeeld met het belang en de zekerheid van het Rijk, de koloniën en bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen.

Zij kunnen door elke der Kamers worden uitgenoodigd, om te dien einde ter vergadering tegenwoordig te zijn.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1648, *Stbl.* n°. 61, alhier het volgende art. te plaatsen.)

Art. 90.
De Tweede Kamer heeft het regt van onderzoek (*enquête*), te regelen door de wet.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 61, verandert als volgt:)

Art. 91.
De leden der Staten-Generaal kunnen niet te gelijk zijn leden of procureur-generaal van den Hoogen Raad, noch leden van den Rekenkamer, noch commissaris des Konings in de provinciën, noch geestelijken, noch bedienaren van de godsdienst.

Krijgslieden in werkelijke dienst, het

	duren, ten ware inmiddels in dezelve door eene nieuwe wet veranderingen gemaakt mogten worden.	
Art. 122. De gemelde begrooting wordt in twee afdeelingen gesplitst; deze splitsing zal moeten plaats hebben bij de begrooting over den jare 1820, of zooveel vroeger als de omstandigheden het toelaten.	(Bij de Wet dd. 13 Junij 1840, *Stbl.* nº. 35:) Vervallen verklaard.	
Art. 123. De eerste afdeeling bevat alle zoodanige gewone, zekere en steeds voortdurende uitgaven, welke uit den gewonen loop de zaken voortvloeijende, in het bijzonder tot den staat van vrede betrekking hebben. Deze uitgaven door de Staten-Generaal goedgekeurd zijnde, zijn gedurende de tien daaropvolgende jaren aan geene jaarlijksche toestemming onderworpen. Er kan over die uitgaven geene nadere beraadslaging vallen, ten zij de Koning in dien tusschentijd te kennen geve, dat een gedeelte dier uigaven veranderd is, of geheel opgehouden heeft.	(Bij de Wet dd. 13 Junij 1840, *Stbl.* nº. 35:) Vervallen verklaard.	
Art. 124. Bij de goedkeuring van deze afdeeling worden tevens voor gelijken tijd vastgesteld, de middelen tot de vinding dier uitgaven bestemd. Deze middelen eens bepaald zijnde, blijven vastgesteld gedurende dien tijd, ten zij de Koning noodig oordeelende, dat een dier middelen gewijzigd, of door een ander vervangen wierd, daaromtrent een voorstel doel.	(Bij de Wet, dd. 13 Junij 1840, *Stbl.* nº. 35, veranderd als volgt:) **Art. 124.** De staats-inkomsten worden tevens voor gelijken tijd van twee jaren bij de wet geregeld, en blijven, eenmaal vastgesteld zijnde, gedurende dien tijd voortduren, ten ware inmiddels in dezelve door eene nieuwe wet veranderingen gemaakt mogten worden.	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *St* nº. 61.) Vervallen.
Art. 125. Een jaar voor den afloop van den termijn, voor welke deze vaste uitgaven	(Bij de Wet dd. 13 Junij 1840, *Stbl.* nº. 35:) Vervallen verklaard.	

regeld zijn, wordt door den Koning nieuwe staat voor de tien jaren, die dien termijn volgen voorgesteld.		
	(Bij de Wet dd. 13 Junij 1840, *Stbl.* n°. 35:)	
Art. 126. De tweede afdeeling der begrooting vat die buitengewone, onvoorziene onzekere uitgaven, welke inzonder-id, in tijden van oorlog, naar voor-mende omstandigheden moeten wor-n geregeld. Deze uitgaven, en de middelen tot strijding derzelve, worden slechts or een jaar vastgesteld.	Vervallen verklaard.	
	(Bij de Wet dd. 13 Junij 1840, *Stbl.* n°. 35, veranderd als volgt:)	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 61, veranderd als volgt:)
Art. 127. De uitgaven voor ieder departement n algemeen bestuur, maken een af-nderlijk hoofdstuk der algemeene grooting uit. De penningen voor een departement gestaan, kunnen alleenlijk en bij sluiting worden gebruikt voor uitga-n tot dat departement behoorende, odat geene som kan worden overge-hreven van het eene hoofdstuk van emeen bestuur op een ander, dan et gemeen overleg der Staten-Gene-al.	Art. 125. De uitgaven voor ieder departement van algemeen bestuur, maken een afzonderlijk hoofdstuk der algemeene begrooting uit. Elk dezer hoofdstukken wordt bij eene afzonderlijke wet voorgedragen en vastgesteld. De penningen, voor een departement toegestaan kunnen alleenlijk en bij uitsluiting worden gebruikt voor uitgaven tot dat departement behoorende, zoodat geene som kan worden overgeschreven van het eene hoofdstuk van algemeen bestuur op een ander, dan mèt gemeen overleg der Staten-Generaal.	Art. 121. Geen hoofdstuk der begrooting van uitgaven kan meer dan die voor één departement van algemeen bestuur behelzen. Ieder hoofdstuk wordt in een of meer ontwerpen van wet vervat. Door zoodanige wet kan overschrijving worden toegestaan.
	(Bij de Wet dd. 13 Junij 1840, *Stbl.* n°. 35, veranderd als volgt:)	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 61, veranderd als volgt:)
Art. 128. De Koning doet jaarlijks aan de ten-Generaal een uitvoerig verslag n van het gebruik der geldmiddelen.	Art. 126. De Koning doet jaarlijks aan de Staten-Generaal een uitvoerig verslag geven	Art. 122. De verantwoording van de staatsuitgaven en ontvangsten over elk dienstjaar wordt, onder overlegging van de door de Rekenkamer goedge-

	van het gebruik der geldmiddelen. De ontvangsten en uitgaven van ieder afgeloopen dienstjaar door de Algemeene Rekenkamer afgesloten zijnde, wordt de alzoo afgeslotene rekening, welke zoowel de ontvangsten als de uitgaven moet bevatten, jaarlijks aan de Staten-Generaal medegedeeld.	keurde rekening, aan de wetgevend magt gedaan. Het slot der rekening wordt door de wet vastgesteld.
HOOFDSTUK IV.	**HOOFDSTUK IV.**	**HOOFDSTUK IV.**
Van de Staten der Provincien.	*Van de Staten der provincien.*	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Sti* n°. 62, is het opschrift van het I Hoofdstuk, veranderd als volgt: *Van de Provinciale Staten e Gemeente-Besturen.*
EERSTE AFDEELING.	EERSTE AFDEELING.	EERSTE AFDEELING.
Van de zamenstelling der Staten van de Provincien.	*Van de zamenstelling der Staten van de provincien.*	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *St* n°. 62, is het opschrift van de Afdeeling, veranderd als volgt:) *Van de zamenstelling der Provinciale Staten.*
		(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *St* n°. 62, vervallen en door het v gende artikel vervangen.)
Art. 129. De Staten der Provinciën zijn zamengesteld uit leden, gekozen door de volgende drie standen, namelijk: Door de edelen of ridderschappen, Door de steden, Door den landelijken stand.	Art. 127. Gebleven.	Art. 12 De leden der Provinciale Stat worden voor zes jaren, onmiddellijk do de ingezetenen, bezittende de vereis ten in art. 76 vermeld, naar de bep lingen der wet gekozen. De helft dier leden treedt om de jaren af.
	(Bij de Wet dd. 13 Junij 1840, *Stbl.* n°. 39, vermeerderd met de volgende slotbepaling:)	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *S* n°. 62.)
Art. 130. Hat getal van de leden der Provinciale Statenvergadering en de evenredigheid der verschillende standen, wordt geregeld door den Koning, die	Art. 128. Wijzigingen of veranderingen in de eenmaal bestaande regeling worden, na inge-	Vervallen.

uit elke provincie eene commissie benoemd, om hem dienaangaande te dienen van advies.	nomen advies van de Staten der provincie, door de wet vastgesteld.	
		(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* nº. 62.)
Art. 131.	Art. 129.	
In elke provincie maken de edelen of een ligchaam van ridderschap uit, of niet, naar mate zulks het voegelijkst geoordeeld wordt. De eerste bijeenroeping der edelen of ridderschappen en de eerste admissie tot dezelve, wordt door den Koning gedaan en verleend. Zij ontwerpen zoodanige reglementen als zij, behoudens deze Grondwet, noodig oordeelen en zenden dezelve aan den Koning ter bekrachtiging.	Gebleven.	Vervallen.
		(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* nº. 62.)
Art. 132.	Art. 130.	
De stedelijke regeringen zijn zamengesteld op zoodanige wijze als noodig wordt geoordeeld bij de reglementen, door de bestaande regeringen of bijzondere commissien door den Koning te benoemen, ontworpen. De alzoo ontworpen reglementen, worden aan de Provinciale Staten toegezonden, die dezelve met hunne bedenkingen aan den Koning ter bekrachtiging aanbieden. Bij deze reglementen wordt bepaald de wijze, op welke de leden der Provinciale Staten, die ter benoeming van dien stand, staan zullen gekozen worden.	Gebleven.	Vervallen.
	(Bij de Wet dd. 13 Junij 1840, *Stbl.* nº. 36, veranderd als volgt:)	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* nº. 62.)
Art. 133.	Art. 131.	
In alle steden worden ingevoerd kiezers-collegiën, zij worden eenmaal in het jaar door de Regering bijeengeroepen, alleenlijk tot het bedoelde einde, om de raadplaatsen, in dien tusschentijd opengevallen, door bevoegde personen te vervullen.	In alle steden worden ingevoerd kiezers-collegiën; zij worden éénmaal in het jaar door de Regering bijeengeroepen, alleenlijk tot het bepaalde einde, om de raadsplaatsen, ten gevolge der bij de wet vastgestelde periodieke aftreding der raadsleden openvallende, of wel, door overlijden of anderzins opengeval-	Vervallen.

	len, door bevoegde personen te vervullen.	
	(Bij de Wet dd. 13 Junij 1840, *Stbl.* n°. 32, veranderd als volgt:	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 62.)
Art. 134. De openvallende plaatsen in de kiezers-collegiën worden vervuld bij meerderheid van stemmen der gezeten burgeren, eene zekere in iedere stad, bij het stedelijk reglement te bepalen som, betalende in de beschrevene middelen. Daarover brengt elk dier burgeren eens in het jaar zijn stem uit, bij behoorlijk geteekende en gesloten briefjes, die aan de huizen opgehaald worden van wege de Regering.	Art. 132. De openvallende plaatsen in de kiezers-collegiën worden vervuld bij meerderheid van stemmen der gezetene burgeren, eene zekere in iedere stad bij de wet te bepalen som betalende in de beschrevene middelen, daarover brengt elk dier burgeren eens in het jaar zijne stem uit, bij behoorlijk geteekende en gesloten briefjes, die aan de huizen opgehaald worden van wege de Regeringen.	Vervallen.
		(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 62.)
Art. 135. Tot de verkiezing door den landelijken stand der provinciale vergadering, wordt elke provincie verdeeld in districten.	Art. 133. Gebleven.	Vervallen.
		(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 62, veranderd als volgt:)
Art. 136. Niemand kan te gelijk lid zijn der Staten van meer dan eene provincie.	Art. 134. Gebleven.	Art. 124. Niemand kan te gelijk zijn lid der Eerste Kamer van de Staten-Generaal en lid der Staten eener provincie, noch ook lid der Staten van meer dan ééne provincie.
		(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 62, van het slot der 2de Afdeeling, van het 4de Hoofdstuk.)
Art. 137. De Koning stelt in alle provinciën commissarissen aan onder zulke benaming als hij goedvindt, en op zoodanige instructiën, als Hij tot de rigtige uitvoering der wetten, tot de waarneming van het belang van den lande en van de provincie noodig oordeelt. Deze commissarissen zitten voor in de vergaderingen der Staten en in die der Gedeputeerde Staten, volgens art. 153 te benoemen.	Art. 135. Gebleven.	Verplaatst.

Zij doen bij hunne aanstelling den eed van getrouwheid aan de Grondwet.		
Art. 138. De leden der Provinciale Staten leggen, bij het aanvaarden hunner functien, ieder op de wijze zijner godsdienstige gezindheid, den volgenden eed af: Ik zweer (belove) dat ik de Grondwet van het Rijk zal onderhouden, zonder daarvan op eenigerlei wijze of onder eenig voorwendsel hoe ook genaamd af te wijken; dat ik de reglementen dezer provincie zal achtervolgen en nakomen, en voorts de welvaart van deze provincie met al mijne krachten zal bevorderen. Zoo waarlijk helpe mij God Almagtig! Zij worden tot dien eed toegelaten na alvorens te hebben afgelegd den eed van zuivering en tegen verboden giften en gaven, hierboven art. 84 voor de leden der Staten-Generaal bepaald.	Art. 136. Gebleven.	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 62, veranderd als volgt:) Art. 125. De leden der Provinciale Staten leggen, bij het aanvaarden hunner betrekking, ieder op de wijze zijner godsdienstige gezindheid, den volgenden eed of belofte af: «Ik zweer (beloof) trouw aan «de Grondwet en aan de wetten «des Rijks. «Zoo waarlijk helpe mij God «almagtig!» («Dat beloof ik!») Zij worden tot dien eed (belofte) toegelaten na alvorens te hebben afgelegd den eed (verklaring en belofte) van zuivering, hierboven in art. 83 voor de leden der Staten-Generaal bepaald.
Art. 139. De Staten der Provinciën vergaderen ten minsten eens in het jaar en vervolgens zoo dikwijls als zij door den Koning worden bijeengeroepen.	Art. 137. Gebleven.	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 62, veranderd als volgt:) Art. 126. De Staten vergaderen zoo dikwerf in het jaar als de wet bepaalt, en bovendién wanneer zij door den Koning buitengewoon worden bijeengeroepen. De vergaderingen zijn openbaar, met hetzelfde voorbehoud als ten aanzien van de vergadering der Kamers van de Staten-Generaal is bepaald in art. 96.
Art. 140. De leden der Staten stemmen ieder voor zich zelven en zonder ruggespraak met de vergadering die hen benoemd heeft.	Art. 138. Gebleven.	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 62. veranderd als volgt:) Art. 127. De leden der Staten stemmen, elk volgens eed en geweten, zonder last van of ruggespraak met hen die benoemen.
Art. 141. Tot het nemen van eenig besluit wordt de tegenwoordigheid van meer dan de helft der leden vereischt. De besluiten worden bij volstrekte meerderheid van stemmen opgemaakt.	Art. 139. Gebleven.	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 62, worden de artt. 139 en 140 door een art. vervangen, als volgt:) Art. 128. Omtrent het beraadslagen en stemmen gelden de regels, in de artt. 100, 101 en 102 ten aanzien van de Kamers der Staten-Generaal voorgeschreven.
Art. 142. Over alle zaken wordt mondeling en bij hoofdelijke oproeping gestemd; doch bij het doen van keuzen of voordragten van personen, bij besloten en ongeteekende briefjes.	Art. 140. Gebleven.	

680267

TWEEDE AFDEELING.	TWEEDE AFDEELING.	TWEEDE AFDEELING.
Van de magt der Staten Provinciaal.	*Van de magt der Staten Provinciaal.*	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 62, wordt dit opschrift veranderd als volgt:) *Van de magt der Provinciale Staten.*
Art. 143. De Staten dragen de kosten van hun bestuur voor aan den Koning, die dezelve in gevallen van goedkeuring op de begrooting der staatsbehoeften brengt.	Art. 141. Gebleven.	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 62, veranderd als volgt:) Art. 129. De Staten dragen jaarlijks de kosten van hun bestuur, voor zooveel het rijksbestuur is, aan den Koning voor, die ze, ingeval van goedkeuring op de begrooting der staatsbehoeften brengt. De begrooting der enkel provinciale en huishoudelijke inkomsten en uitgaven, door de Staten mede jaarlijks opgemaakt, vereischt 's Konings goedkeuring. Provinciale belastingen tot dekking dezer uitgaven, door de Staten aan den Koning voorgedragen, vereischen bekrachtiging door de wet.
Art. 144. Aan de Staten der Provinciën wordt opgedragen het verkiezen van leden voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal in of buiten hun midden, en zoo veel doenlijk uit alle de oorden van hunne Provincie.	Art. 142. Gebleven.	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 62:) Vervallen.
Art. 145. De Staten worden belast met de uitvoering der wetten opzigtelijk de bescherming der verschillende godsdienstige gezindheden en derzelver uitwendige eerdienst het openbaar onderwijs en armbestuur, de aanmoediging van den landbouw, den koophandel, de fabrijken en trafijken en voorts omtrent alle andere zaken tot de algemeene belangen betrekkelijk, welke aan hen te dien einde door den Koning worden toegezonden.	Art. 143. Gebleven.	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 62, veranderd als volgt:) Art. 130. De Staten worden belast met de uitvoering der wetten en koninklijke bevelen, betrekkelijk tot die takken van algemeen binnenlandsch bestuur, welke de wet zal aanwijzen, en zoodanige andere bovendien, welke de Koning goedvindt hun op te dragen.
Art. 146. Aan de Staten wordt geheel en al overgelaten de beschikking en beslissing van alles wat tot de gewone inwendige policie en oeconomie behoort.	Art. 144. Gebleven.	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 62, veranderd als volgt:) Art. 131. Aan de Staten wordt de regeling en het bestuur van het provinciale huishouden door de wet overgelaten. Behoudens de voorschriften in art.

Alle zoodanige reglementen en ordonnantien als zij voor het algemeen provinciaal belang noodig oordeelen te maken, moeten alvorens hun beslag te hebben, aan de goedkeuring van den Koning worden onderworpen.		129 moeten alle zoodanige reglementen en verordeningen, als zij voor het provinciaal belang noodig oordeelen te maken, aan de goedkeuring van den Koning worden onderworpen. Zij zorgen, dat de doorvoer, en de uitvoer naar en invoer uit andere provinciën geene belemmering ondergaan. (Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 62.)
Art. 147. Zij zorgen dat de doorvoer door, de uitvoer naar, of de invoer uit eenige andere Provinciën geene belemmering ondergaan, voor zoo verre bij de algemeene wetten dienaangaande geene bijzondere voorzieningen mogten zijn gemaakt.	Art. 145. Gebleven.	Vervallen.
Art. 148. Zij trachten alle verschillen tusschen plaatselijke besturen in der minne bij te leggen. Indien zij daarin niet kunnen slagen, dragen zij het geval ter beslissing voor aan den Koning.	Art. 146. Gebleven.	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 62, veranderd als volgt:) Art. 132. Zij trachten alle geschillen tusschen gemeente-besturen in der minne te doen bijleggen. Indien zij daarin niet slagen, dragen zij het geval, zoo het een geschil van bestuur betreft, aan den Koning ter beslissing voor.
Art. 149. De Koning heeft het vermogen de besluiten der Staten, die met de algemeene wetten of het algemeen belang strijdig mogten zijn, te schorsen en buiten effect te stellen.	Art. 147. Gebleven.	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 62, veranderd als volgt.) Art. 133. De Koning heeft het vermogen de besluiten der Staten, die met de wetten of het algemeen belang strijdig zijn, te schorsen of te vernietigen. De wet regelt de gevolgen.
Art. 150. De Staten dragen aan den Koning voor het onderhouden en aanleggen van zoodanige werken, als zij voor het belang van hunne Provincie nuttig oordeelen. Zij kunnen de middelen daarbij voordragen, om daarin geheel of ten deele ten koste der Provincie te voorzien. In geval van goedkeuring, wordt aan hen het bestuur der werken en de beheering der penningen opgedragen, onder de verpligting tot rekening en verantwoording.	Art. 148. Gebleven.	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 62.) Vervallen.
Art. 151. Zij mogen de belangen van hunne	Art. 149. Gebleven.	(Bij de Wet dd. 11 Oet. 1848, *Stbl.* n°. 62, veranderd als volgt.) Art. 134. De Staten kunnen de belangen van

Provinciën en derzelver ingezetenen bij den Koning en de Staten-Generaal voorgestaan.		hunne provinciën en van hare ingezetenen bij den Koning en bij de Staten-Generaal voorstaan.
		(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 62, veranderd als volgt:)
Art. 152. De wijze waarop het gezag en de magt aan de Provinciale Staten bij en ten gevolge van deze Grondwet gegeven, wordt geoefend, wordt geregeld bij zoodanige reglementen, als door de Staten der Provinciën en door den Koning goedgekeurd worden.	Art. 150. Gebleven.	Art. 135. De wijze waarop het gezag en de magt, aan de Provinciale Staten opgedragen, worden uitgeoefend, wordt door de wet geregeld.
		(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 62, veranderd als volgt:)
Art. 153. De Staten benoemen uit hun midden een collegie van Gedeputeerde Staten, aan hetwelk moet worden opgedragen in het algemeen alles wat tot het dagelijksch beleid der zaken en de uitvoering der algemeene wetten betrekking heeft, en zulks het zij de Staten zijn vergaderd of niet.	Art. 151. Gebleven.	Art 136. De Staten benoemen uit hun midden een collegie van Gedeputeerde Staten, waaraan, volgens de regels door de wet te stellen, de dagelijksche leiding en uitvoering van zaken worden opgedragen, en zulks hetzij de Staten zijn vergaderd of niet.
In de Provincie Holland vermogen, wegens derzelver uitgestrektheid en bevolking, twee collegien van Gedeputeerde Staten te worden aangesteld.	(Bij de Wet dd. 13 Junij 1840, *Stbl.* n°. 27, is deze tweede zinsnede vervallen.)	
		(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 62, art. 135 aan het slot dezer Afdeeling te plaatsen.)
		Art. 137. De Koning stelt in alle provinciën commissarissen aan, met de uitvoering zijner bevelen en met het toezigt op de verrigtingen der Staten belast. Deze commissarissen zitten voor in de vergadering der Staten, en in die der Gedeputeerde Staten, en hebben stem in laatstgenoemd collegie.
DERDE AFDEELING.	DERDE AFDEELING.	DERDE AFDEELING.
Van de Plaatselijke Besturen.	*Van de Plaatselijke Besturen.*	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 62, wordt dit opschrift veranderd als volgt:) *Van de Gemeente-Besturen.*
		(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°, 62, vervalt dit art. en wordt door de twee volgende vervangen.)
Art. 154. De besturen ten platten lande, hetzij van heerlijkheden, districten of dorpen,	Art. 152. Gebleven.	Art. 138. De zamenstelling, inrigting en bevoegdheid der gemeente-besturen wor-

rden ingerigt op zoodanigen voet als t de bijzondere omstandigheden van derzelven, met de belangen der Ingezetenen en het wettig verkregen regt r belanghebbende onderling bestaanbaar geoordeeld wordt, alles in overeenstemming met deze Grondwet, en gens nadere reglementen op last der aten te maken, welke dezelve met nne consideratien aan de bekrachting van den Koning onderwerpen.

den, nadat de Provinciale Staten zijn gehoord, door de wet geregeld, met inachtneming der voorschriften, in de volgende artikelen vervat.

Art. 139.

Aan het hoofd der gemeente staat een raad, welks leden onmiddellijk door de ingezetenen, op de wijze door de wet te regelen, voor een bepaald aantal jaren worden verkozen.

De voorzitter wordt door den Koning ook buiten de leden van den raad benoemd, en ook door hem ontslagen.

Om kiezer in eene gemeente te zijn, moet men de vereischten bezitten in art. 76 gevorderd; de belasting-som, dáár bepaald, wordt echter op de helft gebragt.

Art. 155.

De plaatselijke besturen hebben, reenkomstig den inhoud hunner rementen, de vrije beschikking over nne huishoudelijke belangen en man daaromtrent de vereischte plaatsee verordeningen, welke echter in n geval met de algemeene wetten of algemeen belang strijdig mogen zijn. Zij zenden afschriften van dezelve aan Staten der Provinciën, blijvende het rts den Koning onverlet, om ten n tijde inzage te vorderen en zoonige bevelen te geven, als Hij vernt te behooren.

Art. 153.

Gebleven.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 62, veranderd als volgt:)

Art. 140.

Aan den raad wordt de regeling en het bestuur van de huishouding der gemeente overgelaten. Op de verordeningen, welke hij te dien aanzien maakt en aan Provinciale Staten moet mededeelen, is art. 183 van toepassing.

Art. 156.

De plaatselijke besturen zijn gehoun en verpligt de begrooting hunner komsten en uitgaven aan de Staten er te leggen, en gedragen zich naar tgeen dienaangaande door gemelde aten noodig geoordeeld wordt.

Art. 154.

Gebleven.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 62, veranderd als volgt:)

Art. 141.

De besluiten der gemeente-besturen, rakende de beschikkingen, over gemeente-eigendom en zoodanige andere burgerlijke regtshandelingen, welke de wet aanwijst, alsmede de begrootingen van inkomsten en uitgaven, worden aan de goedkeuring der Provinciale Staten onderworpen.

Art. 157.

Voor zoo verre tot goedmaking der aatselijke uitgaven eenige belastingen ogten noodig zijn, gedragen dezelve sturen zich stiptelijk naar hetgeen swege bij de algemeene financiële

Art. 155.

Gebleven.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 62, worden deze beide artikels door een vervangen als volgt:)

Art. 142.

Het besluit van een gemeente-bestuur tot het invoeren, wijzigen of afschaffen eener plaatselijke belasting wordt voorgedragen aan de Staten zijner provincie, die daarvan verslag doen aan

wetten, ordonnantien en bepalingen is vastgesteld. Alvorens deze belastingen in te voeren, zenden zij de daaromtrent gemaakte ontwerpen ter goedkeuring aan de Staten der Provincien, met overlegging tevens van eenen juisten staat hunner behoeften. Bij het onderzoek daarvan, houden de Staten ook bijzonderlijk onder het oog, dat de voorgedragene belastingen nimmer bezwaren den vrijen invoer en doorvoer van producten van den grond of voortbrengsels van nijverheid van andere Provinciën, steden of plaatsen, boven die van de plaats zelve, waar de belasting gelegd wordt.		den Koning, zonder wiens goedkeuring daaraan geen gevolg mag worden gegeven. De Wet geeft algemeene regels ten aanzien der plaatselijke belastingen. Zij mogen den doorvoer, en den uitvoer naar en invoer uit andere gemeenten niet belemmeren.
Art. 158. Geene nieuwe plaatselijke belastingen kunnen worden ingevoerd, zonder voorgaande goedkeuring des Konings.	Art. 156. Gebleven.	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 62, veranderd als volgt:
Art. 159. De Staten zenden aan den Koning alle de begrootingen van inkomsten en uitgaven, welke hij vordert. Ten aanzien van het opnemen en sluiten der plaatselijke rekeningen, worden door den Koning de vereischte voorzieningen voorgeschreven.	Art. 157. Gebleven.	Art. 143. De wet regelt ook het opmaken der begrootingen en het opnemen en sluiten der plaatselijke rekeningen. (Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 62, veranderd als volgt:
Arr. 160. De gemelde besturen mogen de belangen van hunne plaatsen en derzelver ingezetenen, bij den Koning en de Staten hunner Provincien voorstaan.	Art. 158. Gebleven.	Art. 144. De gemelde besturen kunnen de belangen van hunne gemeenten en van hare ingezetenen voorstaan bij den Koning, bij de Staten-Generaal en bij de Staten der Provincie waartoe zij behooren.
VIERDE AFDEELING. *Algemeene beschikking.*	VIERDE AFDEELING. *Algemeene beschikking.*	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 59, vervalt deze afdeeling en wordt in het Iste Hoofdstuk
Art. 161. Ieder ingezetenen heeft het regt om verzoeken aan de bevoegde magt schriftelijk in te dienen, mits die persoonlijk en niet uit naam van meerderen worden onderteekend, welke laatste alleen zal kunnen geschieden door of van wege ligchamen wettiglijk zamengesteld en als zoodanig erkend, en in dat geval niet anders dan over onderwerpen tot derzelver bepaalde werkzaamheden behoorende.	Art. 159. Gebleven.	Overgebragt.

HOOFDSTUK V.	HOOFDSTUK V.	HOOFDSTUK V.
Van de Justitie.	*Van de Justitie.*	*Van de Justitie.*
EERSTE AFDEELING.	EERSTE AFDEELING.	EERSTE AFDEELING.
Algemeene beschikkingen.	*Algemeene beschikkingen.*	*Algemeene beschikkingen.*
Art. 162. Er wordt alomme in de Nederlanden regt gesproken in naam en van wege den Koning.	Art. 160. Gebleven.	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 63, veranderd als volgt:) Art. 145. Er wordt alom in de Nederlanden regt gesproken in naam des Konings.
Art. 163. Er zal worden ingevoerd een algemeen Wetboek van burgerlijk Regt, van koophandel van lijfstraffelijk regt, van de zamenstelling der regterlijke magt en van de manier van procederen.	Art. 161. Gebleven.	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 63, veranderd als volgt:) Art. 146. Er is een algemeen wetboek van burgerlijk regt, van koophandel, van strafregt, van burgerlijke regts- en van strafvordering, en van de zamenstelling der regterlijke magt. De wet regelt insgelijk het regtsgebied over het krijgsvolk en de schutterijen. Zij regelt ook de regtspraak over geschillen en overtredingen in zake aller belastingen.
Art. 164. Ieder ingezeten wordt gehandhaafd in het vreedzaam bezit en genot zijner eigendommen. Niemand kan van eenig gedeelte derzelve worden ontzet, dan ten algemeenen nutte in de gevallen en op de wijze bij de wet te bepalen, tegen behoorlijke schadeloosstelling.	Art. 162. Gebleven.	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 63, verandert als volgt:) Art. 147. Niemand kan van zijn eigendom worden ontzet, dan ten algemeenen nutte en tegen voorafgaande schadeloosstelling. De wet verklaart vooraf dat het algemeen nut de onteigening vordert. Eene algemeene wet regelt de uitzondering op het vereischte van zoodanige verklaring ten behoeve van vestingbouw en den aanleg, het herstel of onderhoud van dijken, bij besmetting en andere dringende omstandigheden. De bovengenoemde vereischten van voorafgaande verklaring door eene wet en van voorafgaande schadeloosstelling kunnen niet worden ingeroepen, wanneer oorlog, brand of watersnood eene onverwijlde inbezitneming vorderen. Het regt van den onteigende op schadeloosstelling wordt hierdoor echter niet verkort.
Art. 165. Alle twistgedingen over eigendom	Art. 163. Gebleven.	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 63, veranderd als volgt:) Art. 148. Alle twistgedingen over eigendom

of daaruit voortspruitende regten, over schuldvordering of burgerlijke regten, behooren bij uitsluiting tot de kennis van de regterlijke magt.		of daaruit voortspruitende regten, over schuldvordering en andere burgerlijke regten, behooren bij uitsluiting tot de kennis van de regterlijke magt. Aan haar behoort insgelijks, behoudens de uitzonderingen door de wet te bepalen, de beslissing over burgerschapsregten. (Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 63, veranderd als vogt:)
Art. 166. De regterlijke magt wordt alleen geoefend door regtbanken, welke bij of ten gevolge dezer Grondwet worden ingesteld.	Art. 164. Gebleven.	Art. 149. De regterlijke magt wordt alleen uitgeoefend door regters, welke de wet wet aanwijst. (Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 63, veranderd als volgt:)
Art. 167. Niemand kan tegen zijnen wil worden afgetrokken van den regter, dien de wet hem toekent.	Art. 165. Gebleven.	Art. 150. Niemand kan tegen zijnen wil worden afgetrokken van den regter, dien de wet hem toekent. De wet regelt de wijze, waarop geschillen over bevoegdheid, tusschen de administratieve en regterlijke magt ontstaan, worden beslist. (Bij de Wet dd. 11 Oct. 1840, *Stbl.* n°. 63, veranderd als volgt:)
Art. 168. Behalve het geval, dat iemand op heeter daad wordt betrapt, mag niemand in hechtenis worden genomen, dan op een bevel van den regter, inhoudende de redenen der gedane aanhouding. en welk bevel bij, of onmiddellijk na de aanhouding moet beteekend worden aan dengenen tegen wien hetzelve is gerigt. De wet bepaald den vorm van dit bevel en den tijd binnen welken alle aangeklaagden moeten worden verhoord.	Art. 166. Gebleven.	Art. 151. Buiten de gevallen in de wet bepaald, mag niemand in hechtenis worden genomen, dan op een bevel van den regter, inhoudende de redenen der gedane aanhouding. Dit bevel moet bij, of zoo spoedig mogelijk na de aanhouding beteekend worden aan dengene, tegen wien het is gerigt. De wet bepaald den vorm van dit bevel, en den tijd, binnen welken alle aangeklaagden moeten worden verhoord. (Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 63, veranderd als volgt:)
Art. 169. Wanneer een ingezetenen in buitengewone omstandigheden, door het politiek gezag mogt worden gearresteerd, is hij, op wiens bevel zoodanige arrestatie heeft plaats gehad, gehouden daarvan terstond kennis te geven aan den plaatselijken regter en hem voorts den gearresteerden binnen den tijd van drie dagen over te leveren. De criminele regtbanken zijn ver-	Art. 167. Gebleven.	Art. 152. Wanneer een ingezeten, in buitengewone omstandigheden, door het politiek gezag is gearresteerd, is hij, op wiens bevel zoodanige arrestatie plaats heeft gehad, gehouden, daarvan terstond kennis te geven aan den plaatselijken regter, en hem voorts den gearresteerde binnen den tijd van drie dagen over te leveren. De criminele regtbanken zijn ver-

t elk in haar ressort te zorgen, dat is stiptelijk worde nagekomen.		pligt, elke in haar ressort, te zorgen dat zulks stiptelijk worde nagekomen.
		(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 63, veranderd als volgt:)
Art. 170.	Art. 168.	Art. 153.
iemand mag in de woning van eenen ezetenen zijns ondanks treden, dan last van eene magt, daartoe bij de bevoegd verklaard, en volgens de men daarbij bepaald.	Gebleven.	Niemand mag de woning eens ingezeten diens ondanks binnentreden, dan op last eener magt, door de wet bevoegd verklaard dien last te geven, en volgens de vormen in de wet bepaald.
		(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 63, alhier het volgende art. geplaatst:)
		Art. 154.
		Het geheim der aan de post of andere openbare instelling van vervoer toevertrouwde brieven is onschendbaar, behalve op last des regters, in de gevallen in de wet omschreven.
		(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 63, veranderd als volgt:)
Art. 171.	Art. 169.	Art. 155.
p geene misdaad mag als straf gesteld rden, de verbeurd-verklaring der ederen den schuldige toebehoorende.	Gebleven.	Op geene misdaad mag als straf gesteld worden de verbeurd-verklaring der goederen, den schuldige toebehoorende.
		(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 63, worden de art. 170, 171 en 172 veranderd door het volgend art.)
Art. 172.	Art. 170.	Art. 156.
n alle criminele vonnissen, ten laste eenen beschuldigden gewezen, moet misdaad worden uitgedrukt en omeven, met aanhaling van de artikeder wet, waarop de uitspraak is rond.	Gebleven.	Alle vonnissen moeten de gronden, waarop zij rusten, en in strafzaken de artikelen der wet, waarop de veroordeeling rust, vermelden, en met open deuren worden uitgesproken. De teregtzittingen zijn openbaar, behoudens de uitzonderingen in het belang der openbare orde en zedelijkheid, door de wet vast te stellen.
Art. 173.	Art. 171.	
lle civiele vonnissen moeten de den inhouden, waarop dezelve zijn ezen.	Gebleven.	
Art. 174.	Art. 172.	
Alle vonnissen worden met opene ren uitgesproken.	Gebleven.	
TWEEDE AFDEELING.	TWEEDE AFDEELING.	TWEEDE AFDEELING.
n den Hoogen Raad, de Hoven en Regtbanken.	*Van den Hoogen Raad, de Hoven en Regtbanken.*	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 63, wordt dit opschrift veranderd als volgt:) *Van den Hoogen Raad en de Regterlijke Collegiën.*
		(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 63, veranderd als volgt:
Art. 175.	Art. 173.	Art. 157.
Er bestaat voor het geheele Rijk een	Gebleven.	Er bestaat voor het geheele Rijk een

Opperste geregtshof, onder den naam van Hoogen Raad der Nederlanden. Deszelfs leden worden, zoo veel mogelijk, uit alle Provinciën genomen.		opperste geregtshof, onder den naa van Hooge Raad der Nederlanden, waarvan de leden door den Koning, ui eene nominatie, volgens art. 158, wor den benoemd. (Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl* n°. 63, veranderd als volgt:)
Art. 176. Van eene voorgevallen vacature, wordt door den Hoogen Raad aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal kennis gegeven, die, ter vervulling van dezelve, eene nominatie van drie personen aan den Koning zal aanbieden, ten einde daaruit eene keuze te doen. De Koning benoemt den president uit de leden van den Hoogen Raad, en heeft de directe aanstelling van den Procureur-Generaal.	Art. 174. Gebleven.	Art. 158. Van eene voorgevallen vacatur wordt door den Hoogen Raad aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal kennis gegeven, die, ter vervulling daarvan, eene nominatie van vijf personen aan den Koning aanbiedt, ten einde daaruit eene keuze te doen. De Koning benoemt den president uit de leden van den Hoogen Raad en heeft de regtstreeksche aanstelling van den procureur-generaal. (Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl* n°. 63, veranderd als volgt:)
Art. 177. De leden van de Staten-Generaal, de hoofden der departementen van algemeen bestuur, de leden van den Raad van State, de commissarissen van den Koning in de Provinciën, staan te regt voor den Hoogen Raad wegens alle misdrijven, gedurende den tijd hunner functiën begaan. Wegens misdrijven in het uitoefenen van derzelver functiën begaan, worden zij nimmer in regten betrokken, dan nadat door de vergadering der Staten-Generaal daartoe uitdrukkelijk verlof is verleend.	Art. 175. Gebleven.	Art. 159. De leden der Staten-Generaal, de hoofden der ministeriële departementen, de gouverneurs-generaal of de hooge ambtenaren onder een andere naam met gelijke magt bekleed in de koloniën of bezittingen des Rijks in andere werelddeelen, de leden van den Raad van State en de commissarissen des Konings in de provinciën staan, wegens ambtsmisdrijven, ter vervolging hetzij van Koningswege, hetzij van wege de Tweede Kamer, te regt voor den Hoogen Raad. (Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 63, veranderd als volgt:)
Art. 178. Bij de wet wordt nader bepaald, welke andere ambtenaren en leden van hooge collegiën, wegens misdaden door hen gedurende den tijd hunner functiën begaan, voor den Hoogen Raad te regt staan.	Art. 176. Gebleven.	Art. 160. De wet bepaalt welke andere ambtenaren en leden van hooge collegiën, wegens ambtsmisdrijven, voor den Hoogen Raad te regt staan.
Art. 179. De Hooge Raad oordeelt over alle actiën, waarin de Koning, de leden van het koninklijk Huis, of den Staat als gedaagden, worden aangesproken, met uitzondering der reële actiën, die voor den gewonen regter worden behandeld.	Art. 177. Gebleven.	Art. 161. Gebleven.

		(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 63 veranderd als volgt:)
Art. 180.	Art. 178.	Art. 162
e Hooge Raad heeft het toezigt op geregelden loop en de afdoening alle regtsgedingen, mitsgaders op akoming der wetten bij alle hoven regtbanken, en kan derzelver delingen, dispositiën en vonnissen, mede strijdig, vernietigen en n effect stellen, volgens de be- gen door de wet daaromtrent te en.	Gebleven.	De Hooge Raad heeft het toezigt op den geregelden loop en de afdoening van regtsgedingen, alsmede op het nakomen der wetten bij alle regterlijke collegiën. Hij kan hunne handelingen, beschikkingen en vonnissen, wanneer die met de wetten strijdig zijn, vernietigen en buiten werking stellen, volgens de bepaling door de wet daaromtrent te maken. (Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 63, zijn dit en de volgende artikelen:)
Art. 181.	Art. 179	
n den Hoogen Raad valt beroep alle gewijsden, welke ter eerster ntie gediend hebben voor de inciale Hoven, naar de bepalingen n bij de wet te maken.	Gebleven.	Vervallen.
Art. 182.	Art. 180.	
elke Provincie is een Geregtshof, are bij de wet een hof over meer eene Provincie mogt worden ge- . Bij eene voorgevallene vacature t door de Provinciale Staten, eene atie van drie personen ter ver- g van dezelve den Koning aan- en, ten einde daaruit de keuze en. Koning benoemt de Presidenten hoven uit de leden, en heeft de e aanstelling van den Procureur- aal.	Gebleven.	Vervallen.
Art. 183.	Art. 181.	—
t beleid der Criminele Justitie t bij uitsluiting aan de Provinciale n en Regtbanken, welker oprig- daartoe zal noodig worden be- n, toebetrouwd.	Gebleven.	Vervallen.
Art. 184.	Art. 182.	
Civiele Justitie wordt uitgeoefend de Provinciale Geregtshoven en e Regtbanken.	Gebleven.	Vervallen.
Art. 185.	Art. 183.	
zamenstelling der Provinciale tshoven, der Criminele en Civiele anken, derzelver benaming, en regtsgebied, zoo wel als het der Procureurs-Generaal, Hoofd- ren en Baljuwen, wordt door de epaald.	Gebleven.	Vervallen.

		(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, St n°. 63, veranderd als volgt:)
Art. 186. De leden en ministers van den Hoogen Raad, de Provinciale Geregtshoven en Criminele Regtbanken, benevens de Procureurs-Generaal en Hoofdofficieren bij dezelve, worden voor hun leven aangesteld. De wet regelt den tijd der bediening van andere regters en regterlijke ambtenaren. Geen regter mag gedurende den bepaalden tijd zijner bediening, van zijnen post worden ontslagen,.dan op eigen verzoek of bij regterlijk vonnis.	Art. 184. Gebleven.	Art. 1 De leden en de procureur-gen bij den Hoogen Raad, de leden va geregtshoven, zoo die er zijn, en de regtbanken van eersten aanleg w den voor hun leven aangesteld. Al dezen en de zoodanigen, die v een bepaalden tijd zijn aangesteld, ku nen worden afgezet of ontslagen d regterlijke uitspraak, in de gevall de wet te bepalen. Zij kunnen, op ei verzoek, door den Koning worden o slagen.
		(Bij de Wet dd. 11 Oct. 18 Stbl. n°. 63, zijn dit en de v gende artt.):
Art. 187. De wet regelt de judicature wegens verschillen en overtredingen op het stuk van alle belastingen zonder onderscheid.	Art. 185. Gebleven.	Vervallen.
Art. 188. Het krijgsvolk te water en te lande, wordt wegens alle delicten door hen gepleegd te regt gesteld voor krijgsraden en een Hoog-Militair geregtshof, volgens de bepalingen bij de wet vast te stellen. Dit Geregtshof zal uit een gelijk getal Regtsgeleerden, Zee-Officieren en Land-Officieren bestaan, die voor hun leven door den Koning worden benoemd. De president zal altijd een Regtsgeleerde zijn.	Art. 186. Gebleven.	Vervallen.
Art. 189. Het krijgsvolk te warer en te lande, is met betrekking tot alle civiele zaken, aan den burgerlijken regter onderworpen.	Art. 187. Gebleven.	Vervallen.
HOOFDSTUK VI. *Van de Godsdienst.*	HOOFDSTUK VI. *Van de Godsdienst.*	HOOFDSTUK VI. *Van de Godsdienst.*
		(Bij de Wet dd. 11 Oct. 18 Stbl. n°. 64, veranderd als vol
Art. 190. De volkomen vrijheid van godsdienstige begrippen wordt aan elk gewaarborgd.	Art. 188. Gebleven.	Art. 1 Ieder belijdt zijne godsdienstige n ningen met volkomen vrijheid, be dens de bescherming der maatsch en harer leden tegen de overtr der strafwet.

		(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* nº. 64, veranderd als volgt:)
Art. 191. an alle godsdienstige gezindheden et Koningrijk bestaande, wordt ke bescherming verleend.	Art. 189. Gebleven.	Art. 165. Aan alle kerkgenootschappen in het Rijk wordt gelijke bescherming verleend.
		(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* nº. 64, veranderd als volgt:)
Art. 192. e belijders der onderscheidene Gods- ten genieten allen dezelfde bur- ke en politieke voorregten en heb- gelijke aanspraak op het bekleeden waardigheden, ambten en bedie- en.	Art. 190. Gebleven.	Art. 166. De belijders der onderscheidene godsdiensten genieten alle dezelfde burgerlijke en burgerschaps-regten, en hebben gelijke aanspraak op het bekleeden van waardigheden, ambten en bedieningen.
		(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* nº. 60, veranderd als volgt:)
Art. 193. eene openbare oefening van gods- t kan worden belemmerd, dan in lle dezelve de openbare orde of gheid zoude kunnen storen.	Art, 191. Gebleven.	Art. 167. Alle openbare godsdienstoefening binnen gebouwen en besloten plaatsen wordt toegelaten, behoudens de noodige maatregelen ter verzekering der openbare orde en rust. Onder dezelfde bepaling blijft de openbare godsdienstoefening buiten de gebouwen en besloten plaatsen geoorloofd, waar zij thans naar de wetten en reglementen is toegelaten.
Art. 194. De traktementen, pensioenen en ere inkomsten, van welken aard , thans door de onderscheidene dienstige gezindheden of derzelver aars genoten wordende, blijven aan lve gezindheden verzekerd. Aan de leeraars, welke tot nog toe 's lands kas geen, of een niet toe- end traktement genieten, kan een tement toegelegd, of het bestaande eerderd worden.	Art. 192. Gebleven.	Art. 168. Gebleven.
		(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* nº. 84.)
Art. 195. e Koning zorgt dat de toegestane ingen, die voor den openbaren dienst uit 's lands kas worden staan, tot geene andere einden ed worden, dan waartoe dezelve nd zijn.	Art. 193. Gebleven.	Vervallen.
		(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* nº. 84, veranderd als volgt:)
Art. 196. Koning zorgt dat geene Godsdienst rd worde, in de vrijheid van uit- ng, die de Grondwet waarborgt. j zorgt tevens, dat alle godsdien-	Art. 194. Gebleven.	Art. 169. De Koning waakt, dat alle kerkgenootschappen zich houden binnen de palen van gehoorzaamheid aan de wetten van den Staat.

stige gezindheden zich houden, binnen de palen van gehoorzaamheid aan de wetten van den Staat.		(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, St n°. 64, wordt alhier dit artikel g plaatst.)
		Art. 17 De tusschenkomst der Regeri wordt niet vereischt bij de briefwiss ling met de hoofden der onderscheide kerkgenootschappen, noch, behoude verantwoordelijkheid volgens de we bij de afkondiging van kerkelijke voo schriften.
HOOFDSTUK VII. *Van de Finantien.*	**HOOFDSTUK VII.** *Van de Finantien.*	**HOOFDSTUK VII.** *Van de Finantien.*
Art. 197. Geene belastingen kunnen ten behoeve van 's lands kas worden geheven. dan uit krachte van eene wet.	Art. 195. Gebleven.	Art. 17 Gebleven.
Art. 198. Geene privilegien kunnen in het stuk van belastingen worden verleend.	Art. 196. Gebleven.	Art. 17 Gebleven.
		(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, St n°. 65, veranderd als volgt:)
Art. 199. De schuld wordt jaarlijks in overweging genomen ter bevordering der belangen van den schuldeischers van den Staat.	Art. 197. Gebleven.	Art. 17 De verbindtenissen van den Sta jegens zijne schuldeischers worden g waarborgd. De schuld wordt jaarli in overweging genomen ter bevorderi der belangen van de schuldeische van den Staat.
		(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848 St n°. 65, veranderd als volgt:)
Art. 200. Het gewigt en gehalte der muntspeciën zoowel als derzelve waarde, wordt door de wet geregeld.	Art. 198. Gebleven.	Art. 17 Het gewigt, de gehalte en de waar der muntspeciën worden door de w geregeld.
		(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, St n°. 65, veranderd als volgt:
Art. 201. Het toezigt en de zorg over de zaken van de munt, met den aankleve van dien en de beslissing der quaestiën over het allooi, essai en wat dies meer is. wordt opgedragen aan een collegie. onder den titel van Raden en Generaal-Meesters van de munt, achtervolgens zoodanige instructien als bij de wet zullen worden vastgesteld. Bij vacature zendt de Tweede Kamer van de Staten-Generaal eene nominatie	Art. 199. Gebleven.	Art. 17 Het toezigt en de zorg over de zak van de munt, en de beslissing der g schillen over het allooi, essai en w dies meer zij, worden door de wet g regeld.

van drie personen aan den Koning, welke daaruit de verkiezing doet.

Art. 202.

Er zal eene algemeene rekenkamer zijn, ten einde jaarlijks de rekeningen der verschillende departementen van algemeen bestuur op te nemen en te liquideren, mitsgaders behoorlijke rekening en verantwoording te vorderen van alle bijzondere landscomptabelen en anderen, alles achtervolgens zoodanige instructiën, als bij de wet zullen worden vastgesteld. De leden dezer rekenkamer worden, zooveel mogelijk, uit alle de Provinciën genomen.

Bij vacature zendt de Tweede Kamer van de Staten-Generaal eene nominatie van drie personen aan den Koning, welke daaruit de verkiezing doet.

(Bij de Wet dd. 13 Junij 1840, *Stbl.* n°. 40, veranderd als volgt:)

Art. 200.

Er zal een Algemeene Rekenkamer zijn, ten einde jaarlijks de rekeningen van ontvangst en uitgaven der verschillende Departementen van algemeen bestuur op te nemen en te liquideeren, mitsgaders behoorlijke rekening en verantw. te vorderen van alle bijzondere landscomptablen en anderen; alles achtervolgens zoodanige instructiën, als bij de wet zullen worden vastgesteld. De leden dezer Rekenkamer, welken bezoldiging door de wet geregeld wordt, worden zooveel mogelijk uit alle de Provinciën genomen en voor hun leven aangesteld.

Bij vacature zendt de Tweede Kamer der Staten-Generaal eene nominatie van drie personen aan den Koning, welke daaruit de verkiezing doet.

(Bij de Wet van 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 65, veranderd als volgt:)

Art. 176.

Er is eene Algemeene Rekenkamer, welker zamenstelling en taak door de wet worden geregeld.

Bij het openvallen eener plaats in deze Kamer, zendt de Tweede Kamer der Staten-Generaal eene opgave van drie personen aan den Koning, die daaruit kiest.

De leden der Rekenkamer worden voor hun leven aangesteld. Hunne bezoldiging wordt door de wet geregeld.

Het 2de lid van art. 163 is op hen van toepassing.

HOOFDSTUK VIII.

Van de Defensie.

Art. 203.

Het dragen der wapenen tot handhaving der onafhankelijkheid van den Staat en de beveiliging van deszelfs grondgebied blijft, overeenkomstig 's lands oude gewoonte, den geest van de pacificatie van Gent en de grondbeginselen bij de Unie van Utrecht aangenomen, een der eerste pligten van alle ingezetenen van het Rijk.

HOOFDSTUK VIII.

Van de Defensie.

Art. 201.

Gebleven.

HOOFDSTUK VIII.

Van de Defensie.

(Bij de Wet, dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 66, veranderd als volgt:)

Art. 177.

Het dragen der wapenen tot handhaving der onafhankelijkheid van den Staat en tot beveiliging van zijn grondgebied blijft een der eerste pligten van alle ingezetenen.

Art. 204. De Koning zorgt, dat er ten allen tijde eene toereikende Zee- en Landmagt onderhouden worde, aangeworven uit vrijwilligers, hetzij inboorlingen of vreemdelingen. om te dienen in of buiten Europa, naar de omstandigheden.	Art. 202. Gebleven.	Art. 178. Gebleven.
Art. 205. Vreemde troepen worden niet dan met gemeen overleg des Konings en der Staten-Generaal in dienst genomen, de capitulatien dienaangaande door den Koning gemaakt, worden aan de Staten-Generaal medegedeeld, zoodra hij zulks geraden oordeelt.	Art. 203. Gebleven.	(Bij de Wet, dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 66, veranderd als volgt:) Art. 179. Vreemde troepen worden niet dan met gemeen overleg des Konings en der Staten-Generaal in dienst genomen.
Art. 206. Behalve de vaste zee- en landmagt is er steeds eene nationale militie, waarvan in vredestijds jaarlijks een vijfde gedeelte wordt ontslagen.	Art. 204. Gebleven.	(Bij de Wet, dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 66, veranderd als volgt:) Art. 180. Er is steeds eene nationale militie, zooveel mogelijk zamen te stellen uit vrijwilligers, om te dienen op de wijze in de wet bepaald.
Art. 207. De militie wordt zoo veel mogelijk genomen uit vrijwilligers, op de wijze als bij de wet bepaald wordt. Bij gebrek van genoegzame vrijwilligers, wordt de militie voltallig gemaakt bij loting uit de ingezetenen, die op den 1sten Januarij van elk jaar ongehuwd zijn, hun 19de jaar ingetreden zijn en hun 23ste jaar nog niet hebben volbragt; zij, die hun ontslag bekomen hebben, kunnen onder geen voorwendsel tot eenigen anderen dienst, dan de hierna te melden schutterijen, worden opgeroepen.	Art. 205. Gebleven.	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 66, worden de art. 105 en 106 door de drie volgende vervangen:) Art. 181. Bij gebrek aan genoegzame vrijwilligers, wordt de militie voltallig gemaakt door loting uit de ingezetenen, die op den eersten Januarij van elk jaar hun twintigste jaar zijn ingetreden. De inschrijving geschiedt een jaar te voren. Art. 182. Zij, die aldus in de militie te land zijn ingelijfd, worden, in vredestijd, na eene vijfjarige dienst, ontslagen. Is de Staat in oorlog of in andere buitengewone omstandigheden, zoo kan eene wet, jaarlijks te vernieuwen, hen tot langere dienst verpligten.
Art. 208. De militie komt in gewone tijden jaarlijks eenmaal te zamen, om gedurende eene maand of daaromtrent in den wapenhandel te worden geoefend; blijvende het nogtans aan den Koning voorbehouden, om, wanneer Hij zulks voor 's Rijks belangen mogt geraden oordeelen, een vierde van het geheele getal te doen zamen blijven.	Art. 206. Gebleven.	Art. 183. De militie te land komt, in gewone tijden, jaarlijks eenmaal te zamen, om, gedurende niet langer dan zes weken, in den wapenhandel te worden geoefend, tenzij de Koning het raadzaam mogt oordeelen dat zamenkomen geheel of gedeeltelijk achterwege te laten. De Koning kan een deel der militie, door de wet te bepalen, doen zamenblijven. De ligting van het loopende jaa

		kan tot eerste oefening hoogstens twaalf maanden onder de wapenen gehouden worden.
Art. 209. Indien het bij dreigend oorlogsgevaar, of andere buitengewone omstandigheden noodig mogt zijn de geheele militie bijeen te roepen en te doen zamenblijven, zal zulks, indien de Staten-Generaal niet vergaderd zijn, gepaard gaan met eene buitengewone bijeenroeping van dezelven, ten einde van het verrigte opening te geven en de verdere daartoe betrekkelijke maatregelen met de vergadering te beramen.	Art. 207. Gebleven.	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 66, veranderd als volgt:) Art. 184. Ingeval van oorlog of andere buitengewone omstandigheden, kan de Koning de militie te land, hetzij geheel hetzij ten deele, buitengewoon bijeenroepen. Tenzelfden tijd roept de Koning de Staten-Generaal bijeen, opdat eene wet het zamenblijven der militie, zooveel noodig, bepale.
Art. 210. De militie mag nimmer in geen geval naar de Koloniën worden toegezonden.	Art. 208. Gebleven.	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 66, veranderd als volgt:) Art. 185. De lotelingen bij de militie te land mogen niet dan met hunne toestemming naar de koloniën en bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen worden gezonden.
Art. 211. De militie kan nimmer zonder bijzondere toestemming der Staten-Generaal buiten de grenzen van het Rijk worden gezonden, ten zij in een oogenblikkelijk dringend gevaar, of ook wanneer bij garnizoens-verandering de kortste marschroute over vreemden bodem loopt. In beide deze gevallen geeft den Koning van de door hem deswege gestelde orders, zoodra mogelijk kennis aan de Staten-Generaal.	Art. 209. Gebleven.	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 66.) Vervallen. (Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 66, wordt alleen het volgende art. geplaatst.) Art. 186. Een gedeelte der militie kan voor de dienst ter zee worden bestemd op de wijze door de wet te bepalen. Voor dat gedeelte wordt, behalve andere door de wet toe te kennen voordeelen, een korter diensttijd bepaald. Het voorgaande artikel is op deze zeemilitie niet van toepassing.
Art. 212. Alle de kosten voor de legers van het	Art. 210. Gebleven.	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 66, veranderd als volgt:) Art. 187. Al de kosten voor de legers van het

Rijk, worden uit 's lands kas voldaan.

De inkwartiering en het onderhoud van het krijgsvolk, de transporten en leveranciën van welken aard ook aan 's Konings legers of vestingen, kunnen niet ten lasten van een of meerdere inwoners of gemeenten worden gebragt.

Zoo door onvoorziene omstandigheden zoodanige transporten of leverranciën van bijzondere personen of gemeenten worden gevorderd, zal het Rijk dezelve tevens te gemoet komen en op den voet bij de reglementen bepaald, schadeloos stellen.

Rijk worden uit 's lands kas voldaan.

De inkwartieringen en het onderhoud van het krijgsvolk, de transporten en leverantiën, van welken aard ook, voor 's Konings legers of vestingen gevorderd, kunnen niet dan tegen schadeloosstelling, op den voet in de reglementen bepaald, ten laste van één of meer inwoners of gemeenten worden gebragt.

De uitzondering voor tijden van oorlog regelt de wet.

Art. 213.

In alle gemeenten, welker bevolking binnen den besloten kring of omtrek der gebouwen 2500 zielen en daarenboven bedraagt, worden als van ouds schutterijen opgerigt, tot behoud der inwendige rust. Deze schutterijen dienen in tijden van oorlog en gevaar, tegen den aanvallen van den vijand.

In andere gemeenten worden in tijd van vrede, rustende schutterijen ingesteld, welke in geval van oorlog, gezamenlijk met de vorengemelde dienen als landstorm, tot verdediging des Vaderlands.

Art. 211.

Gebleven.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 66, veranderd als volgt:)

Art. 188.

In de gemeenten worden schutterijen opgerigt. Zij dienen in tijd van gevaar en oorlog tot verdediging des vaderlands, en ten allen tijde tot behoud der inwendige rust.

Art. 214.

De bepalingen, welke door den Koning, zoo omtrent het getal en de inrigting der militie, als opzigtelijk hetgeen den schutterijen en de landstorm betreft, noodig geoordeeld worden, zijn het voorwerp eener door hem voor te dragen wet.

Art. 212.

Gebleven.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 66, veranderd als volgt:)

Art. 189.

De sterkte en inrigting der militie en der schutterijen worden geregeld door de wet.

HOOFDSTUK IX.

Van den Waterstaat.

Art. 215.

De Koning heeft het oppertoezigt over alles wat betreft den waterstaat van het Koninkrijk, de wegen en bruggen daaronder begrepen, zonder onderscheid of de kosten daarvan worden betaald, uit 's lands kas of op eene andere wijze gevonden worden.

HOOFDSTUK IX.

Van den Waterstaat.

Art. 213.

Gebleven.

HOOFDSTUK IX.

Van den Waterstaat.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 67, veranderd als volgt:)

Art. 190.

De Koning heeft het oppertoezigt over alles wat betreft den waterstaat, de wegen en bruggen daaronder begrepen, zonder onderscheid, of de kosten daarvan worden betaald uit 's lands kas of op eene andere wijze gevonden.

		(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* nº. 67, worden alhier de twee volgende art. geplaatst:) Art. 191. De wet regelt het algemeene en het bijzondere bestuur van den waterstaat in den bovengemelden omvang. Art. 192. De Provinciale Staten hebben binnen hunne provinciën het toezigt op alle wateren, bruggen, wegen, waterwerken en waterschappen; zij zijn bevoegd, onder goedkeuring des Konings, in de bestaande inrigtingen en reglementen der waterschappen, behoudens de bepalingen der twee voorgaande artikelen, veranderingen te maken en nieuwe vast te stellen. De besturen dezer waterschappen kunnen aan de Staten daartoe voordragten doen. (Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* nº. 67:)
Art. 216. De Koning doet het algemeen bestuur van den waterstaat, wegen en bruggen, uitoefenen op zoodanige wijze als hij meest geschikt zal oordeelen.	Art. 214. Gebleven.	Vervallen.
Art. 217. Het gemelde algemeen bestuur zal, behalve de uitoefening van zoodanig algemeen opperloezigt als de Koning goed vindt aan hetzelve op te dragen over de werken die door collegiën, gemeenten of particulieren bekostigd worden meer bepaaldelijk en achtervolgens de instructie door den Koning te geven, belast zijn met alle zoodanige waterwerken, zeehavens, reeden, rivieren, schorren, duinen, dijken, sluisen als andersins, mitsgaders van alle zoodanige wegen en bruggen, waarvan de kosten van aanleg en onderhoud hetzij geheel, hetzij gedeeltelijk, zijn tot laste van 's lands kas	Art. 215. Gebleven.	Vervallen.
Art. 218. Voor zoo verre nogtans onder de werken, wegen en bruggen, in het slot van het voorgaande artikel vermeld, de zulke gevonden worden, waarvan de beheering, hetzij uit hoofde dat dezelve niet van een zoodanig algemeen belang voor den Staat zijn, hetzij om andere redenen uit het nut der zaak ontleend, beter en gevoeglijker door de Staten der Provincie, waarin zij gelegen zijn, zouden	Art. 216. Gebleven.	Vervallen.

kunnen worden uitgeoefend, zal dezelve beheering aan gemelde Staten, hetzij afzonderlijk, hetzij gezamenlijk met de algemeene directie worden opgedragen.		
Art. 219. De Koning na de Staten der Provincie gehoord, en het advies van den Raad van State ingenomen te hebben, bepaald welke de werken zijn die, uithoofde van gemelde onderscheiding, onder de beheering der Staten zullen worden gesteld, zoo wel als de wijze op welke in de betaling der onkosten van die werken zal worden voorzien.	Art. 217. Gebleven.	Vervallen.
Art. 220. Zoodanige zee- of rivierwater-keerende dijksluis en andere waterwerken, als door collegiën, gemeenten of particulieren bekostigd en beheerd worden, staan onder het onmiddelijk toezigt van de algemeene directie van den waterstaat, welke zorgt dat bij het aanleggen of herstellen dier werken niets geschiedde, hetwelk nadeel aan de algemeene belangen zoude kunnen toebrengen, en aan dezelve collegiën, gemeenten of particulieren daaromtrent de noodige voorschriften geeft. Het onmiddellijk toezigt over de in dit artikel vermelde werken, zal almede door den Koning aan de Staten der Provinciën, in welken de werken zich bevinden, kunnen worden opgedragen, voor zoo veel omtrent eenige van dezelve redenen van nuttigheid bestaan.	Art. 218. Gebleven.	Vervallen.
Art. 221. De Provinciale Staten hebben het toezigt over alle andere in het vorig artikel niet bedoelde waterwerken, mitsgaders de kanalen, vaarten, meren, plassen, wegen en bruggen binnen hunne Provincie, welke worden beheerd en bekostigd door collegiën, gemeenten of particulieren. Zij zorgen dat die werken behoorlijk worden gemaakt en onderhouden.	Art. 219. Gebleven.	Vervallen.
Art. 222. De Staten hebben het toezigt en gezag over alle Hooge en andere Heemraadschappen, Wateringen, Waterschappen, Dijk- en Polderbesturen en andere dergelijke collegiën, hoe ook genaamd, binnen hunne Provincien, onverminderd nogtans hetgeen in art. 220, omtrent het onmiddellijk toezigt van de algemeene directie van den waterstaat over de daarbij genoemde zee- of rivier-	Art. 220. Gebleven.	Vervallen.

waterkeerende werken, is bepaald. De laatst goedgekeurde reglement dezer collegiën maken den voet van derzelver inrigting uit, behoudens nogtans het regt der Staten, om daarin, onder goedkeuring van den Koning, verandering te maken, en onverminderd de bevoegdheid dier collegiën, om aan de Staten zoodanige veranderingen daaromtrent voor te stellen, als zij voor het belang der Ingelanden vermeenen te behooren. Wat de benoeming en het maken van nominatiën voor gemelde collegiën aangaat, zal daaromtrent door de Staten der Provinciën eene voordragt aan den Koning gedaan worden.		
		(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 67, veranderd als volgt:)
Art. 223. De Staten hebben het toezigt over alle verveeningen, ontgrondingen, indijkingen, droogmakerijen, mijnwerken en steengroeven binnen hunne Provincie. De Koning kan, uit hoofde van het grooter en algemeen belang van zoodanige ondernemingen het onmiddellijk toezigt over dezelve aan de algemeene directie van den waterstaat, wegen en bruggen opdragen.	Art. 221. Gebleven.	Art. 193. De Staten hebben het toezigt over alle verveeningen, ontgrondingen, indijkingen, droogmakerijen, mijnwerken en steengroeven binnen hunne provincie, behoudens de bevoegdheid des Konings, om het onmiddellijk toezigt, daarover te voeren, aan anderen op te dragen.
		(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 67:)
Art. 224. Wanneer bij vervolg eenig subsidie uit de algemeene schatkist van het Rijk wordt verleend, ter zake van eenige in dit hoofdstuk bedoelde werken, zal tevens worden bepaald, op welke wijze het beheer of het toezigt over zoodanig werk zal worden uitgeoefend.	Art. 222. Gebleven.	Vervallen.
Art. 225. De opbrengst van weg-, brug- en sluisgelden is uitsluitend bestemd tot het onderhoud en de verbetering van de wegen, bruggen, vaarten en bevaarbare rivieren, waarop dezelve betaald worden; hetgeen boven dit onderhoud mogt overschieten, wordt tot de uitgave van denzelfden aard in dezelfde provincie besteed, met uitzondering der gelden, ontvangen op de groote communicatiën van het Rijk, waarvan het overschot tot gelijke einden kan worden besteed, daar waar de Koning zal goedvinden.	Art. 223. Gebleven.	Vervallen.

HOOFDSTUK X. *Van het Onderwijs en het Armbestuur.*	HOOFDSTUK X. *Van het Onderwijs en het Armbestuur.*	HOOFDSTUK X. *Van het Onderwijs en het Armbestuur.*
Art. 226. Het openbaar onderwijs is een aanhoudend voorwerp van de zorg der Regering. De Koning doet aan den Staat der hooge, middelbare en lagere scholen, jaarlijks aan de Staten-Generaal een uitvoerig verslag geven.	Art. 224. Gebleven.	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *St* n°. 68, veranderd als volgt:) Art. 1 Het openbaar onderwijs is een vo werp van de aanhoudende zorg d Regering. De inrigting van het openbaar ond wijs wordt, met eerbiediging van ied godsdienstige begrippen, door de w geregeld. Er wordt overal in het Rijk v overheidswege voldoend openba lager onderwijs gegeven. Het geven van onderwijs is vr behoudens het toezigt der overhe en bovendien, voor zoover het midd baar en lager onderwijs betreft, b houdens het onderzoek naar de b kwaamheid en zedelijkheid des ond wijzers; het een en ander door de w te regelen. De Koning doet van den staat d hooge-, middelbare en lagere schol jaarlijks een uitvoerig verslag aan Staten-Generaal geven.
Art. 227. Het is aan elk geoorloofd om zijne gedachten en gevoelens door de drukpers, als een doelmatig middel tot uitbreiding van kennis en voortgang van verlichting te openbaren, zonder eenig voorafgaand verlof daartoe noodig te hebben, blijvende nogtans elk voor hetgeen hij schrijft, drukt, uitgeeft of verspreidt, verantwoordelijk aan de maatschappij of bijzondere personen, voor zooverre deze regten mogten zijn beleedigd.	Art. 225. Gebleven.	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *St* n°. 69, in het 1e Hoofdstuk Overgebragt.
Art. 228. Als eene zaak van hoog belang wordt ook het armbestuur en de opvoeding der arme kinderen aan de aanhoudende zorg der Regering bevolen. De Koning doet insgelijks van de inrigtingen dienaangaande jaarlijks een uitvoerig verslag aan de Staten-Generaal geven.	Art. 226. Gebleven.	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *St* n°. 69, veranderd als volgt:) Art. 1 Het armbestuur is een onderw van aanhoudende zorg der Regeri en wordt door de wet geregeld. De K ning doet van de verrigtingen dienaa gaande jaarlijks een uitvoerig versl aan de Staten-Generaal geven.

HOOFDSTUK XI.

an de veranderingen en bijvoegselen.

Art. 229.

geval in het vervolg eenige verang of bijvoeging in de Grondwet ig mogt zijn, moet deze noodzakeeid bij eene wet verklaard en de dering of bijvoeging zelve, duideaangewezen en uitgedrukt worden.

Art. 230.

eze wet wordt aan de Staten der inciën gezonden, welke binnen den daartoe telkens bij de wet bepaald, de gewone leden der Tweede Kamer de Staten-Generaal een gelijk getal engewone toevoegen, die op dezelfijze als de gewone benoemd worden.

Art. 231.

de gevallen, waarin, volgens art. 44 en 46, de Tweede Kamer der en-Generaal, volgens deze Grond-, in dubbele getale moet bijeenko-, wordt deze benoeming door de en der provincien gedaan op last van enen die het koninklijk gezag uitt.

Art. 232.

e Tweede Kamer der Staten-Gene-, mag over geene voorstellen tot dering of bijvoeging in de Grondeenig besluit nemen, ten zij twee e gedeelte der leden, die de vergag uitmaken, tegenwoordig zijn.

e besluiten worden bij eene meereid van drie vierde gedeelte der woordige leden opgemaakt.

oor het overige wordt in alles gel hetgeen over het maken der wets bepaald.

Art. 233.

eene verandering in de Grondwet of erfopvolging, mag gedurende een ntschap worden gemaakt.

Art. 234.

veranderingen of bijvoegselen in rondwet, door den Koning en de

HOOFDSTUK XI.

Van veranderingen en bijvoegselen.

Art. 227.

Gebleven.

Art. 228.

Gebleven.

Art. 229.

Gebleven.

Art. 230.

Gebleven.

Art. 231.

Gebleven.

Art. 232.

Gebleven.

HOOFDSTUK XI.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 69, wordt dit opschrift veranderd als volgt:)

Van veranderingen.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 69, worden de volgende art. door twee vervangen:)

Art. 196.

Elk voorstel tot verandering in de Grondwet wijst de voorgestelde veranderingen uitdrukkelijk aan. De wet verklaart, dat er grond bestaat, om het voorstel, zoo als zij het vaststelt, in overweging te nemen.

Art. 197.

Na de afkondiging dezer wet worden de Kamers ontbonden.

De nieuwe Kamers overwegen dat voorstel en kunnen niet dan met twee derden der uitgebragte stemmen de aan haar, overeenkomstig voornoemde wet, voorgestelde verandering aannemen.

Art. 198.

Gebleven.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 69, veranderd als volgt:)

Art. 199.

De veranderingen in de Grondwet, door den Koning en de Staten-Generaal

Staten-Generaal vastgesteld, worden plegtig afgekondigd en bij de algemeene Grondwet gevoegd.

ADDITIONELE ARTIKELEN.

Art. 1.

De Koning is bevoegd alle die maatregelen te nemen, welke vereischt worden, om de vorenstaande Grondwet in alle hare deelen op eene geregelde wijze, en zoo spoedig als de aard der zaken zulks zal toelaten, in werking te brengen; ten dien einde zal hij voor de eerste reize benoemen en aanstellen alle collegiën en ambtenaren, van welke anderzins de aanstelling of voordragt bij de Grondwet aan anderen is toegekend.

Art. 2.

Alle bestaande authoriteiten blijven voortduren en alle thans in werking zijnde wetten behouden kracht, tot dat daarin op eene andere wijze zal zijn voorzien.

Art. 3.

De eerste aftreding der leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, zal plaats hebben met den derden Maandag in October van het jaar 1817.

ADDITIONELE ARTIKELEN.

Art. 1.

Gebleven.

Art. 2.

Gebleven.

Art. 3.

Gebleven.

vastgesteld, worden plegtig afgek
en bij de Grondwet gevoegd.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848
n°. 70, vervallen de addition
en worden door de volgende v
gen.)

ADDITIONELE ARTIKELI

Alle bestaande autoriteiten
voortduren, tot dat zij door a
volgens deze Grondwet, zijn verv

De wet regelt de schadevergo
toe te kennen aan hen, die door
gevolge van de herziening der (
wet betrekkingen verliezen, hu
hun leven opgedragen.

Alle op het oogenblik der af
ging van de veranderingen in de
wet verbindende wetten, regle
en besluiten worden gehandhaa
dat zij achtervolgens door ande
den vervangen.

De heerlijke regten, betr
voordragt of aanstelling van pe
tot openbare betrekkingen, zij
schaft.

De opheffing der overige he
regten en de schadeloosstellin
eigenaren kunnen door de wet
vastgesteld en geregeld.

A

De voorstellen:

1°. der wet, regelende het k
en de benoeming van afgevaar
ter Eerste en Tweede Kamer,

2°. van provinciale en gem
wet,

worden voorgedragen in de eer
ting der Staten-Generaal, volge
de afkondiging der veranderin
de Grondwet.

De ontwerpen van wet, betr
de verantwoordelijkheid der min
de nieuwe regterlijke inrigtin
onderwijs en armbestuur, en t
oefening van het regt van veree
en vergadering, worden zoo m
in diezelfde zitting, en in alle

van drie personen aan den Koning, welke daaruit de verkiezing doet.

Art. 202.

Er zal eene algemeene rekenkamer zijn, ten einde jaarlijks de rekeningen der verschillende departementen van algemeen bestuur op te nemen en te liquideren, mitsgaders behoorlijke rekening en verantwoording te vorderen van alle bijzondere landscomptabelen en anderen, alles achtervolgens zoodanige instructiën, als bij de wet zullen worden vastgesteld. De leden dezer rekenkamer worden, zooveel mogelijk, uit alle de Provinciën genomen.

Bij vacature zendt de Tweede Kamer van de Staten-Generaal eene nominatie van drie personen aan den Koning, welke daaruit de verkiezing doet.

HOOFDSTUK VIII.

Van de Defensie.

Art. 203.

Het dragen der wapenen tot handhaving der onafhankelijkheid van den Staat en de beveiliging van deszelfs grondgebied blijft, overeenkomstig 's lands oude gewoonte, den geest van de pacificatie van Gent en de grondbeginselen bij de Unie van Utrecht aangenomen, een der eerste pligten van alle ingezetenen van het Rijk.

(Bij de Wet dd. 13 Junij 1840, *Stbl.* n°. 40, veranderd als volgt:)

Art. 200.

Er zal een Algemeene Rekenkamer zijn, ten einde jaarlijks de rekeningen van ontvangst en uitgaven der verschillende Departementen van algemeen bestuur op te nemen en te liquideeren, mitsgaders behoorlijke rekening en verantw. te vorderen van alle bijzondere landscomptablen en anderen; alles achtervolgens zoodanige instructiën, als bij de wet zullen worden vastgesteld. De leden dezer Rekenkamer, welken bezoldiging door de wet geregeld wordt, worden zooveel mogelijk uit alle de Provinciën genomen en voor hun leven aangesteld.

Bij vacature zendt de Tweede Kamer der Staten-Generaal eene nominatie van drie personen aan den Koning, welke daaruit de verkiezing doet.

HOOFDSTUK VIII.

Van de Defensie.

Art. 201.

Gebleven.

(Bij de Wet van 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 65, veranderd als volgt:)

Art. 176.

Er is eene Algemeene Rekenkamer, welker zamenstelling en taak door de wet worden geregeld.

Bij het openvallen eener plaats in deze Kamer, zendt de Tweede Kamer der Staten-Generaal eene opgave van drie personen aan den Koning, die daaruit kiest.

De leden der Rekenkamer worden voor hun leven aangesteld. Hunne bezoldiging wordt door de wet geregeld.

Het 2de lid van art. 163 is op hen van toepassing.

HOOFDSTUK VIII.

Van de Defensie.

(Bij de Wet, dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 66, veranderd als volgt:)

Art. 177.

Het dragen der wapenen tot handhaving der onafhankelijkheid van den Staat en tot beveiliging van zijn grondgebied blijft een der eerste pligten van alle ingezetenen.

Voor Groningen	tot op	*f* 32.
» Drenthe.	» »	20.
» Limburg.	» »	20.
» de Friesche eilanden Ameland en Schiermonnikoog	» »	20.

Geene redenen van uitsluiting komen in aanmerking, dan d art. 3 der reglementen voor het bestuur der steden, en in ar der reglementen omtrent de zamenstelling der Staten van de Pr ciën zijn vastgesteld.

Art. 3.

Terstond na de in art. 1 vermelde afkondiging houden de h der plaatselijke besturen zich bezig met het opmaken der lijste de in art. 2 omschreven kiesgeregtigden. Zij doen die lijsten vóó 15den dag na gezegde afkondiging, ter inzage van het publiek

Art. 4.

Binnen acht dagen na de kennisgeving, dat de lijsten ter inza gelegd, dienen de ingezetenen hunne bezwaren in geschrift, v zegel, aan het plaatselijk bestuur in.

Art. 5.

Over deze bezwaren en de juistheid der lijsten in het algemeen door den stedelijken of gemeenteraad ten spoedigste beslist. De worden vóór den veertigsten dag na de afkondiging, in art. 1 ve gesloten en op nieuw ter algemeene kennisneming gelegd, met be making daarvan.

Art. 6.

Elke provincie wordt door Gedeputeerde Staten verdeeld in z hoofd-kiesdistricten, als de bevolking het getal van nagenoeg 4 malen bevat, te weten:

Noordbrabant	9
Gelderland	8
Zuidholland	13
Noordholland.	10
Zeeland	4
Utrecht	3
Friesland.	5
Overijssel.	5
Groningen	4
Drenthe	2
Limburg.	5
	68

De Gedeputeerde Staten kunnen, ten gerieve der kiezers, kiesdistricten en derzelver hoofdplaatsen aanwijzen. Het ope stembiljetten geschiedt echter alleen in de eveneens door Gedep Staten aan te wijzen hoofdplaatsen der hoofd-kiesdistricten.

Art. 7.

De stedelijke en gemeente-besturen zenden binnen 24 uren a der gesloten lijsten, zoo aan het bestuur der hoofdplaats hoofd-kiesdistrict, als aan dat der hoofdplaats van het ond district, waarin hunne gemeenten gelegen zijn.

		kan tot eerste oefening hoogstens twaalf maanden onder de wapenen gehouden worden.
Art. 209. Indien het bij dreigend oorlogsgevaar, of andere buitengewone omstandigheden noodig mogt zijn de geheele militie bijeen te roepen en te doen zamenblijven, zal zulks, indien de Staten-Generaal niet vergaderd zijn, gepaard gaan met eene buitengewone bijeenroeping van dezelven, ten einde van het verrigte opening te geven en de verdere daartoe betrekkelijke maatregelen met de vergadering te beramen.	Art. 207. Gebleven.	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* nº. 66, veranderd als volgt:) Art. 184. Ingeval van oorlog of andere buitengewone omstandigheden, kan de Koning de militie te land, hetzij geheel hetzij ten deele, buitengewoon bijeenroepen. Tenzelfden tijd roept de Koning de Staten-Generaal bijeen, opdat eene wet het zamenblijven der militie, zooveel noodig, bepale.
Art. 210. De militie mag nimmer in geen geval naar de Koloniën worden toegezonden.	Art. 208. Gebleven.	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* nº. 66, veranderd als volgt:) Art. 185. De lotelingen bij de militie te land mogen niet dan met hunne toestemming naar de koloniën en bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen worden gezonden.
Art. 211. De militie kan nimmer zonder bijzondere toestemming der Staten-Generaal buiten de grenzen van het Rijk worden gezonden, ten zij in een oogenblikkelijk dringend gevaar, of ook wanneer bij garnizoens-verandering de kortste marschroute over vreemden bodem loopt. In beide deze gevallen geeft den Koning van de door hem deswege gestelde orders, zoodra mogelijk kennis aan de Staten-Generaal.	Art. 209. Gebleven.	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* nº. 66.) Vervallen.
		(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* nº. 66, wordt alleen het volgende art. geplaatst.) Art. 186. Een gedeelte der militie kan voor de dienst ter zee worden bestemd op de wijze door de wet te bepalen. Voor dat gedeelte wordt, behalve andere door de wet toe te kennen voordeelen, een korter diensttijd bepaald. Het voorgaande artikel is op deze zeemilitie niet van toepassing.
Art. 212. Alle de kosten voor de legers van het	Art. 210. Gebleven.	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* nº. 66, veranderd als volgt:) Art. 187. Al de kosten voor de legers van het

Rijk, worden uit 's lands kas voldaan.

De inkwartiering en het onderhoud van het krijgsvolk, de transporten en leverancien van welken aard ook aan 's Konings legers of vestingen, kunnen niet ten lasten van een of meerdere inwoners of gemeenten worden gebragt.

Zoo door onvoorziene omstandigheden zoodanige transporten of leverancien van bijzondere personen of gemeenten worden gevorderd, zal het Rijk dezelve tevens te gemoet komen en op den voet bij de reglementen bepaald, schadeloos stellen.

Art. 213.

In alle gemeenten, welker bevolking binnen den besloten kring of omtrek der gebouwen 2500 zielen en daarenboven bedraagt, worden als van ouds schutterijen opgerigt, tot behoud der inwendige rust. Deze schutterijen dienen in tijden van oorlog en gevaar, tegen den aanvallen van den vijand.

In andere gemeenten worden in tijd van vrede, rustende schutterijen ingesteld, welke in geval van oorlog, gezamenlijk met de vorengemelde dienen als landstorm, tot verdediging des Vaderlands.

Art. 214.

De bepalingen, welke door den Koning, zoo omtrent het getal en de inrigting der militie, als opzigtelijk hetgeen den schutterijen en de landstorm betreft, noodig geoordeeld worden, zijn het voorwerp eener door hem voor te dragen wet.

HOOFDSTUK IX.

Van den Waterstaat.

Art. 215.

De Koning heeft het oppertoezigt over alles wat betreft den waterstaat van het Koninkrijk, de wegen en bruggen daaronder begrepen, zonder onderscheid of de kosten daarvan worden betaald, uit 's lands kas of op eene andere wijze gevonden worden.

Art. 211.

Gebleven.

Art. 212.

Gebleven.

HOOFDSTUK IX.

Van den Waterstaat.

Art. 213.

Gebleven.

Rijk worden uit 's lands kas voldaan.

De inkwartieringen en het onderhoud van het krijgsvolk, de transporten en leverantiën, van welken aard ook, voor 's Konings legers of vestingen gevorderd, kunnen niet dan tegen schadeloosstelling, op den voet in de reglementen bepaald, ten laste van één of meer inwoners of gemeenten worden gebragt.

De uitzondering voor tijden van oorlog regelt de wet.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 66, veranderd als volgt:)

Art. 188.

In de gemeenten worden schutterijen opgerigt. Zij dienen in tijd van gevaar en oorlog tot verdediging des vaderlands, en ten allen tijde tot behoud der inwendige rust.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 66, veranderd als volgt:)

Art. 189.

De sterkte en inrigting der militie en der schutterijen worden geregeld door de wet.

HOOFDSTUK IX.

Van den Waterstaat.

(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* n°. 67, veranderd als volgt:)

Art. 190.

De Koning heeft het oppertoezigt over alles wat betreft den waterstaat, de wegen en bruggen daaronder begrepen, zonder onderscheid, of de kosten daarvan worden betaald uit 's lands kas of op eene andere wijze gevonden.

		(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* nº. 67, worden alhier de twee volgende art. geplaatst:) Art. 191. De wet regelt het algemeene en het bijzondere bestuur van den waterstaat in den bovengemelden omvang. Art. 192. De Provinciale Staten hebben binnen hunne provinciën het toezigt op alle wateren, bruggen, wegen, waterwerken en waterschappen; zij zijn bevoegd, onder goedkeuring des Konings, in de bestaande inrigtingen en reglementen der waterschappen, behoudens de bepalingen der twee voorgaande artikelen, veranderingen te maken en nieuwe vast te stellen. De besturen dezer waterschappen kunnen aan de Staten daartoe voordragten doen.
Art. 216. De Koning doet het algemeen bestuur van den waterstaat, wegen en bruggen, uitoefenen op zoodanige wijze als hij meest geschikt zal oordeelen.	Art. 214. Gebleven.	(Bij de Wet dd. 11 Oct. 1848, *Stbl.* nº. 67:) Vervallen.
Art. 217. Het gemelde algemeen bestuur zal, behalve de uitoefening van zoodanig algemeen oppertoezigt als de Koning goed vindt aan hetzelve op te dragen over de werken die door collegiën, gemeenten of particulieren bekostigd worden meer bepaaldelijk en achtervolgens de instructie door den Koning te geven, belast zijn met alle zoodanige waterwerken, zeehavens, reeden, rivieren, schorren, duinen, dijken, sluisen als andersins, mitsgaders van alle zoodanige wegen en bruggen, waarvan de kosten van aanleg en onderhoud hetzij geheel, hetzij gedeeltelijk, zijn tot laste van 's lands kas	Art. 215. Gebleven.	Vervallen.
Art. 218. Voor zoo verre nogtans onder de werken, wegen en bruggen, in het slot van het voorgaande artikel vermeld, de zulke gevonden worden, waarvan de beheering, hetzij uit hoofde dat dezelve niet van een zoodanig algemeen belang voor den Staat zijn, hetzij om andere redenen uit het nut der zaak ontleend, beter en gevoeglijker door de Staten der Provincie, waarin zij gelegen zijn, zouden	Art. 216. Gebleven.	Vervallen.

zamengesteld, eene lijst op van drie leden, aan den Koning ter benoe[illegible] van haren voorzitter aan te bieden.

Beide Kamers houden zich, totdat zij nieuwe bepalingen he[illegible] vastgesteld, aan de laatst vastgestelde reglementen van orde [illegible] vorige Kamers.

Art. 32.

Aan Gedeputeerde Staten der onderscheidene Provinciën wordt o[illegible] gelaten alle zoodanige maatregelen te nemen, als tot de rigtige [illegible] voering van dit voorloopig kies-reglement vereischt worden, en [illegible] oprijzende geschillen of bezwaren te beslissen.

B'D DEC 16 1914